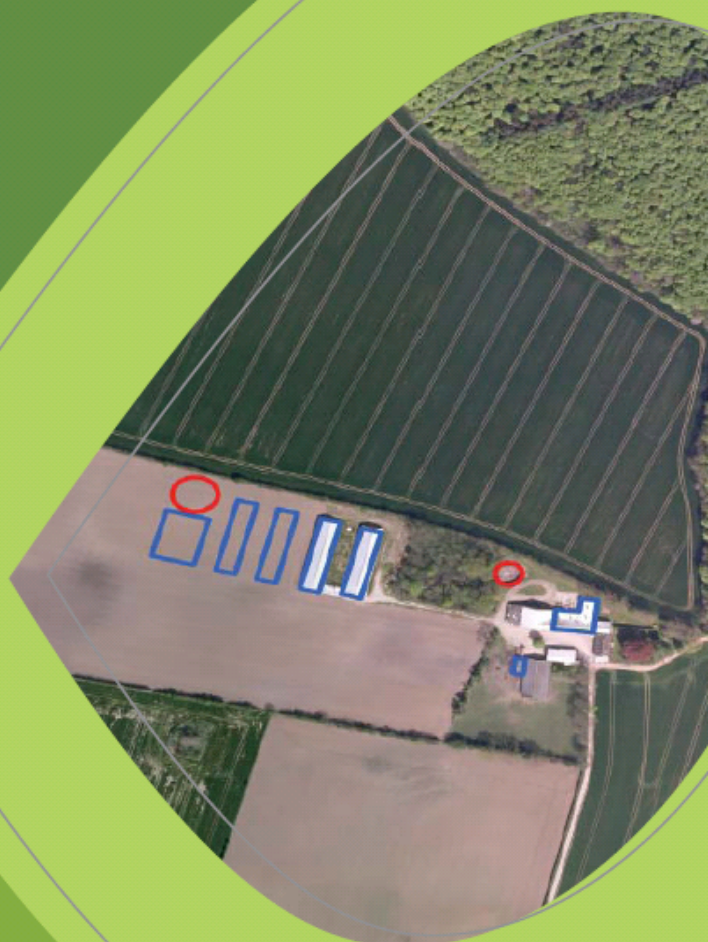

§ 12 stk. 2 miljøgodkendelse til udvidelse af slagtesvineproduktion

Frydenlund 3, 6310 Broager

*Meddelt:
4. april 2011*

*Sønderborg Kommune
Landbrugsafdelingen*

Kommunens afgørelse

Sønderborg Kommune godkender hermed en husdyrproduktion på i alt 14.500 smågrise 8 - 32 kg og 14.000 slagtesvin 32 - 108 kg, svarende til 466,39 DE på ejendommen Frydenlund 3, 6310 Broager. Der er på ejendommen ligeledes en ammeko, en tyr, en kvie og en kalv, svarende til 1,82 DE. I alt omfatter godkendelsen således 468,21 DE. Godkendelsen omfatter desuden udbringning af husdyrgødning på 300,46 ha tilhørende bedriften. Godkendelsen omfatter alle arealer, der drives under bedriften, CVR-nr.: 31960274. Der er i forbindelse med denne godkendelse meddelt en § 16 godkendelse af udbringningsarealerne tilhørende Skeldemark 17, 6310 Broager.

Der bygges to nye slagtesvinestalde á ca. 14 x 61 m, en amerikanersilo, en smågrisestald, ca. 30 x 40 m, tre fodersiloer og en gyllebeholder på 3.000 m³.

Udvidelsen er ønsket foretaget i to etaper, samt er der ønske om at kunne variere dyreholdet i antal og vægt. Etape 1 er udvidelse af dyreholdet til 14.000 (32-108 kg) slagtesvin, svarende til 395,9 DE, alternativ 11.850 (32-120 kg) slagtesvin svarende til 406,17 DE. Udvidelsen i etape 1 vil ske i de to nye slagtesvinestalde. Etape 2 er udvidelse af dyreholdet med 14.500 (8-32 kg) smågrise, svarende til 70,4 DE, alternativ 12.300 (8-32 kg) smågrise svarende til 59,8 DE. I alt svarende til 466,39 DE, alternativ udvidelse med variation i dyreholdet i alt 465,97 DE. Udvidelsen i etape 2 vil ske i den nye smågrisestald. Desuden er der på ejendommen en ammeko, en tyr, en kvie og en kalv svarende til 1,82 DE, hvilket indgår i de forskellige etaper.

Sønderborg Kommune meddeler godkendelsen, da det vurderes, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Sønderborg Kommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget, udbringning af husdyrgødning og drift af arealerne kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som det er beskrevet i Husdyrloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000 områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

Miljøgodkendelsen er meddelt i henhold til § 12, stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Der meddeles samtidig dispensation fra afstandskrav til skel.

Godkendelsen er baseret på de oplysninger, der er redegjort for i ansøgningsmaterialet, i beskrivelsen af ejendommen samt i vurderingen af udvidelsen.

De stillede vilkår vurderes at kunne begrænse risikoen for forurening og ikke-uvæsentlige gener. Hvis der mod forventning skulle opstå væsentlige gener for de omkringboende eller andre uforudsete gener i forbindelse med udvidelsen, kan Sønderborg Kommune foranledige, at generne reduceres, ved at meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger jf. Husdyrbrukslovens § 42.

Frydenlund 3 har den 31. maj 2005 fået udarbejdet en miljøgodkendelse til deres svineproduktion. Den eksisterende miljøgodkendelse vil blive ophævet og indeværende miljøgodkendelse vil herefter være gældende.

Der er ikke med denne miljøgodkendelse taget stilling til evt. tilladelser og godkendelser efter anden lovgivning som f.eks. Byggeloven eller Arbejdsmiljøloven.

Gyldighed

Udvidelsen skal være gennemført og udnyttet inden 5 år fra godkendelsens meddelelse.

Ansøger ønsker at udvide i 2 etaper.

Etape 1: Udvidelse til 14.000 slagtesvin 32 – 108 kg svarende til 395,9 DE. Der bygges to nye slagtesvinestalde á ca. 14 x 61 m og en amerikanersilo. Etape 1 skal gennemføres i løbet af 2 år.

Etape 2: Yderligere udvidelse med 14.500 smågrise 8 - 32 kg, svarende til 70,4 DE. Den samlede svineproduktion bliver således på 466,4 DE. Der opføres en smågrisestald, ca. 30 x 40 m, tre fodersiloer og en gyllebeholder på 3.000 m³.

Offentlighed

Ansøgningen blev annonceret i Sønderborg Ugeavis den 17. marts 2010. Den forudgående idehøring blev gennemført fra den 17. marts til den 31. marts 2010. Høringen og annonceringen gav en kommentarer, se afsnit 10.

I forbindelse med behandling af ansøgning om dispensation fra afstandskrav til naboskel har spørgsmålet været i høring fra 24. marts til 15. april 2010, hos ejer af naboarealet. Der kom ingen bemærkninger ved høringen.

Et udkast til godkendelsen har været i høring hos ejer/ansøger Thomas Jacobsen og rådgiver Morten Bentzon Hansen, LandboSyd samt i partshøring fra den 28. januar 2011 til den 11. marts 2011. Idehøring gav bemærkning fra ejer af Skeldekobbøl 15, 6310 Broager. Partshøring gav bemærkning fra Skeldekobbøl 15 og ejer af Frydenlund 2, 6301 Broager. Se afsnit 10.

Afgørelsen er meddelt den 4. april 2011 og offentliggjort på www.sonderborgkommune.dk samt i Sønderborg Ugeavis og Aabenraa Ugeavis den 13. april 2011.

Revurdering af miljøgodkendelsen

Virksomhedens miljøgodkendelse skal regelmæssigt og mindst hvert 10. år, tages op til revurdering, jf. § 17 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug. Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages, når der er forløbet 8 år. Det er planlagt at foretage den første revurdering i 2019.

Ansøger og ejerforhold

Ansøgerens navn: Thomas Hønholt Jacobsen
Adresse: Frydenlund 3, 6310 Broager
Telefon: 7444 9195 / 2614 0710

Virksomhedens navn: Frydenlund
Adresse: Frydenlund 3, 6310 Broager
Matrikel: 4 m.fl. Skelde, Broager
CVR-nr.: 31960274
CHR-nr.: 48778
Kontaktperson: Thomas Hønholt Jacobsen
Direkte telefon: 7444 9195 / 2614 0710
E-mail: thj_thj@hotmail.com

Ejer af ejendommen: Thomas Hønholt Jacobsen
Ejer af virksomheden: Thomas Hønholt Jacobsen

Ansøgningsskema nr.: 13036, version nr.5

Konsulent: Morten Bentzon Hansen, LandboSyd, Peberlyk 2, 6200 Aabenraa,
mbh@landbosyd.dk, tlf.: 7436 5125

Godkendelsen er udarbejdet af:

Sønderborg Kommune
Landbrugsafdelingen
Teknik og Miljø
Rådhusvej 10
6400 Sønderborg

Sagsbehandler: Ruth Slaikjer, Sønderborg Kommune
Sagsbehandler, arealdel: Else Heinriette Libach Hansen, Sønderborg Kommune
Ekstern rådgiver: Søren Hyldgaard Larsen/Henriette Salling, Rambøll
Sag nr.: 08/59338, 10/28606
KS ekstern rådgiver: Henriette Salling, Rambøll
KS Sønderborg Kommune: Sussanne Bigum Mortensen, Sønderborg Kommune

Indholdsfortegnelse

1	Resumé og samlet vurdering.....	8
1.1	Ansøgning.....	8
1.2	Ikke teknisk resumé.....	8
2	Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold	10
2.1	Generelle afstande og dispensation.....	10
2.2	Planmæssige forhold.....	12
2.3	Indpasning i landskabet	12
3	Husdyrhold, staldanlæg og drift.....	15
3.1	Bygninger	15
3.2	Husdyrhold og staldindretning	18
3.3	Ventilation.....	25
3.4	Fodring.....	27
3.5	Energi- og vandforbrug.....	29
3.6	Spildevand.....	31
3.7	Affald	33
3.8	Råvarer og hjælpestoffer.....	35
3.9	Driftsforstyrrelser eller uheld.....	36
3.10	Biaktivitet/bivirksomhed.....	38
4	Gødningsproduktion og –håndtering	38
4.1	Gødningstyper, mængder og opbevaring.....	38
4.2	Fast gødning og dybstrøelse	41
4.3	Anden organisk gødning.....	41
4.4	Udbringning af husdyrgødning	41
5	Forurening og gener fra husdyrbruget	43
5.1	Ammoniak og natur	43
5.2	Lugt.....	51
5.3	Lys.....	53
5.4	Støj og vibrationer.....	53

5.5	Støv	54
5.6	Skadedyr.....	54
5.7	Transport.....	55
6	Beskrivelse og vurdering af arealerne.....	58
6.1	Lokalisering og planmæssige forhold.....	63
6.2	Harmoniareal.....	63
6.3	Påvirkninger af søer og vandløb	64
6.4	Påvirkning af fjord & hav	65
6.5	Nitrat til grundvand.....	65
6.6	Beskyttet natur.....	67
6.7	Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (Bilag IV arter).....	70
6.8	Natura 2000.....	72
6.9	Beskyttede sten- og jorddiger	77
6.10	Kultur- og fortidsminder	78
7	Bedste tilgængelige teknik (BAT) §12.....	78
7.1	BAT for Management.....	79
7.2	Samlet BAT-vurdering	80
8	Egenkontrol	83
9	Alternative løsninger og 0-alternativet -§12	84
9.1	Alternative løsninger- §12.....	84
9.2	o-alternativet.....	84
9.3	Husdyrbrugets ophør.....	85
10	Offentliggørelse og klagevejledning	85
11	Konklusion	87
12	Generelt	89
13	Vilkår	90
13.1	GENERELT	90
13.2	HUSDYRHOLDET, STALDANLÆG OG DRIFT	90
13.3	HUSDYRBRUGETS BELIGGENHED OG PLANMÆSSIGE FORHOLD	95

13.4	GØDNINGSPRODUKTION OG –HÅNDTERING	95
13.5	FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG	96
13.6	PÅVIRKNING FRA AREALERNE	97
13.7	BEDSTE TILGÆNGELIGE TEKNIK	98
13.8	HUSDYRBRUGETS OPHØR.....	98
13.9	EGENKONTROL OG DOKUMENTATION	98

Bilag

1. Situationsplan
2. Ventilation og afkast
3. Tekniske installationer
4. Afløbsplan
5. Intern transport
6. Oversigt over arealer og transportruter med husdyrgødning
7. BAT-beregninger
8. Kapacitetsberegning
9. Lovgrundlag
10. Planmæssige forhold
11. Oversigt over Naturgruppens naturpunkter
12. Overfladevand
13. Grundvand
14. Beskyttet Natur
15. Natura 2000 - § 7 områder
16. Bilag IV-arter, hældninger og diger
17. Høringssvar fra Sønderborg Kommunes afdeling Veje og Trafik

1 Resumé og samlet vurdering

1.1 Ansøgning

Sønderborg kommune har modtaget ansøgning (nr. 13.036) fra Thomas Hønholt Jacobsen om miljøgodkendelse af udvidelse og drift af husdyrproduktion på Frydenlund 3, 6310 Broager. Ansøgningen om miljøgodkendelse er indsendt til Sønderborg Kommune gennem Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem første gang den 18.12.2008 under ansøgnings nr. 6998. Seneste version af ansøgning, version 5, er modtaget den 1.11.2010, under ansøgnings nr. 13.036. Beregningsgrundlaget er 01-2009-A.

Miljøgodkendelse omfatter husdyrproduktionen på Frydenlund 3, 6310 Broager. Der skal bygges en ny smågrisestald, to nye slagtesvinestalde, en amerikanersilo og en gyllebeholder i forbindelse med udvidelsen. Desuden omfatter miljøgodkendelsen alle dyrkningsarealer tilknyttet CVR-nr.: 3196 0274.

Hvor det er fundet relevant, har Sønderborg Kommune vurderet på konsekvenserne af udvidelsen, samt givet begrundelse for de opstillede vilkår.

Ejendommen er miljøgodkendt i maj 2005. Vilkår i tidligere miljøgodkendelse fra maj 2005 er ikke længere gældende. Vilkårene i denne miljøgodkendelse vil gælde fremover.

1.2 Ikke teknisk resumé

Sønderborg Kommune vurderer, at der kan meddeles godkendelse af den ansøgte udvidelse af svineproduktionen på Frydenlund 3, 6310 Broager, i henhold til de gældende regler. Miljøgodkendelsen er baseret på oplysningerne i ansøgningen samt efterfølgende beregninger og betinget af de fastsatte vilkår.

Udover miljøgodkendelse af bedriftens produktionsanlæg og besætning, som meddeles ved denne skrivelse, er der i tilknytning hertil givet en § 16 godkendelse af arealerne knyttet til CVR nr.: 1398 2317, til ejendommen Skeldemark 17, 6310 Broager, tilhørende Jens Møller.

Miljøgodkendelsen indeholder en miljøteknisk beskrivelse og kommunens vurdering af udvidelsen og dens miljømæssige virkninger på naturen, miljøet og naboer.

Produktion og arealer

Svineproduktionen på Frydenlund 3, 6310 Broager udvides fra 7.065 slagtesvin (30 - 115 kg) svarende til 247,8 DE til 14.500 smågrise (8 - 32 kg) og 14.000 slagtesvin (32 - 108 kg), svarende til 466,4 DE. Der er på ejendommen desuden en ammeko, en tyr, en kvie og en kalv, svarende til i alt 1,82 DE. Kvægene er udegående i 12 mdr.

Udvidelsen er ønsket foretaget i to etaper. Samtidig er der ønske om at kunne variere dyreholdet i antal og vægt. Etape 1 er udvidelse af dyreholdet til 14.000 (32-108 kg) slagtesvin, svarende til 395,9 DE, alternativ 11.850 (32-120 kg) slagtesvin svarende til 406,17 DE. Udvidelsen i etape 1 vil ske i de to nye slagtesvinestalde. Etape 2 er udvidelse af dyreholdet med 14.500 (8-32 kg) smågrise, svarende til 70,4 DE, alternativ 12.300 (8-32 kg) smågrise svarende til 59,8 DE. I alt svarende til 466,39 DE, alternativ udvidelse med variation i dyreholdet i alt 465,97 DE. Udvidelsen i etape 2 vil ske i den nye smågrisestald. Desuden er der på ejendommen en ammeko, en tyr, en kvie og en kalv svarende til 1,82 DE, hvilket indregnes i de forskellige etaper.

Der produceres gødning svarende til 466,39 DE. Der hører 181,38 ha ejede/forpagtede arealer til ejendommen. Der køres gødning fra 252,35 DE på disse arealer. En del af gødningen, 214,04 DE, afsættes på 171,14 ha aftalearealer i bl.a. Aabenraa og Sønderborg kommune.

En del af udbringningsarealerne ligger forholdsvist samlet omkring ejendommen. De øvrige udbringningsarealer ligger ved Broager og ved Kegsnæs (aftalearealer) og i Aabenraa Kommune, ved Ny Skovbøl (aftalearealer).

Udbringningsarealerne i Sønderborg Kommune fremgår af bilag 6.

Placering

Ejendommen er placeret i landzone ca. 1,5 km sydøst for Skelde. Der skal bygges en ny smågristald, to nye slagtesvinestalde, en amerikansilo, tre fodersiloer og en gyllebeholder i forbindelse med udvidelsen. Byggestil og byggemateriale bliver den samme stil som eksisterende staldanlæg. Hele produktionsanlægget kommer til at ligge samlet.

Lugt

Der er ingen problemer med overholdelse af lugtgenafstandene til nærmestes nabo, samlet bebyggelse og byzone. Nærmeste enkeltbolig uden landbrugspligt ligger ca. 450 meter fra ejendommen, hvilket er i større afstand end den beregnede ukorrigerede genafstand på 351,16 meter. Der ligger ingen byzone, sommerhusområde eller lokalplans udpegede boligområder indenfor 1000 meter fra produktionen. Lugtgenekriterierne er efter ansøgningssystemets beregning overholdte i alle etaper til udvidelsen.

Transporter

Udvidelsen af husdyrholdet på Frydenlund 3 vil bl.a. medføre, at antallet af transport øges fra 390 til 688 transport årligt. Da transporterne ikke kommer til at gå gennem et tættere bebygget område vurderes, at ændringen i antallet af transport ikke vil give anledning til væsentlige gener. Transportvejene fremgår af bilag 6.

Ammoniakbelastning og særlig værdifuld natur

Der sker en forøgelse af ammoniakfordampningen fra ejendommen på 2914,02 kg kvælstof per år således at den samlede emission fra staldanlæg og opbevaringslagre efter udvidelsen er 6067,49 kg kvælstof pr. år. Dette er worst case, etape 2, hovedansøgning.

Der findes ingen arealer med særlig værdifuld natur, som er beskyttet efter § 7 i lov om godkendelse af husdyrbrug inden for en afstand af 1.000 m fra anlægget. Der ligger flere § 3-beskyttede søer og enge indenfor 1.000 m zonen rundt om ejendommen. Det er vurderet, at ingen af disse naturområder er næringsstof følsomme.

De nærmeste Natura 2000 områder Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov (Habitatområde 83, Fuglebeskyttelsesområde 68) og Augustenborg Skov (H200) ligger hhv. ca. 13 km nordvest og 12 km nordøst for anlægget. Det vurderes at området ikke vil blive påvirket af ammoniakemissionen fra stald- og opbevaringsanlæg tilhørende ejendommen Frydenlund 3, 6310 Broager på grund af stor afstand.

Næringsstoffer til vandmiljøet og grundvand

Udbringningsarealerne afvander til Ydre Flensborg Fjord som er Natura 2000 område. Der er ingen udbringningsarealer i nitratklasse. Den årlige udvaskning til overfladevand efter udvidelsen er beregnet til 67,6 kg N/ha. Der er ingen udbringningsarealer i nitratfølsomt indvindingsopland.

Udbringningsarealerne ligger uden for fosforklasse, og de generelle krav til fosforoverskud er overholdt.

Andre miljøpåvirkninger

Produktionen overholder alle gældende normer for opbevaring og udbringning af husdyrgødning, håndtering af spildevand og affald, støjbelastning af omgivelser m.v. Det betyder, at projektets virkninger på miljøet, hvad angår disse faktorer, må betragtes som acceptable. Yderligere vurderes det, at udvidelsen ikke vil have indflydelse på bilag IV-arter, planter eller dyr omfattet af artsfredninger eller optaget på nationale eller regionale rødlistor, som findes eller kan forventes at leve i området omkring ejendommen samt på og omkring udbringningsarealerne.

BAT

Sønderborg Kommune vurderer, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbrugets anlæg og arealer med de fastsatte vilkår. Alt i alt vurderer Sønderborg Kommune, at husdyrbruget efter udvidelsen kan drives uden væsentlige indvirkninger på miljøet, såfremt vilkårene i denne godkendelse overholdes.

2 Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold

2.1 Generelle afstande og dispensation

Bilag 1 viser en oversigtsplan med angivelse af anlæggenes placering i forhold til omgivelserne, tabel 1 viser en oversigt over afstand til relevante omgivelser og de gældende afstandskrav.

Naturforholdene omkring ejendommen og ved udbringningsarealerne er beskrevet i afsnit 5, 6 og 7.

Husdyrbruget er placeret i landzone. Nærmeste beboelse ligger ca. 450 m syd for de nye staldbygninger og er også den nærmeste nabo uden landbrugspligt. Nærmeste område, som er udlagt til boligområde (samlet bebyggelse) er Skelde der er beliggende ca. 1,4 km vest for ejendommens anlæg. Der er ca. 5 km til nærmeste byzone, Broager.

Tabel 1: Oversigt over de gældende afstandskrav, jf. Husdyrgodkendelseslovens § 6 og 8.

Nærmeste	Afstand	Beskrivelse	Afstandskrav
Byzone	Ca 5 km	Fra ny stald 7	50 m
Sommerhusområde	6,7 km	Ved Brunsnæs	50 m
Område i landzone til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål	1,4 km	Boligområdet Nyballe i Skelde - landzone	50 m
Nabobeboelse	450 m	Fra ny stald, bygning 4 til Skelde-mark 22	50 m

Ikke almene vandforsyningsanlæg *	1000 m	Skeldekobbel 41	25 m
Almene vandforsyningsanlæg	1,5 km	Fra nærmeste anlæg til vandværket i Skelde	50 m
Vandløb	190 m	Vandløb øst for ejendommen i Kobelskov	15 m
Dræn	>15 m	Fra nye staldanlæg til dræn	15 m
Søer	140 m	Sø syd for anlæggene	15 m
Fra ny gyllebeholder til Åbne vandløb og søer med areal større end 100 m ²	140 m	Sø syd for anlæggene	100 m
Offentlig vej	30 m	Fra bygning 1 til Frydenlund	15 m
Privat fællesvej	>30 m	Ukendt	15 m
Levnedsmiddelvirksomhed	>25 m	Ukendt	25 m
Beboelse på samme ejendom	225 m	Fra nye anlæg bygning 4 til beboelse	15 m
Naboskel	Ca. 16 m	To nye svinestalde, bygning nr. 4 og 7	30 m
	ca. 45 m	Ny smågrisestald, bygning 5	
	5 m	Ny gyllebeholder, bygning 16	
	12 m	Ny silo, bygning 18, alt til matr. 70 Skelde, Broager	

* Boring ved egen ejendom, DGU nr. 175.4 og 175.18 lå 5 m fra ekst. bygninger. Boringerne er nedlagt.

Dispensation

Afstanden fra de nye slagtesvinestalde, som etableres i etape 1, til nærmeste naboskel bliver ca. 16 m. Der bliver ca. 12 m fra den nye amerikanersilo til det samme naboskel. Den nye gyllebeholder, som etableres i etape 2, ønskes placeret 5 m fra naboskel for at begrænse brugen af harmoniareal til bygningsmasse. Der søges derfor om dispensation fra afstandskrav til naboskel (matr. 70 Skelde, Broager) til opførelse af 2 slagtesvinestalde og gyllebeholder. Årsagen til, at de nye slagtesvinestalde ønskes placeret 16 m fra naboskel er, at ansøger ønsker at opnå en arkitektonisk helhed mellem de eksisterende og de nye bygninger. Ligeledes ønsker ansøger at bevare den centrale gang gennem anlægget, så logistikken bliver optimal ved for

eksempel flytning af grise mellem de enkelte staldafsnit osv. Desuden vil rørføring osv. i anlægget blive mest optimal, hvis staldenes placering kan være som angivet på bilag 1. Det levende hegn i skellet bevares.

Alle øvrige afstande i Husdyrloven overholdes for de nye bygninger. Såfremt der i forbindelse med byggeriet stødes på drænrør inden for 15 m fra de nye bygninger, lægges disse om i faste rør.

Miljømyndighedens vurdering

Ejendommen overholder alle afstandskrav i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug § 6 og 8 bortset fra afstandskravet til naboskel og egen vandboring. Boringerne bliver begge nedlagt i ansøgt drift.

Vedrørende placering af 2 slagtesvinestalde og gyllebeholder mindre end 30 m fra naboskel har Sønderborg Kommune forespurgt ejer af naboarealet, Hans Christian Bock, Uglekær 35 6200 Aabenraa. Nabohøringen gav ingen bemærkninger. Kommunen har noteret sig, at bygningsmassen incl. stuehuset på naboarealet ligger ca. 400 m nord for skellet, og bliver derfor næppe generet af byggeriet. Ligeledes finder kommunen, at byggeriet indpasses i harmoni med de eksisterende bygninger ved den ansøgte placering. På den baggrund vurderer Sønderborg Kommune, at der kan gives dispensation til placering af staldbygningerne til slagtesvin som ønsket minimum 15 m fra naboskel mod matr. nr. 70 Skelde, Broager, og gyllebeholderen minimum 5 m fra samme naboskel. Dispensationen meddeles med hjemmel i Husdyrgodkendelseslovens § 9 stk. 3. Amerikanersiloen er ikke omfattet af afstandskravet. Der stilles vilkår om, at det levende hegn i skellet skal bevares, samt at drænrør indenfor 15 m fra de nye bygninger skal lægges om i de faste tætte rør.

2.2 Planmæssige forhold

Ifølge regionplanen for Sønderjyllands Amt 2005-2016 ligger ejendommen og dens jorder i områder med drikkevandsinteresse. Jorderne afvander til Sønderborg Bugt og Aabenraa Fjord, se desuden arealdelen af godkendelsen.

Ifølge Kommuneplan 2005 – 2017 for Sønderborg Kommune ligger virksomheden i delområde La3 Det åbne land.

Ejendommen forsynes med vand fra Skelde Vandforsyning.

2.3 Indpasning i landskabet

Ejendommen ligger åbent i landskabet. De nye stalde opføres i tilknytning til de eksisterende bygninger. De nye stalde ønskes etableret med ca. 16 meters mellemrum. Afstanden ønskes så stor, da der er naturlig ventilation i staldene.

Det kræver et vist friareal udenfor bygningerne for at få den optimale ventilation inde i bygningerne. Da byggeriet ligger samlet, kommer udvidelsen ikke til at fremstå mere markant i landskabet end det allerede gør. Offentlighedens adgang til landskabet vil ikke blive ændret og levende hegn i skellet bevares.

De væsentligste udpegninger og deres betydning for ansøgningen beskrives herunder.

Naturområder med særlige naturbeskyttelsesinteresser:

Der er ingen bygninger eller arealer inden for "Særligt næringsfattige naturarealer" og "Naturområder". Anlægget grænser op til "Område med naturinteresser" mod Ø. Følgende marker ligger helt inden for udpegningen: 1-0, 1-1, 2-0+2-1 og 7-2. Markerne 5-0, 5-1+5-2, 7-0+6-0, 7-1 og mark 30-0 ved Kragesand ligger delvis inden for.

Arealer udpeget jf. § 7 i lov om godkendelse af husdyrbrug:

Der er ca. 4.400 m fra anlægget (3.800 m fra gyllelagune) til nærmeste udpegede § 7 areal jf. lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Der er tale om hede/overdrev nordvest for Lille Dynt.

Natura 2000:

Det nærmeste marine internationale naturbeskyttelsesområde/Natura 2000 område ligger ca. 775 m sydøst for anlægget. Området er Flensborg Fjord og Nybøl Nor (F64), i havet ud for mark 1-1 og 2-0+2-1. Området er udpeget som EF-fuglebeskyttelsesområde.

Der er ca. 13 km fra anlægget til det nærmeste naturbeskyttelsesområde på land Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov (F68, H83). Mark 30-0 ved Kragesand grænser op til EF-Fuglebeskyttelsesområde i havet S for marken.

Områder med landskabelig værdi:

Hele anlægget og alle markerne lige omkring anlægget ligger helt indenfor "Værdifulde kystlandskaber". Der er ingen bygninger inden for "Værdifulde landskaber".

Uforstyrrede landskaber:

Hele anlægget og alle markerne lige omkring anlægget ligger helt inden for udpegningen.

Områder med særlig geologisk værdi:

Der er ingen bygninger inden for "Skovrejsning uønsket pga. geologiske forhold" eller "Råstofgraveområder".

Rekreative interesseområder:

Der er ingen bygninger eller arealer indenfor "Fritidsområder", "Eksisterende sommerhusområder", "Nye sommerhusområder", "Arealudlæg til feriefritidsformål", "Planlagte arealer til feriefritidsformål", "Eksisterende byzone" og "Planlagte arealer til byformål".

Værdifulde kulturmiljøer:

Der er ingen bygninger inden for udpegningen.

Kirkeomgivelser:

Der er ingen bygninger inden for "Kirkelandskaber".

Kystnærhedszonen:

Hele anlægget og alle arealer ligger inden for Kystnærhedszonen (Hele Broagerland ligger indenfor).

Lavbundsarealer :

Selve anlægget er placeret i Kl. IV – Ingen risiko for okkerudledning. Der er ingen bygninger inden for "VMPII lavbundsarealer" og "Øvrige lavbundsarealer".

Skovrejsningsområder:

Der er ingen bygninger inden for udpegningen.

Fredede områder:

Der er ingen bygninger inden for "Fredede områder", "Fredede områder forslag" og "Fredede fortidsminder". – Mark 1-0 grænser op til to fredede fortidsminder (Fredningsnr.:44112 og 44111) med 100 m beskyttelseslinie i skoven N for marken.

Beskyttede naturarealer (§ 3):

Der ligger ingen § 3 områder: Beskyttede "Vandløb", "Eng", "Hede", "Mose", "Overdrev", "Strandeng og "Sø" inden for 500 m fra bygningerne, dog ligger der en beskyttet sø ca. 190 m NV for gyllelagunen. Mark 7-0+6-0 grænser op til et beskyttet vandløb. Markerne 4-0+4-1, 5-0 og 5-1+5-2 grænser op til beskyttet eng. Mark 30-0 ved Kragesand grænser op til beskyttet mose mod Ø og mark 10-0 grænser op til en beskyttet sø.

Strandbeskyttelseslinie:

Der er ingen bygninger inden for strandbeskyttelseslinien, men følgende marker ligger helt inden for: mark 1-1 og mark 30-0. Markerne 1-0, 2-0+2-1 og 4-0+4-1 ligger delvis inden for.

Klitfredningslinie:

Der er ingen bygninger eller arealer inden for udpegningen.

Skovbyggelinie:

Hele anlægget på nær gyllelagunen ligger inden for Skovbyggelinien.

Sø- og åbeskyttelseslinie:

Der er ingen bygninger eller arealer inden for udpegningen.

Kirkebeskyttelseslinie:

Der er ingen bygninger inden for "Kirkebyggelinien".

Fortidsmindebeskyttelseslinie:

Anlæggets østlige del ligger lige akkurat inden for Beskyttelseslinien fra fortidsminderne i skoven Ø for anlægget. Der bygges ikke indenfor Beskyttelseslinien.

Beskyttede sten- og jorddiger:

Der ligger et beskyttet sten- og jorddige hele vejen N for anlægget, og rundt om alle markerne ved anlægget. Der er også beskyttede sten- og jorddiger rundt om stort set alle markerne ved Skelde. Der vil ikke i forbindelse med udvidelsen blive ændret på sten- og jorddigerne.

Miljømyndighedens vurdering

Da ejendommen ligger indenfor udpegningen uforstyrrede landskaber og værdifuldt kystlandskab stilles der vilkår om, at der ikke må anvendes blanke eller reflekterende materialer på de nye bygninger. Anlægget er derudover ikke i konflikt med andre af ovenstående udpegninger eller andre planlægningsmæssige forhold. Anlæggene bliver opført i sammenhæng med eksisterende bygningsmasse.

I landskabsbeskrivelse af Sønderjyllands Østkyst står der, at landbrugslandskabet generelt er sårbart overfor etablering af nye store landbrugsbygninger, der bliver meget synlige i det kuperede landskab. Bygningernes arkitektoniske kvaliteter og vedligeholdelse af hegn og lunde bliver således afgørende for kvaliteten af det fremtidige landbrugsland. Der stilles derfor vilkår til at der udarbejdes en plan med afskærmende beplantning, som godkendes af kommunen. Eksisterende hegn mod nord bevares og dette tinglyses på ejendommen.

Fortidsminder, der er omfattet af bestemmelserne i Museumslovens § 29 e må ikke ændres. Dette vil sige, at alle foranstaltninger der indebærer en påvirkning af fortidsmindernes ind-

hold og overflade ikke er tilladt. Endvidere må der, inden for en afstand af 2 meter fra fortidsmindets bund, ikke foretages jordbehandling, gødes eller plantes jf. § 29 f i museumsloven. Ved fortidsminder, som har en beskyttelseslinje på 100 meter, må der ikke ændres i tilstanden af arealet inden for 100 meter fra fortidsmindet. Det betyder bl.a. at der ikke må hegnes, beplantes, nedgraves ledninger m.v. Beplantning og hegning som en del af landbrugsdriften er dog undtaget fra bestemmelsen indtil 2 meter fra fortidsmindet. De registrerede fortidsminder kan ses på bilag 16.

Kystnærhedszonen og værdifuldt kystlandskab skal som udgangspunkt friholdes for yderligere bebyggelse. Umiddelbart vil man ikke kunne se byggeriet fra kysten. Nybyggeri er nødvendigt for landbruget og ligger i tilknytning til eksisterende byggeri, og kan derfor tillades

De nye bygninger er beliggende i skovbyggelinjen. Der må normalt ikke opføres nybygninger indenfor en afstand af 300 m fra skovkanten, men bygninger, som er nødvendige for et eksisterende landbrugserhverv, er undtaget, jf. NBL § 17. Alle de planlagte bygninger har landbrugsmæssig funktion og er en nødvendighed for at gennemføre den samlede udvidelse af produktionen. Således vurderer Sønderborg Kommune, at byggeriet er erhvervsmæssigt nødvendigt, hvorved der kan gives tilladelse til opførelse af de planlagte bygninger indenfor skovbyggelinjen, i henhold til NBL § 17 stk. 2.

Der stilles derfor ikke yderligere vilkår som direkte følge af udpegningerne. Arealerne behandles særskilt i afsnit 15 og 16.

3 Husdyrhold, staldanlæg og drift

3.1 Bygninger

Ejendommens bebyggede erhvervsareal er på ansøgningstidspunktet ifølge BBR opgjort til 3.071 m².

Bilag 1 viser en situationsplan for det samlede husdyrbrug.

Oplysninger om bygningernes grundplan, bygningshøjde, taghældninger, bygningsmaterialer og farver, bebyggelsens fremtidige anvendelse med videre fremgår af tabel 2.

Tabel 2. Oversigt over bygninger

Bygning		Grundplan	Bygningshøjde	Taghældning	Bygningsmaterialer/farver	Anvendelse
1	Stald	490 m ²	8/9 m	30/40°	Hvide pudsede vægge, lyst ståltag	Slagtesvin
2	Stald	772 m ²	6,4 m	20°	Sorte granitelementer, lyst ståltag	Slagtesvin
	Stald	827 m ²	6,4 m	20°	Sorte granitelementer, lyst ståltag	Slagtesvin

3						
4	Ny stald – etape 1	827 m ²	6,4 m	20°	Sorte granitelementer, lyst ståltag	Slagtesvin
5	Ny stald – etape 2	1.200 m ²	7,7 m	20°	Sorte granitelementer, lyst ståltag	Smågrise
6	Lade	160 m ²	4,5 m	10°	Gule murstensvægge, lyst eternittag	Kornopbevaring
7	Ny stald – etape 1	827 m ²	6,4 m	20°	Sorte granitelementer, lyst ståltag	Slagtesvin
8	Stuehus	159 m ²	8,5 m	45°	Gule murstensvægge, bru- ne cementtagsten	Beboelse
9	Garage	200 m ²	7,5 m	30°	Hvide pudsede vægge, lyst ståltag	Garage
10	Lade	529 m ²	6 m	20°	Råde stålpladevægge, gråt eternittag	Maskinhus
11	Op- bevaring	100 m ²	9 m	40°	Hvide pudsede vægge, lyst ståltag	Fyrrum
12	Foderlade	Inkl. i bygning 2	6,4 m	20°	Sorte granitelementer, lyst ståltag	Forryum/foderlade
13	Stald	207 m ²	3 m	10°	Røde stålpladevægge, lyst ståltag	Kvægstald
14	Gylle- beholder	310 m ²	2 m	-	Grå elementer	Gødningsopbevaring
15	Gylle- lagune	1.670 m ²	1-3 m	-	-	Gødningsopbevaring
16	Ny gylle- beholder – etape 2	750 m ²	2 m	-	Grå betonelementer	Gødningsopbevaring
	Lade	318 m ²	10 m	25°	Lyse stålpladevægge, lyst stålpladetag	Korn- og foderopbeva- ring

17						
18	Ny Amerikansilo – etape 1	177 m ²	11 m	-	Grå stålelementer	Kornopbevaring

Grundplan og bygningshøjde mv. er uændret for eksisterende bygninger

Det ansøgte kræver bygningsmæssige udvidelser, som anført i tabel 2.

Gyllebeholder fra 1990 på 1.240 m³: Betonbeholder i gråt beton, 4 m dyb, ca. 2 m over terræn, ingen overdækning, afskærmende beplantning med omfangsdræn og pejlebrønd. Beholderen er kontrolleret via 10-årsbeholderkontrollen i 1999 og i 2010 og fundet i orden. Der tilsættes snittet halm til gyllebeholderen for at sikre flydelag.

Gyllelagune fra 2004 på 4.400 m³: Varmodan gyllelagune på ca. 40 x 42,5 m, med sort polymermembran, 3,5 m dyb, varierende ca. 1-3 m over terræn, fast overdækning, omfangsdræn og pejlebrønd, afskærmende beplantning. 1,5 m hegn omkring lagunen. Forbeholder i forbindelse med lagunen på 8 m². Lagunen er tilmeldt 10-årsbeholderkontrollen. Desuden kontrolleres lagunen jævnligt og der føres logbog.

Den midlertidigt lejede gyllebeholder på Skeldekobbøl 20, har gennemgået 10 års beholderkontrol i 1999 og i 2010.

Ny gyllebeholder på 3.000 m³: Gyllebeholderen etableres i etape 2. Formentlig betonbeholder i gråt beton, 4 m dyb, ca. 2 m over terræn, ingen overdækning, med omfangsdræn og pejlebrønd. Der tilsættes snittet halm til gyllebeholderen for at sikre flydelag.

Forbeholder fra 2004 på 27 m³: Nedgravet med betonlåg.

Forbeholder fra 1947 på 150 m³: Nedgravet med betonlåg

Foderet opbevares i nudrift i 3 indendørs siloer i bygning 7. Der opsættes i forbindelse med udvidelsen yderligere 3 nye udendørs siloer øst for bygning 5. 2 af siloerne bliver på ca. 25 m³ (ca. 8,5 m høje) og 1 bliver på ca. 16 m³ (ca. 6,5 m høj). Ligeledes opsættes en amerikansilo til opbevaring af korn. Siloen bliver ca. 11 m høj og med en diameter på ca. 15 m.

Stalde, gyllebeholdere, andre bygninger, ventilationsafkast, relevante dræn, afløb, befæstede arealer, adgangs- og transportveje mv. fremgår af vedlagte bilag 1-6.

Der er ingen nedgravede olietanke, ensilageplads eller møddingsplads på ejendommen.

Miljømyndighedens vurdering

Der stilles vilkår om at bygningerne skal opføres som beskrevet i de medsendte tegninger/skitser.

Ansøger skal indhente byggetilladelse til de planlagte bygningsmæssige ændringer hos Sønderborg Kommune, inden disse foretages.

Der stilles vilkår til at byggeriet bliver etableret i afdæmpede farver.

Rapport fra den seneste 10-års beholderkontrol på Skeldekobbøl 20 skal fremsendes til kommunen, inden beholderen må tages i brug.

3.2 Husdyrhold og staldindretning

Landbruget på Frydenlund 3 drives som et konventionelt landbrug.

I nudrift udgør dyreholdet 7.065 slagtesvin (30-115 kg) og 1 ammeko (400-600 kg), 1 avlstyr, tung race, 1 kvie (6- kælving), 1 tyrekalv (0-6 mdr.), svarende til ca. 229,19 DE.

I ansøgt drift udgør dyreholdet 14.000 slagtesvin (32 – 108 kg), 14.500 smågrise (8–32 kg) og 1 ammeko (400-600 kg), 1 avlstyr (tung race), 1 kvie (6 mdr.- kælving), 1 tyrekalv (0-6 mdr.), svarende til ca. 468,21 DE.

Udvidelsen ønskes fortaget i to etaper, idet udvidelsen i etape 1 (dyrehold på 14.000 slagtesvin (32-108 kg) svarende til 359,9 DE) sker i to nye slagtesvinestalde. I etape 2 vil der udvides med yderligere 14.500 smågrise (8–32 kg) svarende til ca. 70,4 DE, i den nye smågrise-stald.

Derudover ønskes der fleksibilitet, så ansøger kan levere et lavere antal slagtesvin med en højere vægt indenfor de tilladte DE under forudsætning af at ændringen ikke medfører en forøgelse af lugtgeneafstanden og ammoniakfordampningen. Oversigt over den ønskede fleksibilitet fra ansøgningen fremgår af tabel 3. Der er udarbejdet ansøgningsskemaer for de ønskede scenarier som supplement til selve ansøgningen, idet der er i skema nr. 19513 (etape 1) og 16242 (etape 2) er beskrevet scenariet med lavere antal og tungere dyr (dyrehold på 11.850 slagtesvin (32-120 kg) etape 1 og 12.300 smågrise (8 -32 kg) og 11.850 slagtesvin (32-120 kg) etape 2, svarende til i alt 406,17 DE for etape 1 og 465,97 DE for etape 2).

Ved vurdering af miljøbelastning beregnes på forskellige parametre. De vigtigste en gengivet i tabel 3.

Tabel 3, Parametre

	Dyre-enheder	Lugt – kon-sekvens-zone m	Samlet emission Kg N/år	Total KgN	Total KgP
Tilladt dyrehold (nudrift)	299,19	-	(3153,47)	-	-
Etape 1 (skema 19511)	397,73	-	4653,12	19077,49	3038,09
Etape 1 (skema 19513) alternativ med højere slagtevægt	407,99	-	4773,00	20166,60	3077,81
Etape 2 (skema 13036) hovedansøgning	468,21	1031	5601,74	27771,63	5029,15
Etape 2 (skema 16242) alternativ med højere slagtevægt	467,79	1042	5576,32	27542,69	4766,96

Beregningerne viser at en fleksibilitet i produktionen kan ske uden, at det medfører forøget ammoniakemission. For lugt beregnes en lidt større konsekvens-geneafstand i den alternative udvidelse af etape 2. Derfor vil lugt blive vurderet ud fra dette scenarie.

Tabel 4: Den ønskede fleksibilitet i produktionen, dyrehold

	Antal smågrise, årlig produktion	Antal slagtesvin, årlig produktion	Antal kvæg
Tilladt dyrehold (nudrift)	-	7.065 (30-115 kg)	1 ammeko (400-600 kg) 1 avlstyr, tung race 1 kvie (6 mdr.- kælving) 1 tyrekalv (0-6 mdr)
Etape 1 (skema nr. 19511)	-	14.000 (32-108 kg)	1 ammeko (400-600 kg) 1 avlstyr, tung race 1 kvie (6 mdr.- kælving) 1 tyrekalv (0-6 mdr)
Etape 2 (skema nr. 13036) (hovedansøgning)	14.500 (8-32 kg)	14.000 (32-108 kg)	1 ammeko (400-600 kg) 1 avlstyr, tung race 1 kvie (6 mdr.- kælving) 1 tyrekalv (0-6 mdr)
Etape 1 (skema nr. 19513) alternativ med højere slagtevægt	-	11.850 (32-120 kg)	1 ammeko (400-600 kg) 1 avlstyr, tung race 1 kvie (6 mdr.- kælving) 1 tyrekalv (0-6 mdr)
Etape 2 (skema nr. 16242) alternativ med højere slagtevægt	12.300 (8-32 kg)	11.850 (32-120 kg)	1 ammeko (400-600 kg) 1 avlstyr, tung race 1 kvie (6- kælving) 1 tyrekalv (0-6 mdr)

Staldsystemer, antallet af stipladser og producerede dyr/dyreenheder i de enkelte stalde fremgår af tabel 5 og 6.

Tabel 5. Dyreholdets størrelse i ansøgt drift, etape 1.

Dyrehold og staldtype for ansøgt drift	Stald-afsnit nr. (nr på bi-lag)	Antal ansøgt*	Vægt-/aldersgrænser*	Sti-pladser*	DE*
Slagtesvin, drænet gulv + spalter (33/67)	1.1.1 (1)	2121 / 1794	32 - 108 / 32 - 120 kg	558/540	59,98/ 61,5
Slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.1.2 (2)	2970 / 2514	32 - 108 / 32 - 120 kg	781/756	83,99/ 86,2
Slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.1.3 (3)	2970 / 2514	32 - 108 / 32 - 120 kg	781/756	83,99/ 86,2
Ny slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.1.4 (4)	2970 / 2514	32 - 108 / 32 - 120 kg	781/756	83,99/ 86,2
Ammeko, dybstrøelse	1.1.6 (6)	1	400-600 kg	-	0,63
Avlstyr, tung race , dybstrøelse		1	-	-	0,56
Kvie/kalv, tung race, dybstrøelse		1	-	-	0,51
Tyrekalv, tung race, dybstrøelse		1	-	-	0,12
Ny slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.1.7 (7)	2970 / 2514	32 - 108 / 32 - 120 kg	781/756	83,99/ 86,2
Dyreenheder i alt					397,73/ 407,99

*Scenarie 1=etape 1/ scenarie 2= etape 1 med flexibilitetsønsket mellem færre og tungere dyr.

Tabel 6. Dyreholdets størrelse i ansøgt drift, etape 2.

Dyrehold og staldtype for ansøgt drift	Stald-afsnit nr. (nr på bi-lag)	Antal ansøgt*	Vægt-/aldersgrænser*	Sti-pladser*	DE*
Slagtesvin, drænet gulv + spalter (33/67)	1.1.1 (1)	2121 / 1794	32 - 108 / 32 - 120 kg	558/540	59,98/ 61,5

Slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.1.2 (2)	2970 / 2514	32 - 108 / 32 - 120 kg	781/756	83,99/ 86,2
Slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.1.3 (3)	2970 / 2514	32 - 108 / 32 - 120 kg	781/756	83,99/ 86,2
Ny slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.1.4 (4)	2970 / 2514	32 - 108 / 32 - 120 kg	781/756	83,99/ 86,2
Ny smågrise, toklimastald, delvis spaltegulv	1.1.5 (5)	14500 / 12300	8-32 kg/ 8-32 kg	2231/1955	70,45/ 59,8
Ammeko, årsdyr, dybstrøelse	1.1.6 (6)	1	400-600 kg	-	0,63
Avlstyr, tung race, dybstrøelse		1	-	-	0,56
Kvie/kalv, tung race, dybstrøelse		1	-	-	0,51
Tyrekalv, tung race, dybstrøelse		1	-	-	0,12
Ny slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.1.7 (7)	2970 / 2514	32 - 108 / 32 - 120 kg	781/756	83,99/ 86,2
Dyreenheder i alt					468,21/ 467,79

*Scenarie 3=etape 2/ scenarie 4= etape 2 med fleksibilitetsønsket mellem færre og tungere dyr.

Sønderborg Kommune vurderer, at følgende er BAT vedr. staldindretning for slagtesvin og smågrise:

Slagtesvin:

Eksisterende stalde:

Det er BAT med delvist spaltegulv (min. 1/3 fast gulv). Fuldspalter kan godkendes, hvis den samme ammoniakreduktion kan opfyldes på anden vis, som ved delvist spaltegulv 1/3 fast gulv.

Nye stalde:

Det er BAT med delvist spaltegulv (min. 1/3 fast gulv) med køling (20 % effekt), jf. BAT: "Køling af gyllen i svinestalde". Det er BAT- at anvende gyllekøling, hvis varmen kan genanvendes.

Gylleforsuring kan overvejes ved store bedrifter (over 700 DE jf. økonomi beregning på Teknologibladet for forsuring).

Miljøstyrelsen har til dels med baggrund i BAT-bladene udarbejdet såkaldte Teknologiblade. De er for de flestes vedkommende udarbejdet eller revideret i 2010/2011.

For staldindretning, slagtesvin, er der udarbejdet Teknologiblade for:

- Delvist fast gulv
- Svovlsyrebehandling af gylle
- Luftrensning
- Køling af gylle i svinestalde.

Smågrise:

Eksisterende stalde:

Det er BAT med To klimastald + delvist spaltegulv - se BAT-blad.

Nye stalde:

Det er BAT med To klimastald + delvist spaltegulv samt køling med 20% effekt - se Teknologiblade "køling af gyllen i svinestalde" og BAT-byggeblad "toklimastald med delvist spaltegulv" 106.03-52

Det er BAT- at anvende gyllekøling, hvis minimum 80 % af varmen kan genanvendes.

Miljøstyrelsen har til dels med baggrund i BAT-bladene udarbejdet såkaldte Teknologiblade. For staldindretning, smågrise, er der udarbejdet Teknologiblade for:

- Svovlsyrebehandling af smågrisegylle
- Køling af gylle i svinestalde

Ansøger oplyser følgende om bedste tilgængelige staldteknik:

Med hensyn til BAT og staldsystemer så er der flere forskellige definitioner på, hvad BAT er. Dels er der referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF), dels er der BAT-byggebladene, og dels er der www.husdyrgodkendelse.dk's beregninger.

Af BREF-dokumentet fremgår det, at følgende staldsystemer er BAT:

Staldsystemer for grise, smågrisestalden

En sti:

- eller et en-etagesbur med fuld- eller delspaltegulv og et vakuumsystem til hyppig fjernelse af gylle, eller
- et en-etagesbur med fuldspaltegulv med et hældende betongulv nedenunder til adskillelse af urin og fækalier, eller
- med et delvist spaltet gulv (to-klimasystem), eller
- med et delvist spaltet gulv jern- eller plastikgulv og et skrånende eller konvekst fast gulv, eller
- med et delvist spaltet gulv med metal- eller plastikspalter og en lavvandet gødningskanal og kanal for fordærvet drikkevand, eller
- med delspaltegulv med trekantede jernspalter og en gødningskanal med hældende sidevægge.

Staldsystemer for grise, slagtesvinestalden

- et fuldspaltet gulv med vakuumsystem til hyppig fjernelse af gylle, eller
- et delvist spaltet gulv med reducerede gødningskanaler, med hældende vægge og et vakuumsystem, eller
- et delvist spaltet gulv med et centralkonvekst fast gulv eller et hældende fast gulv foran stien, en gødningsrende med hældende sidevægge og en hældende gødningsbeholder.

Ifølge Dansk Svineproduktion har staldtyper med gyllekanaler med skrå vægge og skrånende gødningskakter samt stier med et centralt konvekst massivt gulv ikke fundet udbredelse i Danmark.

Endvidere findes der 4 BAT-byggeblades som omhandler smågrise og slagtesvin:

- To-klimastald med delvist spaltegulv (Smågrise)
- Delvist spaltegulv ved 1/3 spaltegulvsareal (Slagtesvin)
- Delvist spaltegulv med skraber og køling af kanalbund (Slagtesvin)
- Luftvasker med syre, rensning af 60 procent afgangsluft (Slagtesvin)

BREF-dokumentet konkluderer, at slagtesvin på et fuldspaltet gulv med vakuumsystem til hyppig fjernelse af gylle er BAT. Dette er i modstrid med bl.a. Miljøklagenævnets opfattelse.

De eksisterende slagtesvinestalde, bygning 2 og 3, ønskes videreført med 2/3 fast gulv og 1/3 spaltegulv med gyllekummer under spaltearealet. Den eksisterende slagtesvinestald, bygning 1, ønskes videreført med 1/3 drænet gulv og 2/3 spaltegulv.

De nye stalde indrettes som følger:

Ny smågrisestald:	Stier med 1/2 spaltegulv og 1/2 fast gulv og hyppig fjernelse af gylle (BAT jf. BREF og i overensstemmelse med BAT-byggeblad)
Nye slagtesvinestalde:	Indrettes som de eksisterende slagtesvinestalde, bygning 2 og 3, med 2/3 fast gulv og 1/3 spaltegulv. (BAT jf. BREF og i overensstemmelse med BAT-byggeblad)

Anlægget indeholder primært stalde med delvis spaltegulve med vakuumsystem til hyppig fjernelse af gylle. Hvor ofte ”hyppig fjernelse” er, er ikke nærmere defineret i BREF-dokumentet. Der udsluses gylle ca. hver 2. – 3. uge, og normalt aldrig i tidsrummet fredag eftermiddag til og med søndag samt på helligdage.

Fra 1. januar 2013 skal alle betonfuldspaltegulve til svin overholde nogle krav til spalteåbningerne og bjælkebredde: Spalteåbningerne må ikke være over 11 mm for pattegrise, 14 mm for fravænnede grise og 18 mm for avls- og slagtesvin og bjælkebredden skal være minimum 50 mm for pattegrise og fravænnede grise og 80 mm for avls- og slagtesvin (kravene gælder ikke for fuldspaltegulve i støbejern) – staldene lever op til dette krav.

Fra 1. juli 2015 skal alle stier til smågrise, avls- og slagtesvin være med minimum 1/3 fast eller drænet gulv eller en kombination heraf, dog skal stier der alene anvendes til smågrise være med minimum 1/2 fast eller drænet gulv eller en kombination heraf – staldene lever op til dette krav.

Når de eksisterende slagtesvinestalde en gang skal renoveres (bygning 1 har en forventet levetid på ca. 15 år og bygning 2 og 3 har en forventet levetid på 20-25 år), vil der blive taget højde for, hvilke muligheder der er for at leve op til det, som på det tidspunkt er BAT for staldsystemer.

Ansøger oplyser følgende om fravalg af bedste tilgængelige staldteknik:

Det vurderes, at BAT-byggeblad "Luftvasker med syre, rensning af 60 % afgangsluft" er uaktuelt efter udgivelsen af BAT-blad "Luftvasker med syre" og tilsvarende at BAT-byggeblad "Delvist spaltegulv med skraber og køling af kanalbund" er uaktuelt efter udgivelsen af BAT-blad "Køling af gyllen i svinestalde".

Skraber og køling af kanalbund er ikke aktuelt i de eksisterende stalde. Etablering af skraber og køling af kanalbund vil kræve en total renovering af staldene. Der står således også i BAT-bladet "Køling af gyllen i svinestalde", at gyllekøling ikke umiddelbart kan etableres i eksisterende stalde.

Etablering af gyllekøling i de nye slagtesvinestalde vil ikke være aktuelt, da staldene er naturligt ventilerede. Dvs. at der i forvejen er en lavere temperatur i stalden det meste af året, og en deraf lavere temperatur i gyllen. Dvs. at en yderligere køling af gyllen ikke vil have den store effekt på ammoniakemissionen. Desuden vil overskudsvarmen fra gyllen, som primært ville kunne hentes om sommeren, ikke kunne bruges i den resterende produktion.

Etablering af forsuring af hele anlægget for at reducere ammoniakfordampningen vil koste ca. 1,5 millioner kr. i investering og årlige omkostninger på ca. 150.000 kr (jf. notat om forudsætninger for de økonomiske beregninger af BAT teknologier af 17. marts 2009). Med en udvidelse på netto 220 DE vurderer ansøger, at investeringen ikke at være BAT. Denne teknologi er derfor fravalgt. Beregningerne må antages at være udarbejdet i forbindelse med en nyetablering, og det kan således være dyrere at etablere forsuring i eksisterende stalde. Desuden er der ikke sikkerhed for, at betonen i de eksisterende gyllekanaler kan modstå syrepåvirkningen i forbindelse med forsuringen.

Syrerensning af afkastluften fra staldanlægget er uaktuelt, da der er valgt naturlig ventilation i slagtesvinestaldene. Luftrensning af smågrisestalden vil ikke give ret meget, da stalden kun står for ca. 15 % af dyreholdet. Dertil kommer, at der stadig er tekniske problemer med anlæggene og at der skal påregnes et vist tidsforbrug til overvågning. Denne teknologi er derfor fravalgt.

Med hensyn til BAT-bladene for gyllekøling, forsuring og syrerensning skal der gøres opmærksom på, at det ikke er muligt at gennemskue, hvordan de miljøøkonomiske beregninger er foretaget. Det er endvidere ikke beskrevet i BAT-bladene, hvornår det rent faktisk er BAT at benytte en teknologi. Ansøger og konsulent tager derfor forbehold for beregningerne.

Miljømyndighedens vurdering

Der er indsendt beregninger, der dokumenterer, at lugt- og emissionskrav mv. overholdes for de 2 produktionsscenarier.

Ansøger forventer, at der primært produceres efter scenarie 1. Dette scenarie er det mest miljøbelastende scenarie i forhold til de emner, der laves beregninger for i husdyrgodkendelse.dk, jf. tabel 3, hvorfor det er dette scenarie, der er behandlet i de afsnit i miljøgodkendelsen, der omhandler ammoniakdeposition samt udvaskning af kvælstof og fosfor. Lugt vil blive behandlet efter scenarie 2, idet den giver den største geneafstand.

Når miljøgodkendelsen tages i brug skal landmanden informere Sønderborg Kommune om, hvilket scenarie, der produceres efter. Landmanden skal herefter informere Sønderborg Kommune, når der skiftes til andet scenarie. Der stilles vilkår herom.

For at kunne kontrollere om godkendelsens vilkår om maksimalt dyrehold overholdes - med hensyn til antal, vægt og sammensætning af dyr - stilles der vilkår om, at der skal føres en driftsjournal.

Der stilles desuden vilkår om, at det maksimale antal DE for de enkelte scenarier må ikke overskrides. Der kan dog være situationer (eks. sygdom i besætning, slagteristrejker m.m), hvor dyreholdet vil være afvigende fra det tilladte. I sådanne situationer skal landmanden kunne dokumentere de særlige omstændigheder overfor tilsynsmyndigheden og det er op til tilsynsmyndigheden at vurdere, om afvigelser i dyreholdet skyldes overproduktion, naturlig variation/udsving eller afvigelser pga. sygdom i besætningen, slagteristrejker m.m.

Ansøger har redegjort for, at fravalg af køling, forsuring og syrerensning af afkastluften sker af praktiske og økonomiske hensyn. Ansøger har også redegjort for staldbygningernes levetid og kommende indførelse af BAT.

Kommunen har desuden beregnet på husdyrbrugets BAT niveau jf. Miljøstyrelsens vejledning om maksimal emission, se tabel i afsnit 5.1 og 7.2, og er kommet frem til, at ejendommen max må udlede 5609,8 kg N/år i alt.

Der er taget udgangspunkt i:

- det ansøgte dyreholds udledning
- max udledning fra de nye stalde jf. standard vilkår
- max udledning fra eksisterende stalde jf. standard vilkår
- fodernorm 2008
- Gyllelagunen er overdækket, gyllebeholderne er med tæt flydelag

Ejendommen vil udlede 5601,74 kg N/år i alt, hvilket opfylder med 8 kg N/år mere end Sønderborgs Kommunes BAT niveau. Kommunen vurderer hermed at ansøger opfylder Kommunens BAT niveau.

Eksisterende stalde vil blive vurderet med hensyn til BAT ved næste gennemgribende renovering og senest ved næste revurdering af miljøgodkendelsen 2019.

Sønderborg Kommune vurderer på baggrund af ovenstående, at projektet kan realiseres i de ønskede staldbygninger med den ansøgte indretning, og at ansøger i fornødent omfang har redegjort for implementering af BAT i forhold til staldindretning.

Ændringer af f.eks. staldindretning eller ventilationsarrangementer, må kun ske efter forudgående accept fra miljømyndigheden.

3.3 Ventilation

Ansøgers oplysninger om ventilation fremgår af tabel 7 og bilag 2.

Tabel 7. Oplysninger om ventilation

Staldafsnit nr.	Ventilationstype	Samlet maksimal ventilation i m ³ /h	Antal afkast (udsugninger)	Afkasthøjde
1 (1.1.1)	Undertryk	75.000	6	4 stk. 1,5 m over tagryg, 2 stk. 1,5

				m over tagflade
2 (1.1.2)	Naturlig	-	-	-
3 (1.1.3)	Naturlig	-	-	-
4 (1.1.4)	Naturlig	-	-	-
5 (1.1.5)	Diffus undertryk	92.000	Ca. 8	Ca. 1 m over tagfladen
7 (1.1.6)	Naturlig	-	-	-

Oversigtsplan over ventilationen fremgår af bilag 2.

Bedste tilgængelige teknik for ventilation:

Sønderborg Kommune vurderer, at følgende er BAT vedr. ventilation:

Ventilation af nye stalde:

- Anvende naturlig ventilation, hvor dette er muligt
- Ved at: udforme bygning og stier korrekt
- Fremme luftstrømmen ved at placere bygninger under hensyntagen til fremherskende vindretninger

For mekanisk ventilerede stalde:

- Optimerer udformningen af ventilationssystemet i hver stald for at tilvejebringe god temperaturkontrol samt opnå minimumsventilation om vinteren.
- Elektronisk styring.
- Undgå modstand i ventilationssystemer gennem hyppigt eftersyn og rengøring af luftkanaler og fans. Hvor hyppigt, vurderes i de enkelte sager. Typisk rengøring ved nyt hold og eftersyn en gang årligt.

Ansøger oplyser følgende om bedste tilgængelige teknik for ventilation:

Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT da der foretages eftersyn og rengøring af ventilatorer og temperaturstyring, der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation.

Ventilatorer i bygning 1 vaskes i forbindelse med vask af stalden efter hvert hold slagtesvin. Ventilatorer i den nye smågrisestald vil ligeledes blive vasket i forbindelse med vask af de enkelte sektioner (reducerer modstanden). Der er temperaturstyring, alarmer mv. på ventilationsanlæggene. Ventilationens motorer i den nye smågrisestald vil være lavfrekvensmotorer, som er strømbesparende.

Der anvendes naturlig ventilation i slagtesvinestaldene, hvilket er BAT.

Miljømyndighedens vurdering

Ventilationsanlægget i stalde med mekanisk ventilation er computerstyret. Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT (temperaturstyring der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation).

For at sikre at ventilationen til enhver tid fungerer optimalt, herunder har det lavest mulige energiforbrug stilles der vilkår om, at der skal føres en driftsjournal for ventilationsanlægget.

Der stilles også vilkår om at ventilationsanlæg skal rengøres og efterses minimum en gang årligt. Datoer for rengøring og service skal noteres i journalen, som skal opbevares i 5 år og forevise miljømyndigheden på forlangende.

Det er miljømyndighedens vurdering at ventilationen af staldene lever op til BAT, når de stilledes vilkår efterleves.

Sønderborg Kommune vurderer, at ventilationssystemet ikke giver anledning til gener for de omkringboende og der stilles derfor ikke yderligere vilkår.

3.4 Fodring

Der er på ansøgningstidspunktet ikke pålagt ejendommen restriktioner i forhold til fodring. I nudrift er der derfor ikke indtastet oplysninger, hvorved www.husdyrgodkendelse.dk beregner på baggrund af normtal. For at opfylde kravet om 25 % reduktion af ammoniakudledningen er det ikke nødvendigt at foretage yderligere tiltag, da ansøger har valgt et staldsystem til slagtesvin som har en lav ammoniakfordampning. For at opfylde Miljøstyrelsens BAT-niveau, som blev udmeldt i sommeren 2010, har ansøger imidlertid valgt fodertilpasning ved slagtesvin som værktøj til at reducere ammoniakemissionen. Se tabel 8. Der er forskellig foderkorrektion i alle fire produktions-scenarier, tilpasset behovet for reduktion af ammoniak i det pågældende scenarie.

Tabel 8. Råprotein og korrektionsfaktor i fire produktions-scenarier af slagtesvin

	Råprotein-indhold g/FE	Korrektionsfaktor	Beregnet BAT-niveau, kg N/år	N- emission efter foder-korrektion, kg N/år
Alm. Produktion Etape 1 (skema 19511)	157,5	0,9637	4677,8	4653,12
Alm. Produktion Etape 2 (skema 13036)	153,8	0,9267	5609,8	5601,74
Tungsvin Etape 1 (skema 19513)	162,0	0,9640	4797,1	4773,0
Tungsvin Etape 2 (skema 16242)	158,5	0,9305	5587,6	5576,32

Foderet til smågrisene opbevares i 3 udendørssiloer øst for bygning 5. Fodring af smågrisene sker som tørfodring. Foderet blæses ind i siloerne og kædes ind i stalden.

Fodring af slagtesvinene sker som vådfodring. Foderet opbevares i indendørs siloer i bygning 7. Foderet blæses ind i siloerne og snegles ind i vådfodertanken, som ligeledes er placeret i bygning 7. Herfra pumpes det ud i hhv. stald 1 eller via pumpeledning til 2 vådfodertanke i bygning 12. Herfra pumpes foderet ud i de øvrige slagtesvinestalde.

Bedste tilgængelige teknik vedr. fodring:

Sønderborg Kommune vurderer, at følgende er BAT vedr. fodring af svin:

Tilsætning af fytase
 Fasefodring
 Reduceret indhold af råprotein

Ansøger oplyser følgende om BAT for foder:

Ansøger vurderer, at der anvendes foder indeholdende et fosfor- og råproteinindhold indenfor de vejledende niveauer i BAT-foder (jf. BREF).

Tabel 9. Foderets indhold af råprotein og fosfor

Art	Faser	Indhold af råprotein (% i foder) ¹⁾	Samlet fosforindhold (% i foder) ²⁾
Fravænnede grise	< 10 kg	19 - 21	0,75 - 0,85
Smågrise	< 25 kg	17,5 - 19,5	0,60 - 0,70
Slagtesvin	25-50 kg	15 - 17	0,45 - 0,55
Slagtesvin	50-110 kg	14 - 15	0,38 - 0,49

¹⁾ Med tilstrækkeligt afvejet og optimal tilførsel af aminosyrer

²⁾ Med tilstrækkeligt fordøjeligt fosfor med brug af fx højtfordøjelige uorganiske foderfosfater og/eller fytase

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at der med de nuværende og planlagte tiltag til opbevaring og håndtering af foder ikke sker en væsentlige øget påvirkning af omgivelserne.

Da fodertiltag gennemføres med henblik på at reducere ammoniakemission, stilles vilkår om fodertiltag.

Type 2 korrektion må højst være den faktor, som svarer til indholdet af råprotein i foderet til det tilsvarende produktionsscenarie for slagtesvin på ejendommen:

$$\frac{((\text{FEsv pr. produceret svin} \times \text{gram råprotein pr. FEsv}) / 6,25 \text{ g råprotein pr. gram N} - ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times 28 \text{ g N pr. kg tilvækst}))}{((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times (20,95 + 0,177 \times (\text{afgangsvægt} + \text{indgangsvægt})))}$$

$$((2,87 \times 76 \times 157,5) / 6,25 - ((108 - 32) \times 28))$$

$$/ ((108 - 32) \times (20,95 + 0,177 \times (108 + 32)))$$

= 0,9692543 for scenarie A.

Der er anvendt de værdier, som gengives i skema 7 c: FE pr. kg tilvækst: 2,87 (kg tilvækst: 76 kg), g råprotein: 157,5, afgangsvægt 108 kg og indgangsvægt 32 kg.

Tabel 10. Råprotein, korrektionsfaktor, ind- og afgangsvægt samt tilvækst i fire produktionsscenarier af slagtesvin

Produktions-scenarie	Råproteinindhold g/FE	Korrektionsfaktor Max	Indgangsvægt kg	Afgangsvægt kg	Tilvækst kg
A Alm. Produktion Etape 1	157,5	0,9692	32	108	76
B Alm. Produktion	153,8	0,9321	32	108	76

	Etape 2					
C	Tungsvin Etape 1	162,0	0,9694	32	120	88
D	Tungsvin Etape 2	158,5	0,9358	32	120	88

Der stilles derfor vilkår om, at korrektionsfaktoren ikke må overstige den angivne faktor i skema 7 c, for de respektive scenarier A, B, C og D. Korrektionsfaktoren skal udregnes af ansøgers konsulent, over en periode på de seneste 3 år. Dette skal ske i forbindelse med gødningsregnskabet, og skal vises til miljømyndigheden på forlangende.

Sønderborg Kommune vurderer, at der i ansøgt drift bruges BAT mht. foder. Sønderborg Kommune har på baggrund af Miljøstyrelsens fastlagte BAT-niveau beregnet, at den samlede ammoniakemission fra ejendommen ved almindelig produktion etape 2 maksimalt må svare til 5609,8 kg N/år. Ejendommen opfylder BAT-niveauet, da den samlede ammoniakemission for det tilpassede projekt (med delvis spaltegulv og fodertiltag) er beregnet til 5601,74 kg N/år, jf. foranstående og afsnit 7.2.

For at sikre en god udnyttelse af foder som ressource, stilles der vilkår om mængden af forbrugt foder og opstået spild skal noteres i en driftsjournal.

Sønderborg Kommune vurderer, at ansøger anvender BAT i tilstrækkeligt omfang, hvis ovennævnte vilkår overholdes.

3.5 Energi- og vandforbrug

I forbindelse med drift af ejendommen og den beskrevne husdyrproduktion før og efter udvidelsen, er der skønnet at være et forbrug af energi og vand som i tabel 11.

Tabel 11. Forbrug af energi og vand.

Middel	Før udvidelse mængde pr. år	Efter udvidelse mængde pr. år
El	40.000 kWh	Ca. 152.000 kWh
Fyringsolie (smågriseald)	-	Ca. 9.000 l
Halm til opvarmning (beboelse)	30 tons	Ca. 30 tons
Dieselolie	11.000 l	Ca. 11.000 l
Strøm fra vindmølle	- 2.136.776 kWh*	- Ca. 2.000.000 kWh*
Drikkevand, vask i stald, overbrusning mv.	4.500 m ³ (samlet forbrug)	10.030 m ³ (kun svineproduktionen)
Vandforbrug til rengøring af landbrugsmaskiner	10 m ³	10 m ³

Vandforbrug til sprøjtning	112 m ³	112 m ³
----------------------------	--------------------	--------------------

*Strøm fra vindmøllen sælges.

Strømforbruget stiger væsentligt pga. etableringen af smågrisestalden, som har mekanisk ventilation. De to eksisterende slagtesvinestalde har naturlig ventilation, så energiforbruget til ventilation, som er meget energikrævende, har indtil nu været meget lavt.

Et halmfyr opvarmer beboelsen. På nuværende tidspunkt tilføres slagtesvinestaldene en smule varme, når der indsættes smågrise. Denne varme tilføres fra en el-patron. Fremover vil varmen i stalden komme fra et oliefyr, som placeres i den nye smågrisestald.

Bedste tilgængelige teknik vedr. energi og vandforbrug:

Sønderborg Kommune vurderer, at følgende er BAT vedr. forbrug af energi og vand:

Vand:

- Installationer med minimalt vandspild
- Drikkekopper
- Driftsprocedurer m.m.

Energi:

- Installationer med lavt energiforbrug
- Ventilation med lavt energiforbrug, eksempelvis frekvensstyret ventilation, multi-step, naturlig ventilation, m.m.
- Belysning med lavenergipærer
- Timere på lys m.m.

Ansøger oplyser følgende om energibesparende foranstaltninger (BAT):

Slagtesvinestaldene, bygning 2 og 3 er med naturlig ventilation. Det vil sige at der ikke bruges strøm til ventilation i disse stalde. De nye slagtesvinestalde, bygning 4 og 7, bliver også med naturlig ventilation.

Ventilatorer i bygning 1 vaskes i forbindelse med vask af stalden efter hvert hold grise. Ventilatorer i den nye smågrisestald vil ligeledes blive vasket i forbindelse med vask af de enkelte sektioner (reducerer modstanden). Der er temperaturstyring, alarmer mv. på ventilationsanlæggene. Ventilationens motorer i den nye smågrisestald vil være lavfrekvensmotorer, som er strømbesparende.

For at spare yderligere på energien er der installeret lavenergilysstofrør i alle stalde. Der er installeret automatisk tænd og sluk på belysningen. Lyset er tændt min. 8 timer i døgnet for at overholde dyrevelfærdslovgivningen.

Der anvendes ”Robin Hood” varme i staldene. Dvs. at vand cirkulerer i slanger under gulvet og transporterer varme fra de store grise til de mindre grise. Derved udnyttes den producerede varme optimalt. Dette vil også blive etableret i de nye stalde.

Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT (lavenergibelysning, eftersyn og rengøring af ventilatorer og temperaturstyring, der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation).

Ansøger oplyser følgende om vandbesparende foranstaltninger (BAT):

I alle stalde er drikkeniplerne placeret over krypperne/foderautomaterne, så eventuelt drikkevandsspild opsamles.

Overbrusningsanlægget anvendes til køling (overbrusning af dyrene) samt til iblødsætning af staldene før vask. Efterfølgende vaskes med højtryksrensere og koldt vand. Vask med højtryksrensere er vandbesparende.

Vandforbruget måles ikke som sådant, men tjekkes løbende. Staldene kontrolleres dagligt, og der udføres småreparationer med det samme eller tilkaldes service, hvis der er behov for det. Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT (brug af iblødsætningsanlæg, vask med højtryksrensere og ventiler over krybber).

Miljømyndighedens vurdering

I henhold til "Håndbog for svinehold 2008" er elforbruget for en tilsvarende produktion godt 408.000 kWh. Det forventede forbrug i ansøgt drift er derfor væsentligt lavere end normen.

Der stilles vilkår om, at hvis virksomhedens elforbrug overstiger 408.000 kWh, skal der foretages et energieftersyn inden 1 år efter, at elforbruget overstiger ovenstående.

Der stilles vilkår om, at besøgsrapporten fra et eventuelt energieftersyn skal fremsendes miljømyndigheden. Der stilles også vilkår om, at hvis besøgsrapporten viser energiforbedringer, som via besparelse på el kan tilbagebetales indenfor to år, skal disse udføres senest to år efter modtagelsen af rapporten.

For at miljømyndigheden kan kontrollere elforbruget skal det dokumenteres, for eksempel ved fremvisning af elregning. Dokumentation skal gemmes mindst fem år og fremvises miljømyndigheden på forlangende.

Det fremgår af tabel 11, at det forventede vandforbrug vil være ca. 10.030 m³ årligt efter udvidelsen inklusiv vask i stald, overbrusning mv.

I henhold til "Håndbog for svinehold 2007" er det gennemsnitlige årlige vandforbrug for en tilsvarende produktion ca. 9848 m³ vand +/- 25 %. Det vurderes derfor, at vandforbruget på ejendommen ligger inden for normtallene. For at sikre en god udnyttelse af vandressourcen stilles der vilkår om, at hvis vandforbruget stiger over 10.030 m³ årligt, skal ansøger indsende redegørelse til kommunen om, hvorfor vandforbruget er steget og hvilke tiltag der planlægges brugt til at nedbringe vandforbruget.

For at sikre, at der sker en god udnyttelse af ressourcerne, stilles der vilkår om, at forbruget af vand skal registreres årligt, således det er muligt at følge forbruget og dermed lave en indsats, hvis forbruget stiger.

Det er miljømyndighedens vurdering af virksomhedens lever op til kravene til BAT for energi og vandforbrug, hvis ovenstående vilkår overholdes og virksomheden i øvrigt drives som beskrevet.

3.6 Spildevand

Tabel 12 viser en oversigt over spildevand.

Tabel 12. Oversigt over spildevand

Spildevandstyper	m ³ /år før udvidelse	m ³ /år efter udvidelse	Afledes til	Renseforanstaltning
Rengøringsvand, drikkevandsspild mv.	707 m ³	1.907 m ³	Gyllekanaler og videre til gyllebeholder	Ingen
Sanitært spildevand fra stuehus	200 m ³	200 m ³	Septiktanke	Septiktanke og videre til vandløb. Septiktankene tømmes af kommunen
Vaskevand fra vaskepladsen	10 m ³	10 m ³	Afløb til gyllekanal og videre til gyllebeholder	Ingen
Regnvand fra vaskeplads	90 m ³	90 m ³	Afløb til gyllekanal og videre til gyllebeholder	Ingen
Regnvand fra befæstede arealer	170 m ³	170 m ³	Gennem dræn/ledning til vandløb og videre til Skelde mose	Ingen
Tagvand	1.866 m ³	3.864 m ³	Gennem dræn/ledning til forsinkelsesbassin og videre til vandløb til Skelde mose	Ingen

Bilag 4 viser et oversigtskort med angivelse af afløbsforhold for ejendommen.

Beregninger af samlede tagfladeareal viser, at der er 3.925 m² i nudrift og 5.070 m² i ansøgt drift. Ansøger har indsendt en udfyldt ansøgning om tilladelse til udledning af overfladevand. Ansøgningen bliver behandlet af Vand og Jord afdelingen, som meddeler spildevandsudledningstilladelse.

Under afsnittet gødningsopbevaring, er der lavet en udregning på den årlige gødningsmængde, samt tilledt vand til gyllebeholderen. Deri er inkluderet spildevand fra stalden.

Miljømyndighedens vurdering

Der stilles vilkår om, at vask af maskiner og lignende skal foregå på vaskepladsen, der minimum skal være to m bredere og to m længere, end den største maskine der vaskes på pladsen. Vilkåret stilles for at sikre mod risikoen for forurening med gødningsrester eller lignende. Rengøring af sprøjteudstyr må ikke ske på steder, hvor der er risiko for afløb til overfladevand.

Sønderborg Kommune gør opmærksom på, at afledning af sanitært spildevand og tagvand fra driftsbygninger samt andet overfladevand til dræn/vandløb, nedsivning eller lignende ikke er

omfattet af denne miljøgodkendelse, men kræver særskilt tilladelse fra Sønderborg Kommune. Der stilles i miljøgodkendelsen vilkår om, at der skal kunne opnås en særskilt udlednings-tilladelse.

Med bekendtgørelse 268/2009 om påfyldning og vask m.v. af sprøjter til udbringning af plantebeskyttelsesmidler er der stillet krav om, at landbrugsbedrifter skal anmelde, at de udbringer gylle indeholdende vand fra vask af sprøjter eller spild fra påfyldning af sprøjter. Hvis det fremover bliver aktuelt at påfylde eller vaske marksprøjte på vaskepladsen, skal dette indtil videre anmeldes til kommunen, og der skal indhentes tilladelse til at udbringe gyllen på arealerne. Miljøstyrelsen har i marts 2010 meldt ud, at bekendtgørelsen skal ændres, og den nævnte anmeldebestemmelse vil bortfalde.

Der må ikke tages vand til påfyldning direkte fra boring eller overfladevand.

Der stilles vilkår om at bekæmpelsesmidler kun må opbevares i den oprindelige emballage.

3.7 Affald

Tabel 13 viser en redegørelse for håndtering af affald. Alle mængder er skønnede.

Tabel 13 Affald

Affaldstype	Opbevarings-sted	Transportør / Indsamlings - virksomhed	Modtage-anlæg	Mængder	EAK-kode	ISAG-kode
Olie- og kemikalieaffald						
Spildolie	Bygning 10, værksted	Dansk oliegenbrug	Ukendt	200 l	13.02.08	06.01
Olie- og brændstoffiltre	Bygning 10, værksted	Egen transport	Sønderborg forsyning	10 stk.	16.01.07	06.05
Blyakkumulatorer	Bygning 10, værksted	Egen transport	Sønderborg forsyning	4 stk.	16.06.01	05.99
Rester af bekæmpelsesmidler	Bygning 9	Egen transport	Sønderborg forsyning	Ingen betydelige mængder	20.01.19	05.12
Spraydåser	Bygning 9 og i forrum, bygning 12	Egen transport	Sønderborg forsyning	100 stk.	15.01.10	23.00
Kanyler i særlig beholder	Bygning 12, forrum	Dyrlæge	Ukendt	½ kg	18.02.02	66.00
Batterier – alle typer	Bygning 10, værksted	Egen transport	Sønderborg forsyning	80 stk.	20.01.33	77.00
Lysstofrør og elsparepærer	Bygning 9	Egen transport	Sønderborg forsyning	2 af hver	20.01.21	79.00

			ning			
Fast affald:						
Tom emballage (papir/pap)	Bygning 9	Knud Erik Heisel	Ukendt	Industricon-tainer, som tømmes hver 14. dag	15.01.01	50.00
Tom emballage (plast)	Bygning 9	Knud Erik Heisel	Ukendt	Industricon-tainer, som tømmes hver 14. dag	15.01.02	52.00
Jern og metal	Nord for bygning 1 på befæstet plads	Lokal produkt-handler	Ukendt	1 ton	02.01.10	56.20
Tomme medicin-glas	Bygning 9	Knud Erik Heisel	Ukendt	Industricon-tainer, som tømmes hver 14. dag	15..01.07	51.00
Paller	Bygning 9	Foderstoffirma	Ukendt	5 stk.	15.01.03	62.00

Herudover er der almindeligt husholdningsaffald fra beboelsen. Husholdningsaffaldet afhentes via den kommunale indsamlingsordning.

Medicin opbevares sammen med eventuelle medicinrester i forrummet i bygning 12.

I nu- og ansøgt drift afhentes døde dyr syd for ejendommen. Pladsen er etableret med spalter i bunden og afskærmning i form af beplantning for at skærme mod solen. DAKA afhenter efter aftale. Dyr til afhentning tilmeldes pr. telefon. Der er ingen naboer, som kan se pladsen fra deres ejendom.

I nudrift er der afleveret 282 slagtesvin til destruktion fra 1. november 2007 til 1. november 2008.

Efter udvidelsen forventes antallet af dyr afleveret til destruktion at blive på ca. 500 slagtesvin og 500 smågrise.

Miljømyndighedens vurdering

For at sikre, at der ikke sker forurening i forbindelse med opbevaring af farligt affald, stilles der vilkår om opbevaring af farligt affald på ejendommen.

Virksomheden skal desuden være opmærksom på, at alt affald skal opbevares, transporteres og bortskaffes i overensstemmelse med de til enhver tid gældende bestemmelser herom. Der henvises til:

- *Affaldsbekendtgørelsen*
- *Regulativ og forskrift for farligt erhvervsaffald*
- *Regulativ for erhvervsaffald i Sønderborg Kommune*
- *Regulativ for husholdningsaffald i Sønderborg Kommune*
- *Regulativ og forskrift for klinisk risikoaffald og andet farligt affald fra sundhedssektoren*

- *Bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr*

Reglerne i Bekendtgørelsen om opbevaring af døde dyr skal efterleves.

I henhold til regulativerne gælder det, at medicinrester (inklusive vaccinerester og brugte kanyler) skal afleveres på apoteket. Tømt emballage kan bortskaffes med dagrenovationen.

Ligeledes kan tømt og rengjort (skyllet) pesticidemballage bortskaffes med dagrenovationen, mens emballage med pesticidrester skal afleveres som farligt affald – fx på en af Sønderborg Forsynings containerpladser. Alternativt kan tømt emballage fra såvel medicin som pesticider afleveres på containerpladsen som erhvervsaffald.

Ejer skal sikre sig, at genanvendeligt affald bliver afleveret til et registreret genanvendelses anlæg.

3.8 Råvarer og hjælpestoffer

Forbruget af energi og vand er beskrevet i afsnit 3.6. Ejendommens tankanlæg og placering fremgår af tabel 14.

Tabel 14. Tankanlæg

Olietanke:	Volumen	Fremstillingsår	Tanknr.	Godkendelsesnr.
Dieselolietank i garage	1.300 l	2005	08MM6709	55-5820
Dieselolietank i bygning 10	2.500 l	2003	137465	01-5031

Marksprøjten fyldes med vand fra buffertank på vaskepladsen mellem bygning 2 og 3. Der tilsættes sprøjtemiddel i separat tank på sprøjten. Kemikalierne opbevares i bygning 9. Forbrug og type af indkøbte sprøjtemidler svinger lidt afhængigt af sygdomsangreb. Der vil også være variationer fra år til år som følge af variation i afgrøder mv.

Der er i nudrift en dieselolietank og en fyringsolietank på ejendommen. Der indkøbes i forbindelse med udvidelsen en ekstra fyringsolietank, som placeres i smågrisestalden, bygning 5. Alle tanke står på fast gulv. Tankene har enstrenget rørføring og der er monteret påfyldningsalarm.

Miljømyndighedens vurdering

Forbruget af energi og vand behandles i afsnit 3.6.

For at sikre at der sker en god udnyttelse af ressourcerne og at eventuelle uregelmæssigheder opdages, stilles der vilkår om, at der skal føres journal over energiforbrug (el, fyringsolie, dieselolie).

For at minimere risikoen for forurening, stilles vilkår i forhold til håndtering af smøremidler, kemikalier, medicin samt tankning af diesel.

Der stilles vilkår om, at håndtering af brændstof skal foregå på en måde, således at der ikke opstår risiko for forurening af jord, overfladevand eller grundvand.

Olietanke på et husdyrbrug, der godkendes efter Husdyrloven § 12, er omfattet af Olietankbekendtgørelsen. Der er stillet vilkår, som supplement til kravene i Olietankbekendtgørelsen om, at håndtering af brændstof, smøremidler og kemikalier skal foregå på en måde, således at der ikke opstår risiko for forurening af jord og grundvand, samt at tankning af diesel skal ske på en plads/sted med fast og tæt bund, enten med afløb med olieudskiller eller således, at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

Hvis der senere skal etableres nye olietanke på ejendommen, skal disse anmeldes jf. Olietankbekendtgørelsen inden opstilling, og kommunen skal foretage en vurdering af, hvorvidt det udløser miljøgodkendelse.

3.9 Driftsforstyrrelser eller uheld

Gyllen løber vha. træk og slip system fra stald til forbeholderne, hvorfra det pumpes til enten gyllebeholder eller gyllelagune. Det tjekkes løbende, om der er plads i gyllebeholder/lagune før overpumpning. Forbeholderne er placeret i et niveau i forhold til gyllekanalerne, så det ikke er muligt at få overløb fra forbeholderne. Der er ingen faste rør eller pumper til overpumpning af gylle fra gyllebeholder til gyllevogn. Der er heller ikke spjæld mellem forbeholder og gyllebeholder. Der er ingen afløb i nærheden af gylletankene og der er ingen fastmonterede pumper og rør til tømning af gyllebeholderne. Der føres logbog over gyllelagunen.

Maskinstationen anvender kran ved udbringning af gyllen, hvilket vil sige at gyllen suges op i gyllevognen direkte fra gyllebeholderen. Der er overløbssikring på kranen, så hvis der pumpes for meget gylle ud til vognen, løber det retur til gyllebeholderen. Dette bevirker, at der ikke er risiko for uheld, hvor gylle strømmer ud på jorden.

I forbindelse med udbringning af gylle vurderes vejret før udbringning, så der ikke køres ud, hvis der er risiko for store nedbørsmængder.

Hvis en gyllevogn vælter - eller en gyllebeholder springer - eller der sker overfyldning af en gyllebeholder trods faste procedurer om tjek af kapacitet før pumpning - vil opsamling af gylle øjeblikkeligt blive iværksat og beredskabet tilkaldt. En del af gyllen vil kunne sive gennem jorden eller løbe til tagedløb og videre ud i dræn, som afvander til Skelde Mose. I det tilfælde vil drænet kunne blokeres i en brønd syd for ejendommen v.hj.a. en rendegraver. Herefter vil oppumpning af forurenede vand v.hj.a. slamsuger iværksættes. Det vurderes, at der er ekstrem lille sandsynlighed for, at dette vil ske.

Hvis gyllelagunen eller den nye gyllebeholder springer læk, kan gyllen sive ud i jorden og videre til dræn øst for lagunen. Dette dræn vil ligeledes kunne blokeres ved en brønd eller ved drænets udløb. Ansøger vurderer ligeledes, at der er ekstrem lille sandsynlighed for, at dette vil ske. Der er desuden en inspektionsbrønd ved gyllelagunen og der føres logbog for gyllelagunen. Gyllebeholderen og lagunen er omfattet af tiårsbeholderkontrolordningen, og eventuelle fejl og mangler udbedres løbende.

Den eksisterende gyllebeholder har omfangsdræn, som kan inspiceres bl.a. i forbindelse med tømning af gyllebeholderen. Den nye gyllebeholder får ligeledes pejlebrønd og omfangsdræn. Omfangsdrænets primære formål er at tjekke grundvandsstanden, så beholderen ikke tømmes i niveau under grundvandsstand, idet tømning under grundvandsstand vil kunne forårsage brud på gyllebeholderens bundplade og dermed utæthed.

Der er en vaskeplads mellem bygning 2 og 3. Vaskepladsen anvendes til vask af transportvogne og markmaskiner. Ligeledes vaskes og fyldes sprøjten på pladsen. Vaskepladsen har afløb til forbeholder.

I forbindelse med fx sygdomsudbrud med efterfølgende restriktioner over for svineflytninger eller slagteristrejke kan der ske en midlertidig ophobning af dyr på ejendommen. Dette vil bevirke, at lugtemissionen fra stalden bliver større end normalt. Denne situation forventes at forekomme meget sjældent.

Der er i nudrift en dieselolietank på ejendommen. Tanken står på fast gulv. Tanken er på ben og har påfyldningsalarm. Se endvidere punktet ”Oplag af olie og kemikalier” for yderligere oplysninger om olietankene. Der bliver yderligere placeret en olietank i den nye smågrise-stald. Tanken placeres på fast grund udenfor smågrisestalden. Tanken overdækkes.

Da påfyldning af dieselolie sker på fast underlag i maskinhuset, bygning 10 og pistolen er med automatisk stop, er risikoen for uheld i forbindelse med håndtering af brændstof lille. Eventuelt spild suges op vha. savsmuld eller kattegrus. Spildolie opbevares på spildbakker i maskinhuset.

Kemikalier opbevares i et kemikalierum i bygning 9. Rummet er aflåst og uden afløb.

Miljømyndighedens vurdering

Miljømyndigheden vurderer, at der er følgende risici for forurening:

- Håndtering af kemikalier
- Olietanke
- Påfyldning af diesel
- Uheld med transport af husdyrgødning, herunder overlæs som kan medføre spild på transportveje.

Det vurderes, at der kan være en vis risiko for driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse håndtering af olie og bekæmpelsesmidler. Det er derfor vigtigt, at beredskabet straks tilkaldes ved uheld, der medfører forurening, og at miljømyndigheden orienteres efterfølgende. For at sikre det, stilles det som vilkår. Det er dog stadig virksomhedens pligt at forebygge og afværge driftsforstyrrelser og uheld – ligesom det er virksomhedens pligt at genoprette den hidtidige tilstand (jf. miljøbeskyttelseslovens § 71).

Der er stillet vilkår om håndtering af kemikalier, olietanke og påfyldning af diesel i tidligere afsnit.

For at mindske risikoen for uheld som følge af spildt husdyrgødning, stilles vilkår om at et eventuelt spild skal fjernes.

Der er ikke udarbejdet en beredskabsplan i forbindelse med ansøgningen om godkendelse. Der stilles derfor vilkår om, at der skal udarbejdes en beredskabsplan, der beskriver hvordan medarbejdere og ejer skal handle i tilfælde af en række kritiske situationer:

- Brand
- Udslip af gylle ved pumpning, defekte rørforbindelser, brud på gyllebeholder ved påkørsel eller materialetræthed, ved sabotage m.v.
- Udslip og spild af kemikalier eller olie

- Spild af pesticider og sprøjtevæske ved opbevaring, håndtering eller fejlbetjening af sprøjteudstyr
- Strømsvigt, hvorved bl.a. staldventilationen standser

Beredskabsplanen skal indsendes til Sønderborg Kommune senest en måned efter ibrugtagning af den nye stald. Beredskabsplanen skal være udformet på et sprog, som de ansatte forstår, og den skal være kendt af virksomhedens ansatte. Beredskabsplanen skal være let tilgængelig og opdateres min hvert 2 år.

3.10 Biaktivitet/bivirksomhed

Der er halmfyr på ejendommen, som opvarmer beboelsen. Ansøger ejer en vindmølle. Strømmen fra vindmøllen anvendes ikke på ejendommen idet den sælges til anden siden.

4 Gødningsproduktion og –håndtering

4.1 Gødningstyper, mængder og opbevaring

I den ansøgte produktion (scenarie 1) produceres årligt 10.553 tons gylle inkl. rengøringsvand, drikkevandsspild og regnvand. Tabel 15 viser en oversigt over de forskellige typer husdyrgødning m.v. der produceres, modtages og afsættes i den ansøgte produktion.

Tabel 15. Oversigt over husdyrgødning

Gødningstype	Kg kvælstof	Kg fosfor	DE
Gylle	49.503,33	9.543,20	466,39
Dybstrøelse	0	0	0
Fast gødning	0	0	0
Afsat ved græsning (kvæg)	174,74	15,02	1,82
Modtaget husdyrgødning (type)	0	0	0
Modtaget anden organisk gødning (type)	0	0	
Afsat husdyrgødning (svinegylle)	-21.590,65	-4.004,97	-214,04
I alt til rådighed	27.912,68	5.538,23	252,35

Tabel 16 viser en oversigt over opbevaring af flydende husdyrgødning. % før og efter er de oplysninger om procentvis fordeling i de forskellige beholdere, der er indtastet i

www.husdyrgodkendelse.dk. De i parentes viste procentsatser, er fordelingen i de lejede beholdere (indtastes ikke i www.husdyrgodkendelse.dk).

Tabel 16. Oversigt over anlæg til opbevaring af flydende gødning

Anlæg	Kapacitet i m ³	Opførelsesår	Beholderkontrol	Overdækning	% før	% efter
Gyllebeholder	1.240	1990	1999 og 2010	Naturligt flydelag	20	14
Gyllelagune	4.400	2004	-	Overdækning	73	51
Lejet gyllebeholderkapacitet	400	-	1999, tilmeldt ny i 2010	Naturligt flydelag	(7)	-
Ny gyllebeholder	3.000	2014*	-	Naturligt flydelag		35
Fortank (mellem bygning 2 og 3)	27	2004	-	-	-	-
Fortank (v. stald 1)	150	1947	-	-	-	-
Eksisterende kanaler	660	1947/2004	-	-	-	-
Nye kanaler	528	2011/2014*	-	-	-	-
I alt	-	-	-	-	100	100

*Forventet årstal

Der er lejet opbevaringskapacitet på 400 m³ på ejendommen Skeldekobbøl 20, 6310 Broager, som er forpagtet af Nis Jørn Loff, Basåvej 5, 6400 Sønderborg. Efter gennemførelse af etape 2 bortfalder denne lejeaftale.

Gyllelagunen er etableret efter forskrifterne i Landbrugets Byggeblade, og der føres logbog.

Dybstrøelsen fra kvæget på ejendommen køres direkte ud én gang årligt.

Der tilføres ikke gylle fra andre ejendomme til beholderne. Der tilføres kun gylle, vaskevand og drikkevandsspild.

Der er indsendt en kapacitetsberegning i forbindelse med ansøgningen. Jf. standardkapacitetsberegning er der en produktion på ca. 0,144 m³ gylle/smågris 7,3-32 kg (heri er der inkluderet 15 l drikkevandsspild og 15 l vaskevand) og ca. 0,47 m³ gylle/slagtesvin 32-108 kg (heri er der inkluderet 75 l drikkevandsspild og 25 l vaskevand). Herudover lægges 10 % ekstra til som sikkerhed.

Kapacitetsberegning:

14.500 smågrise 8 – 32 kg x (0,144 x 0,9313 (korrektion for vægt) x 1,1) = 1.945 m³

14.000 slagtesvin 32 – 108 kg x (0,47 m³ x 1,0271 (korrektion for vægt) x 1,1) = 6.758 m³

Vaskevand og regnvand fra vaskeplads = 100 m³

Den beregnede gødningsmængde (inklusiv rengøringsvand, drikkevandsspild og regnvand) er i alt 9.673 m³ pr. år. Ifølge ansøgningsmaterialet er der en samlet opbevaringskapacitet for ejendommen på 8.640 m³, hvilket svarer til 10,7 måneders opbevaring. Hvis kapaciteten i forbeholdere og kanaler tælles med, er der ca. 12 måneders opbevaringskapacitet. Gyllebeholdere samt gyllelagunens placering kan ses på situationsplan, bilag 1.

Der fraføres bl.a. gødning, svarende til 49,50 DE, til tredjemands arealer ejet af Jens Møller, Skeldemark 17, 6310 Broager. Disse arealer vurderes separat i § 16 godkendelse (ansøgnings nr. 10822).

Bedste tilgængelige opbevaringsteknik:

Sønderborg Kommune vurderer, at husdyrgødningsbekendtgørelsen generelle regler for opbevaring af husdyrgødning vil som hovedregel medføre, at ansøger anvender den bedste tilgængelige teknik. (BAT).

Gyllebeholder eller gyllelagune:

Hvis alle af de følgende krav til opbevaring er opfyldt vurderes opbevaringen at leve op til BAT:

Beholderen opfylder kravene i § 15 i husdyrgødningsbekendtgørelsen dvs. at:

- Det er en stabil beholder, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger
- Beholderens bund og vægge er tætte og beskyttede mod tæring.
- Lageret tømmes regelmæssigt af hensyn til eftersyn og vedligeholdelse – fortrinsvist hvert år.

Miljøstyrelsen har i 2010 udarbejdet et Teknologiblad for overdækning af gyllebeholdere.

Ansøger oplyser følgende om bedste tilgængelige opbevaringsteknik:

Der er tale om:

- stabile beholdere, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger
- lageret tømmes hvert år og inspiceres visuelt (tømmes helt 1 gang om året)
- beholdernes bund og vægge er tætte
- der ingen spjæld er, men alt overpumpes via neddykket rør
- gyllen kun omrøres umiddelbart før tømning
- beholderne er overdækket med naturligt flydelag (sikres ved at tilsætte halm efter hver tømning) eller dug. Lagunen har fast overdækning

- Der er automatisk sluk på gyllepumpen
- beholderne kontrolleres ved 10-års beholderkontrollen

Miljømyndighedens vurdering

Ansøger har redegjort for bedste tilgængelig opbevaringsteknik. Det vurderes, at gyllebeholdere som udgangspunkt sikrer en god og sikker opbevaring af gyllen og at der med teltduk eller veletablerede flydelag sikres en god næringsstofudnyttelse og tilstrækkelig begrænsning af lugtgener. Det vurderes, at der med 11,4 måneders opbevaringskapacitet i gyllebeholdere inklusiv kanaler og forbeholder sikres en god bufferkapacitet på ejendommen. På dette grundlag vurderer kommunen, at der i fornødent omfang er anvendt BAT i forbindelse med opbevaring af husdyrgødning.

For at sikre mod spild af gylle eller uheld med gylle, stilles der vilkår om at håndteringen af gylle skal foregå under opsyn og på en måde, som medfører mindst mulig gene for omgivelserne. Pumpe og gyllevogn skal ved brug altid være under opsyn og eventuelt spild skal opsamles og ledes til gyllebeholder. Efter udbringning på mark skal det sikres, at slæbeslanger m.v. er tømt, så der ikke spildes gylle på veje.

I kontrolbrønden ved gyllelagunen skal der være monteret en mekanisk vandstandsmåler jf. landbrugets byggeblad 103.04-30, der ved lækage fra bundmembranen markerer en vandstandsændring i brønden. Vandstandsmåleren viser således visuelt udsivning til sandlaget ved lækage i bundmembranen. Der skal kunne optages en prøve fra kontrolbrønden. Vandstandsmåleren skal kontrolleres af ansøger mindst en gang pr. måned. Ansøger skal udarbejde logbog over egenkontrollen. Logbogen skal angive at kontrollen er udført med dato og navn og opbevares på ejendommen i mindst 5 år. På kontrolbrønden skal der være et skilt med teksten: Kontrolbrønd for lækage af bundmembran.

4.2 Fast gødning og dybstrøelse

Kvæget har adgang til et læskur uden fast bund. Dybstrøelse fra læskuret køres/spredes direkte ud i marken én gang årligt. Der opbevares herudover ikke fast gødning på ejendommen.

Miljømyndighedens vurdering

For at undgå nedsivning af gødningsstoffer til jorden stilles der vilkår om, at der skal etableres en 0,3 m tyk gødningsmåtte i læskuret. Gødningsmåtten skal etableres efter retningslinjer beskrevet i Landbrugets Byggeblade, nr. 095.03-01.

4.3 Anden organisk gødning

Der modtages ikke anden organisk gødning eller slam fra andre.

Miljømyndighedens vurdering

Da der ikke modtages anden organisk gødning eller slam fra andre, er det ikke nødvendigt at stille vilkår vedrørende dette.

4.4 Udbringning af husdyrgødning

Bedste tilgængelige udbringningsteknik:

Sønderborg Kommune vurderer, at følgende er BAT vedr. udbringning:

- Udgangspunktet er husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Miljøstyrelsen har i 2010 udarbejdet Teknologiblade for nedfældning af husdyrgødning i hhv. sort jord, vinterafgrøder og græsmarker.

Ansøger oplyser følgende om bedste udbringningsteknik:

BAT for udbringningsteknik er beskrevet i referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF) som en række tiltag. En del af disse tiltag er dækket af husdyrgødningsbekendtgørelsen og bekendtgørelse om jordbrugs anvendelse af gødning og om plantedække, hvorfor det er et lovkrav at følge dem.

- regler for udbringningstidspunkter (forbud mod udbringning 200 m fra byområder på weekend- og helligdage),
- udbringningsmetoder (fx ikke tilladt at bruge bredspreader til gylle),
- krav om nedfældning på visse arealer tæt på sårbar natur,
- krav til udbringningstidspunkter, der sikrer optagelse i planter,
- krav om nedbringning af husdyrgødning udlagt på ubevoksede arealer indenfor 6 timer,
- krav om maksimale mængder husdyrgødning pr. ha,
- krav til efterafgrøder

Der udarbejdes hvert år en mark- og gødningsplan, hvorved det sikres at mængden af gødning tilpasses afgrødens forventede behov. I planen tages der bl.a. hensyn til jordbundstype, sædskifte, vanding og planternes udbytte.

Det er en maskinstation, der står for udbringningen af gyllen. Gyllen køres ud med 25 m³ gyllevogn med slæbeslanger. Maskinstationen anvender kran ved udbringning af gyllen, hvilket vil sige at gyllen suges op i gyllevognen direkte fra gyllebeholderen. Der er overløbssikring på kranen, så hvis der pumpes for meget gylle ud, løber det retur til gyllebeholderen. Dette bevirker, at der ikke er risiko for uheld, hvor gylle strømmer ud på jorden.

Ved udbringning følges transportruter, som vist på bilag 6. Gylle, som transporteres længere end 10 km, transporteres i lukkede lastbiler.

Der vil forekomme ammoniakfordampning og lugtgener fra marker, hvorpå der er udbragt gylle. Omfanget afhænger af vejrforhold (temperatur, vindforhold og evt. nedbør). Da gyllen køres ud på veletablerede afgrøder, minimeres ammoniakfordampning og lugtgenerne pga. mindre fordampning og hurtigere optagelse i planterne.

Der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal. Der er ingen stærkt hældende arealer og der holdes som minimum 2 m bræmmer til vandløbene.

Gylleudbringning sker normalt kun på hverdage.

Ansøger vurderer, at de anvendte udbringningsteknikker lever op til BAT.

Når der udbringes husdyrgødning og suppleres op til Plantedirektoratets norm med handelsgødning, er der forbrugt 15-20 % mindre kvælstof end økonomisk optimal mængde. Dette medfører et kraftigt incitament til optimal håndtering af husdyrgødningen. Ansøger vil derfor søge den mest optimale form for udbringningsteknik, placering i sædskiftet og benytte de mest optimale vejrforhold, således fordampningen af ammoniak reduceres mest muligt og udnyttelsen af næringsstoffer er størst mulig. Ligeledes vil stigende afgrødepriser flytte afgrødernes økonomisk optimale kvælstofniveau højere op, og dermed kræve bedre udnyttelse af husdyrgødning på bedriftens arealer.

Miljømyndighedens vurdering

Det er Sønderborg Kommunens opfattelse at det ikke er BAT at køre på frossen jord. Hverken jord, som er bundfrossen eller jord som er frossen i en skorpe. Dette skyldes, at der vil være stor risiko for overfladeafstrømning, og at fordampningen vil være væsentligt større end ellers.

For at sikre at gylle udbringes på en miljømæssig forsvarlig måde stilles der vilkår om, at der ikke må køres gylle ud på et vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal.

Den største samlede bebyggelse der berøres af gyllekørsel er Skelde. Herudover køres der kun af større veje, bl.a. udkanten af Broager.

Det vurderes, at der er valgt de mest hensigtsmæssige kørselsveje og at der ikke er væsentlige gener for omkringboende ved udkørsel af gylle, når det gøres som beskrevet og efter gældende lovgivning.

Der vurderes, at ejendommen lever op til kravene for BAT for udbringningsteknik, når ovenstående vilkår efterleves.

5 Forurening og gener fra husdyrbruget

5.1 Ammoniak og natur

Ammoniakreduktionskravet

I de enkelte delafsnit vil påvirkningen med ammoniak fra anlægget på beskyttet natur, Natura 2000 og bilag IV arter blive vurderet separat.

Fordampningen af ammoniak vil primært ske fra stalde og som ammoniaktab fra lagre af husdyrgødning.

Beregninger, der er foretaget ud fra Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningsystem viser, at fordampningen af ammoniak fra nudriften er 3154kg kvælstof pr. år.

I etape 1 er ejendommens samlede fordampning af ammoniak ved ansøgt produktion 4653,1 kg kvælstof pr. år ved almindelig produktion og 4773,0 kg ved produktion af tungsvin. Projektet medfører således en stigning i ammoniakfordampningen på 1499 kg NH₃-N pr. år ved almindelig produktion og 1619 kg NH₃-N pr. år ved tungsvin.

I etape 2 er ejendommens samlede fordampning af ammoniak ved ansøgt produktion 5601,7 kg kvælstof pr. år ved almindelig produktion og 5576,6 kg ved produktion af tungsvin. Projektet medfører således en stigning i ammoniakfordampningen på 2447,7 kg NH₃-N pr. år ved almindelig produktion og 2422,6 kg NH₃-N pr. år ved tungsvin.

Disse beregninger er fratrukket den generelle reduktion i fordampningen, som husdyrmiljøloven har fastlagt. Kravet er, at der skal ske en reduktion på 25 % for de stalde hvor indretningen ændres og for nye stalde – i forhold til et fastlagt reference-staldsystem. I henhold til ansøgningen reduceres der med 1399 kg kvælstof mere end i forhold til det generelle reduktionskrav.

Tabel 17. Ammoniak-emission fra anlæg

	Samlet emission fratrukket det generelle reduktionskrav Kg N/år	Max emission, jf. Miljøstyrelsens BAT standardvilkår Kg N/år	Overopfyldt med Kg N/år
Tilladt dyrehold (nudrift)	(3153,47)		
Etape 1 (skema 19511)	4653,12	4677,8	24,68
Etape 1 (skema 19513) alternativ med højere slagtevægt	4773,00	4797,1	24,10
Etape 2 (skema 13036) hovedansøgning	5601,74	5609,8	8,06
Etape 2 (skema 16242) alternativ med højere slagtevægt	5576,32	5587,6	11,28

Etape 1

Sønderborg Kommune har, for at BAT niveauet for ejendommen er opfyldt (se afsnittet om BAT), stillet krav om, at totalemissionen for den ansøgte drift i etape 1 højst må være 4677,8 kg NH₃-N for scenarie med almindelig produktion og 4797,1 kg NH₃-N for scenarie med tungsvin. Dette opnås ved at bygge to nye slagtesvinestalde med delvist spaltegulv med 50-75 % fast gulv samt anvende foderkorrektion.

Etape 2

For at BAT niveauet for ejendommen er opfyldt (se afsnittet om BAT), er der stillet krav om, at totalemissionen for den ansøgte drift i etape 2 højst må være 5609,8 kg NH₃-N for scenarie med almindelig produktion og 5587,6 kg NH₃-N for scenarie med tungsvin. Dette opnås ved at den nye smågrisestald i etape 2 opføres som en toklimastald med delvist spaltegulv. Der sættes fortsat ind med foderkorrektion til slagtesvinene.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at kravet om ammoniakreduktion er opfyldt med de valgte teknologier og tiltag i både etape 1 og etape 2. Vurderingen er foretaget på baggrund af de tal som fremgår af ansøgningsskemaet.

Det generelle reduktionskrav for ansøgninger indsendt i 2009 er en 25 % reduktion. I henhold til ansøgningsskemaet reduceres der med 1399 kg mere end reduktionskravet.

Siden ansøgningen er modtaget er der dog stilles skrappe krav til anvendelse af BAT. Miljøstyrelsen har i den forbindelse udsendt vejledende emissionsgrænseværdier ("standardvilkår") for bl.a. søer, slagtesvin og smågrise. Ejendommen lever op til niveauet – se mere i afsnit 7.2.

Sønderborg Kommune vurderer på baggrund af ovenstående, at der ikke skal stilles yderligere vilkår til den samlede ammoniakemission.

Beskyttet natur

Sønderborg Kommune har kortlagt naturtyper inden for 1.000 m fra anlægget ved en gennemgang i felten samt ud fra tidligere registreringer. Naturtyperne er vist i tabel 19 og på et kort i bilag 11.

Tabel 18 er en totaloversigt over identificerede naturarealer i 1.000 meter screeningszonen. Nbl § 3 refererer til Naturbeskyttelseslovens § 3. hgl refererer til Husdyrgodkendelsesloven.

Tabel 18: Oversigt over natur inden for 1.000 meter fra anlægget samt angivelse af om der er registreret bilag IV arter.

Id.		nbl § 3		skovlov	hgl	Rødliste			Bilag IV potentielt yngle- eller levested	Krav om arts- undersøgelser/ bræmmer
nr.	naturtype	vejl. reg	ny		300m	fredninger	Merbelastning N deposition	Bilag IV tidligere registreringer		
1118	eng		x						x	
1119	sø	x					0,3		x	
1120	sø	x					0,2			
1121	eng	x							x	
1122	sø		x				0,5		x	
1123	mose		x						x	
1124	mose	udtages					0,1			
1125	mose			x					x	
1126	skov									
1127	skov									
1128	skov									
1129	mose			x					x	
1130	mose			x						
1131	mose			x					x	
1132	eng	x							x	
1133	sø		x				1,9			
1134	sø	x								
1227	mose			x					x	
1228	mose			x					x	
1229	mose			x			>2		x	

1230	mose			x			1,2		x	
1231	mose			x						
1462	eng	x							x	
1446	eng	x								
1534	sø		x							

De besigtigede naturlokaliteter er nærmere beskrevet i bilag 11.

Naturtyper omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og skovlovens § 28 er beskyttede mod tilstandsændringer. En merbelastning af beskyttede naturtyper med næringsstoffer kan have en negativ effekt på naturtypen, som kan medføre tilstandsændringer.

Ved den aktuelle gennemgang af 1000 meter zonen er der registreret 13 nye arealer, der vurderes at være omfattet af enten naturbeskyttelseslovens § 3 eller skovlovens § 28. Inden for bufferzonen findes der i alt op mod 10 ha beskyttet natur, hvoraf ca. 4,7 ha er nye registreringer. Der er inden for de 1.000 m ikke registreret særlig følsomme naturtyper, jf. § 7 i lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug af 20.12.2006.

Skov- og Naturstyrelsen har i deres "Vejledning vedrørende sagsvurdering for lokale miljøeffekter som følge af luftbåret kvælstof ved udvidelse og etablering af husdyrbrug" fra 2003 (2005) vurderet at ekstra belastning på mindre end 0,5 – 1 kg N / ha/år kan antages at være uvæsentlige såfremt der ikke er tale om særlig næringsfølsomme naturområder og såfremt naturtypens grænseværdi ikke allerede er overskredet.

Naturtyper, som påvirkes af kvælstof fra luften, kan ændre fysisk karakter som følge af ændringer i plantesamfundene. Ofte vil en næringsberigelse resultere i en øget biomasseproduktion. Ved manglende naturpleje er resultatet tilgroning.

Baggrundsniveauet for kvælstofbelastningen ligger i Sønderborg Kommune på 14-21 kg N/år/ha. I området omkring ejendommen ligger baggrundsbelastningen mellem 16-22 kg N/ha/år.

Tålegrænser for de forskellige naturtyper mht. ammoniaknedfald varierer betydeligt jf. Vejledning om godkendelse af husdyrlandbrug. Se tabel 19.

Tabel 19. Tålegrænser for forskellige naturtyper mht. ammoniaknedfald (Faglig rapport fra arbejdsgruppen om ammoniak Faglig rapport fra DMU, nr. 568 2006)

Naturtype	Tålegrænse	Differentiering
Overdrev	10-25	Sure overdrev 10-20, kalkholdige overdrev 15-25
Klit	10-25	klit 10-20, fugtige klitlavninger 10-25
Hede	10-25	tør hede 10-20, våd hede 15-25
Fersk eng	15-25	
Strandeng	30-40	
Mose (og kær)	5-25	højmoser 5-10, hængesæk, tørvelavninger 10-15, fattigkær og hedemoser 10-20, kalkrige moser og væld, rigkær 15-25
Løvskov	10-20	
Nåleskov	10-20	

For søers vedkommende vil kvælstof normalt ikke være den begrænsende faktor. Næringsfattige søer vil dog være påvirkelige, både mht. næringsberigelse og til forsurening. Dette gælder især brunvandede søer. Baggrunds niveauet for kvælstofbelastningen ligger således nær eller den øvre tålegrænse for flere af de næringsfattige naturtyper.

Miljømyndighedens vurdering

Beregningerne af depositionen på lokaliteterne inden for 1.000 m fra anlægget viser, at der for fire af lokaliteternes vedkommende er en større merbelastning end 0-effekt niveauet for følsomme lokaliteter.

Lokalitet 1133

Vandhullet er ca. 3-4 meter dybt og brinkerne stejle (hældning beregnet til 1:3 ud fra højdekurver). Det er fuldstændig tilgroet og naturkvaliteten er lav. Som beskrevet i bilag 11 vurderes det, at vandhullet ikke er sandsynligt levested for bilag IV arter (padder) og Naturafdelingen har ikke konkret kendskab til forekomst af padder ved lokaliteten. Depositionsberegningen viser, at merdepositionen til vandhullet som følge af det ansøgte projekt vil være 1,9 kg N/ha/år. Det vurderes, at vandhullet ikke er specielt følsomt over for en øget tilgængelighed af næringsstoffer og derfor vurderes det, at en merdeposition på 1,9 kg N/ha/år ikke vil medføre, at vandhullets tilstand ændres. En merdeposition på 1,9 kg N/ha/år vurderes således ikke at medføre forringede levevilkår for særligt beskyttede arter.

Lokalitet 1229

Vådbundsområdet i fredskoven ligger i en afstand af ca. 150 meter fra det nærmeste produktionsanlæg på ejendommen Frydenlund 3.

En depositionsberegningen i lokalitet 1230, 130 meter øst for lokalitet 1229 viser en merdeposition på 1,2 kg N/ha/år og det vurderes derfor at merdepositionen i lokalitet 1229 er mindst 2 kg N/ha/år. Vådområdet kan være levested for f.eks. stor vandsalamander, men Naturafdelingen har ikke konkret kendskab til forekomst af denne art i området. Det vurderes, at vådbundsområdet ikke er specielt følsomt over for en øget tilgængelighed af næringsstoffer og at en merdeposition på 2 kg N/ha/år ikke vil medføre en tilstandsændring af lokaliteten.

Lokalitet 1230

Ved besigtigelsen var området ret fugtigt og der stod blankt vand, men det kunne ikke umiddelbart afgøres, om området også er fugtigt i mere tørre perioder. Derfor kan det være tvivlsomt, om området er omfattet af skovlovens § 28. Hvis vådområdet er permanent fugtigt, kan

det være levested for f.eks. Stor Vandsalamander, men Naturafdelingen har ikke konkret kendskab til forekomst af denne art i området. Det vurderes, at vådbundsområdet ikke er specielt følsomt over for en øget tilgængelighed af næringsstoffer og at en merdeposition på 2 kg N/ha/år ikke vil medføre en tilstandsændring af lokaliteten.

Lokalitet 1534

Lavning i skoven, der bruges som forsinkelsesbassin til tagvand fra de to stalde vest for skoven. Ejer oplyser, at der ikke var fugtigt i skoven før tilledningen af tagvand. Søen er opstået som følge af tilledningen af det næringsrige tagvand og tilgængeligheden af næringsstoffer må være meget høj. Merdepositionen, der vil ske som følge af udvidelsen af husdyrbruget vurderes ikke at ændre søens tilstand.

På de resterende lokaliteter er merdepositionen så lille at der ikke vil være tale om målbare ændringer i tilstanden.

På baggrund af ovenstående redegørelse stilles der ikke skærpede vilkår af hensyn til beskyttet natur.

§ 7 natur

Et udvalg af de mest næringsstoffølsomme naturtyper er særligt beskyttede i forhold til forurening med næringsstoffer fra husdyrproduktion. Naturtyperne fremgår af § 7 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. § 7 naturtyper kan udløse bufferzone I og II i forhold til kvælstoffølsomme naturtyper.

Registreringen af § 7 natur bygger på de naturtyperegistreringer, der er foretaget af § 3 natur. § 7 arealer er således sammenfaldende med den vejledende registrering af arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Denne registrering er dog mangelfuld, undersøgelser viser, at den vejledende registrering af beskyttet § 3 natur blot omfatter 2/3 af de arealer som opfylder kriterier for beskyttelse.

På baggrund af ovenstående gennemgås arealer for potentiel § 7 natur indenfor en 1000 meter zone omkring det ansøgte projekt.

Ved gennemgangen af § 7 natur inden for en 1000 meter zone blev der ikke registreret naturarealer omfattet af § 7.

Ved tidligere sagsbehandling har Naturafdelingen registreret et areal, der kan være beskyttet som overdrev større en 2,5 ha beliggende i en afstand af ca. 1,6 km vest for Frydenlund 3 ved Skelde Vig. Det er endnu ikke afgjort, om dette areal er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Det nærmeste registrerede § 7 areal til Frydenlund 3 er et overdrev /hede der ligger ca. 4,5 km nordvest for ejendommen.

Miljømyndighedens vurdering

Beregninger af kvælstofdeposition fra Frydenlund 3 til to punkter henholdsvis sydvest og nordvest for ejendommen (1119 og 1124) viser, at merdepositionen fra anlægget vil være mellem 0,28 og 0,08 kg N/ha/år i en afstand på mellem 700 og 800 meter fra anlægget. Depositionen aftager kraftigt med afstanden fra kilden det udelukkes derfor, at anlægget ved Frydenlund 3 vil medføre en målbar negativ påvirkning af overdrevet ved Skelde Vig.

De registrerede § 7 arealer ligger endnu længere væk fra ejendommen og det vurderes derfor, at produktionsudvidelsen ikke selvstændigt vil have væsentlig negativ effekt i forhold til § 7 arealer.

Natura 2000

Af ansøgningen fremgår det, at N emissionen fra husdyrbruget ved Frydenlund 3, årligt er 3153,47 kg før udvidelsen og 5601,74 kg efter udvidelsen. Se evt. tabel 3.

De fleste modelberegninger viser, at depositionen aftager eksponentielt med afstanden til kilden. Depositionen 1000 meter fra kilden vil ofte nærme sig baggrundsbelastningen.

I Sønderborg Kommune er der 3 terrestriske Natura 2000 områder. Områderne er udpeget for at bevare særligt beskyttelseskrævende arter og naturtyper. For de enkelte naturtyper er der opstillet en tålegrænse for ammoniakdeposition. Fælles for naturtyperne i de 3 terrestriske – skov Natura 2000 områder gælder, at de hovedsageligt har et tålegrænseinterval på 10 – 20 kg N/år/ha.

Baggrundsbelastningen for Sønderborg Kommune ligger et sted mellem 14 – 21 kg N/år/ha. For mange naturtyper overskrider depositionen således naturtypernes øvre tålegrænse og derfor bør emission af kvælstofforbindelser generelt begrænses og nedbringes.

De nærmeste terrestriske Natura 2000 områder til det ansøgte projekt på Frydenlund 3 er Habitatområde H 83 Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov som ligger ca. 13 km mod nordvest og Habitatområde H 200 Augustenborg Skov som ligger ca. 12 km mod nordøst.

Udpegningsgrundlaget for Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov (H83) er:

- Stor vandsalamander
- Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger
- Næringsrige Søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
- Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse
- Hængesæk og andre kærsmfund dannet i flydende vand
- Kilder og væld med kalkholdigt vand
- Rigkær
- Bøgeskove på morbund med kristtorn
- Bøgeskove på muldbund
- Egeskove og blandingskov på mere eller mindre rig muldjord
- Skovbevoksede tørvemoser
- Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld

Udpegningsgrundlaget for Augustenborg Skov (H 200) er:

- Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks,
- Bøgeskove på muldbund,
- Ege- og blandingskov på mere eller mindre rig jordbund og
- Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld.

Ejendommen ligger ca. 800 meter fra det marine habitatområde H173, Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als. Der er ikke foretaget beregninger af kvælstofdeposition fra Frydenlund 3. 250 meter øst for ejendommen er den samlede deposition 3,3 kg N/ha/år.

Miljømyndighedens vurdering

Med henvisning til de store afstande og den eksponentielt aftagende ammoniak deposition – fortynding med afstanden fra kilden vurderes det at projektets bidrag til luftbåren N-belastning i de førnævnte habitatområder ikke har nogen betydning.

Bedriftens påviselige andel af den luftbåren N-belastning af terrestriske naturtyper i habitatområderne vil være marginal og øget ammoniaktab som følge af etableringen vil ikke medføre en beregningsmæssig øget N-deposition i habitatområderne.

Sønderborg Kommune vurderer, at kvælstofdepositionen fra Frydenlund 3 til det marine habitatområde H 173 er af underordnet betydning set i forhold til øvrige kilder, som f.eks. afstrømning fra oplandet til habitatområdet og bidrag fra baggrundsbelastningen.

Bilag IV- og Rødliste-arter

Af faglig rapport fra DMU nr. 635 (håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV) fremgår en oversigt over arters udbredelse i grid på 10 X 10 km fordelt over hele landet.

Af listen og ud fra kommunens egne registreringer fremgår at følgende arter registreret i nærområdet til Frydenlund 3:

Markfirben	(<i>Lacerta agilis</i>)
Stor Vandsalamander	(<i>Triturus cristatus</i>)
Løvfør	(<i>Hyla aborea</i>)
Spidssnudet Frø	(<i>Rana arvalis</i>)
Strandtudse	(<i>Bufo calamita</i>)

Naturafdelingen har konkret kendskab til forekomst af strandtudse flere steder på Broagerland og løvfør omkring Broager. Den nærmeste registrering af strandtudse er i en afstand af 1,7 km nord for ejendommen ved Spar Es camping. Der er registreret markfirben ved Skrækehøj og andre steder på Broagerland.

Der er desuden registreret marsvin, vågehval og finhval i Flensborg Fjord.

Ved naturafdelingens besigtigelse blev der ikke registreret bilag IV arter. Naturafdelingens registrering er ikke udtømmende for arealernes reelle indhold af bilag IV arter idet besigtigelsen har været fokuseret på identificering af potentielle levesteder og ikke arter.

Kommunens egne registreringer for det pågældende område er i øvrigt mangelfulde. Naturafdelingen har ikke konkret kendskab til forekomst af særligt beskyttede arter inden for 1000 meter fra Frydenlund 3, men besigtigelserne viste, at der er naturarealer og biotoper, som potentielt kan være levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted for bilag IV arter, lokaliteterne er nærmere beskrevet i afsnittet omkring beskyttet natur og i bilag 11.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at det ansøgte projekt på kort sigt umiddelbart kun kan påvirke forekomsten af padder. De øvrige arter vurderes at være mindre påvirkelige af projektet i forhold til levested og fødesøgning.

Strandtudsen vil især anvende lavvandede, lysåbne vandhuller, der udtørres i løbet af sommeren og markoversvømmelser som ynglehabitat. Det vurderes, at en eventuel spredning af strandtudse fra den kendte bestand ved Spar Es kan ske i en linje vest for Frydenlund 3 via lokaliteterne 1121 og 1118 (enge), 1119 (vandhul), 1134 (vandhul) til Skelde Mose og Kragesand. Det er også muligt, at den kan bruge vandfyldte lavninger i de dyrkede marker som ynglelokaliteter.

Depositionen af kvælstof fra Frydenlund 3 vil primært ske syd og øst for ejendommen. Det vurderes, at der i dette område ikke er egnede ynglelokaliteter for strandtudse. Lokalitet 1229 og 1230 kan være levested eller midlertidig rastelokalitet for stor vandsalamander.

Naturafdelingen har ikke konkret kendskab til forekomst af markfirben inden for 1000 meter fra Frydenlund 3, men de lave kystskrænter ud mod Sønderborg Bugt er mulige levesteder for arten. Kystskrænterne vil ikke blive udsat for en væsentlig merdeposition af kvælstof som følge af det ansøgte projekt.

Det vurderes at projektet ikke medføre forringelser af mulige levesteder for særligt beskyttede arter og der stilles derfor ikke skærpede vilkår

5.2 Lugt

Lugtgenafstandene er beregnet som for fuld besætning, dvs. for etape 2-situationen. Ansøger har endvidere fået beregnet lugtforholdene for etape 1-situationen samt etape 2-situation med færre dyr med højere vægt. Beregningerne viser at lugtgenekriterierne er overholdt - også i disse situationer, jf. tabel 20

Tabel 20. Beregnet lugtemission fra anlægget via www.husdyrgodkendelse.dk

Område-type	Beregningsmodel	Ukorrigeret geneafstand				Genekriterie overholdt?
		Fiktiv ansøgning nr 19511, etape 1	Fiktiv ansøgning nr 19513, etape 1, tungsvin	Fiktiv ansøgning nr 16242, etape 2, tungsvin	Hovedansøgning nr 13036, etape 2	
Byzone	Ny	778,46 m	810,11 m	908,58 m	891,95 m	Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelse/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand
Samlet bebyggelse	Ny	598,28 m	624,43 m	699,54 m	685,52 m	Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelse/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand
Enkelt bolig	Ny	295,64 m	312,02 m	351,16 m	340,90 m	Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelse/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand

Alle eksisterende og nye stalde indgår i beregningen.

Lugtens udbredelse i nærrområde, afhænger bl.a. af antal og typer af husdyr og geografisk placering. Disse faktorer indgår i lugtberegningen.

Der er i www.husdyrgodkendelse.dk beregnet en konsekvensradius på 1.030 m. Der kan rent undtagelsesvist forekomme registrerbar, men ikke genegivende, lugt fra landbruget uden for konsekvensområdet.

Miljømyndighedens vurdering

Lovens minimumskrav til afstande til nærmeste beboelser indenfor de tre områdetyper er overholdt. Kommunen vurderer derfor, at lugt fra staldene ikke vil give væsentlige gener for naboerne.

Lugtens udbredelse i nærrområdet afhænger blandt andet af antallet af dyr, typen af husdyr og den geografiske placering. Disse faktorer indgår i lugtberegningen. Lugtberegningen er foretaget med udgangspunkt i perioder med maksimal belægning i staldene. Alle eksisterende og nye stalde indgår i beregningen.

Der har ikke tidligere været problemer med lugtgener fra ejendommen, og der forventes ikke lugtmæssige påvirkninger.

Det vurderes, at godkendelsen ikke vil medføre øgede lugtgener for naboejendomme, da nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt (450 m) ligger udenfor den beregnede geneafstand på 351,16 meter. Det vurderes derfor, at husdyrbrugets lokalisering er tilfredsstillende for et landbrug af denne størrelse.

For at sikre omkringboende mod opståede gener, fastsættes der vilkår om, at såfremt der skulle opstå gener for de omkringboende, eller såfremt kommunen finder det nødvendigt, skal husdyrbruget lade foretage en undersøgelse af forskellige lugtkilder og/eller behandling af staldlugt emissionen, således at lugten udenfor ejendommen bliver formindsket.

Konsekvensradius for lugt er beregnet til 1042 meter i ansøgningen. Det betyder, at i en afstand af ca. 1042 m fra staldene vil staldlugt kun undtagelsesvis kunne registreres. Den største lugtafgivelse er i sommerperioden, hvorfor det er denne beregning der lægges til grund for vurderingen. Der ligger nogle ejendomme indenfor konsekvensområdet. Den beregnede konsekvensradius vil indgå som en parameter i vurderingen af, hvilke parter der skal høres i forbindelse med behandlingen af ansøgningen.

I den eksisterende og i den nye gyllebeholder skal der være det lovpligtige intakte flydelag, der næsten lige så effektivt stopper for lugtafgivelse som fx teltoverdækning. Det er derfor kommunens vurdering, at lugt fra gyllebeholderne ikke vil være til gene for naboerne.

På baggrund af IT-ansøgningssystemets beregninger på lugt, vil den planlagte udvidelse, med de nye anlæg ikke medføre overskridelse af de i *Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug, bilag 3*, fastlagte afskæringskriterier.

Ejer af Frydendal 1, 6310 Broager har i forbindelse med partshøring påpeget, at han får forøgelse af lugtgener, både ved sit hus på Frydenlund 2 og ved sin bopæl Frydendal 1. Se også 5.7 Transport og 10 Partshøring.

Miljømyndigheden har målt afstanden fra lugtcentrum på Frydenlund 3. Fra husdyrbruget er hhv. 498 m og 1023 m. Begge adresser ligger inden for den beregnede lugtkonsekvensafstand

på 1042 m. Den beregnede geneafstand er som nævnt 351 m. Indsigelsen giver derfor ikke anledning til at ændre projektet.

Deutscher Jugendverband für Nordschleswig har på vegne af lejrskolen Landheim Schelde på Frydenlund 7 sendt en indsigelse. De påpeger, at der vil være øget trafik og dermed mere larm og støvgener. Endvidere at udvidelsen betyder mere gødning, og udbringning vil forårsage både støv, lugt og fluer. Se også 5.7 Transport og 10 Partshøring.

Miljømyndigheden har målt afstanden fra husdyrbrugets lugtcentrum til Frydenlund 7 til 880 m. Adressen ligger inden for den beregnede lugtkonsekvensafstand på 1042 m. Den beregnede geneafstand er som nævnt 351 m. Indsigelsen giver derfor ikke anledning til at ændre projektet.

5.3 Lys

Der er fem lamper placeret i gårdspladsen og fire lamper langs vejen til staldene. Desuden er der to lamper på forrummet, bygning 12. Endelig er der en lampe som oplyser vaskepladsen og udleveringsrummet. Udleveringsrummet er i den sydlige ende af bygning 3. Alt lyset tændes manuelt.

Miljømyndighedens vurdering

Det vurderes, at forholdene omkring lys ikke vil være til gene for naboer eller andre, pga. den store afstand til nærmeste nabo mv. Det er derfor ikke relevant på nuværende tidspunkt at stille vilkår til lys.

5.4 Støj og vibrationer

Angivelse og placering af støjkluder, der kan give væsentlige støjgener for omgivelserne se tabel 21:

Tabel 21. Støjkluder og driftsperioder under normale forhold:

Støjkilde	Placering	Driftstid
Ventilationsafkast	På stald 1 og 5	Døgnet rundt
Kompressorer	I foderrum, bygning 12 og i maskinhus, bygning 10	Kompressoren i bygning 12 står i et isoleret rum og kan ikke høres uden for bygningen. Kompressoren kører ca. 1 min./3. time. Kompressoren i bygning 10 står ikke i isoleret rum, men bruges meget sjældent. Ingen af kompressorerne kan høres uden for ejendommen.
Levering af foder	Ved de udendørs fodersiloer på østsiden af bygning 5 og på sydsiden af bygning 7	Dagtimer på hverdage
Afhentning af døde dyr	Ved afhentningspladsen (se bilag 3)	I dagtimerne
Afhentning af slagtesvin	På nordsiden af bygning 1 og i syd-enden	Kan ske både i dag- og de sene nattetimer på hverdage

	af bygning 3	
Gyllekørsler og gyllehåndtering	Ved gyllebeholderen og ved gyllelagunen	Normalt i dagtimer primært på hverdage

Den eneste støj fra selve staldanlægget, der vil kunne høres ved naboer, vurderes at være ventilationsanlæggene på varme stille dage, hvor ventilationen kører på højtryk. En del af stalderne har dog naturlig ventilation, og afstanden til naboer vurderes at være så lang, at det ikke vil være til yderligere gene for naboerne. Lastbiler, der leverer og afhenter dyr, vil også kunne høres, når de passerer naboer. Det vurderes, at ejendommen også efter udvidelsen kan overholde Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser.

Miljømyndighedens vurdering

Der vurderes ikke at være behov for specifikke vilkår for støjbegrænsning. Der fastsættes de generelle støjgrænser for virksomheden i overensstemmelse med vejledning fra Miljøstyrelsen nr. 5 fra 1984. I tilfælde af, at det på et senere tidspunkt findes nødvendigt (fx pga. klager), at virksomheden dokumenterer, at støjvilkårene kan overholdes, stilles der vilkår om, at miljømyndigheden kan forlange en eftervisning af, at de fastsatte støjvilkår kan overholdes.

5.5 Støv

Fodring af smågrisene sker som tørfodring. Foderet blæses ind i de udendørs siloer og snegles ind i staldafsnittene.

Fodring af slagtesvinene sker som vådfodring. Foderet opbevares i indendørs siloer i bygning 7. Foderet blæses ind i siloerne og snegles ind i vådfodertanken, som ligeledes er placeret i bygning 7. Herfra pumpes det ud i hhv. stald 1 eller via pumpeledning til 2 vådfodertanke i bygning 12. Herfra pumpes foderet ud i de øvrige slagtesvinestalde.

Det vurderes, at der ingen støvgener er for naboer i forbindelse med håndteringen af foderet.

Miljømyndighedens vurdering

Med hensyn til støvgener fra Frydenlund 3 forventes det ikke at give væsentlige problemer. Dog henvises der til god landmandspraksis, at al transport til og fra bedriften skal, for at begrænse støvgener, foregå ved hensynsfuld kørsel, samt at alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udbringning, således at omgivelserne påvirkes mindst muligt. Der stilles derfor vilkår til at støvgener fra færdsel på grus- og markveje skal minimeres ved hensynsfuld kørsel og at landbrugsdriften uden for ejendommens areal ikke må give anledning til støvgener, som af tilsynsmyndigheden vurderes at være væsentlige.

5.6 Skadedyr

Ansøger oplyser at der generelt hverken er problemer med fluer, rotter eller andre skadedyr.

Fluebekæmpelse

På nuværende tidspunkt foretages ingen fluebekæmpelse i stalde med naturlig ventilation. I stalde med mekanisk ventilation sker fluebekæmpelse i overensstemmelse med Statens Skadedyrlaboratoriums retningslinier, idet der indsættes rovfluelarver ca. hver 6 uge. Grundig og effektiv rengøring af stalderne holder desuden fluer på et absolut minimum.

Rottebekæmpelse

Der er på nuværende tidspunkt indgået aftale med Dansk Skadedyrsservice om rottebekæmpelse. Der er p.t. opsat kasser med gift fordelt på ejendommen. Ejendommen besøges 6 gange om året, hvor depoter efterses og fyldes. Samtidig tjekkes bygninger for revner og sprækker og andre åbninger, hvor der er risiko for, at rotter og mus kan trænge ind. I øvrigt holdes ejendommen ren og ryddelig.

Miljømyndighedens vurdering

I forbindelse med dyreholdet kan der forekomme gener fra skadedyr (rotter, mosegrise m.v.), som skal afhjælpes, samt gener fra fluer, som skal bekæmpes effektivt. Det vurderes, at ejendommens skadedyrsbekæmpelse er tilfredsstillende.

For at sikre hensynet til omkringliggende nabobeboelser stilles der vilkår om, at skadedyr bekæmpes i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrslaboratorium, og at opbevaring af foder sker på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.). Bemærk at retningslinjerne fra Statens Skadedyrslaboratorium opdateres en gang årligt.

5.7 Transport

Tabel 22 viser skønnede transporter i før og eftersituationen. Det skal bemærkes, antal og kapacitet pr. læs ikke er bindene, med mindre det er angivet som et vilkår. Se bilag 6 med transportveje.

Tabel 22. Oversigt over antal transporter før og efter udvidelse

Art	Antal transporter før udvidelse	Antal transporter efter udvidelse
Foder	52	104
Fyringsolie/brændstof	5	5
Levering af smågrise	12	26
Levering af slagtesvin	52	52
Afhentning af døde dyr	52	52
Diverse sækkevarer	5	5
Korn og frø fra eget markbrug	15	15
Afhentning af frø og korn	7	7
Gyllekørsel	190	422
Maksimalt i alt	390	688

Til- og frakørsel til ejendommen sker ad Skeldevej og Frydenlund. Pga. gyllelagunens placering tæt på harmoniarealerne reduceres kørsel med gylle væsentligt. Transporterne sker ty-

pisk i dagtimerne. Det forventes, at virksomheden kan overholde Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser.

En del af kornet fra markbruget opbevares i planlager på ejendommen. Efter etablering af amerikanersiloen opbevares korn fra markbruget heri.

Antallet af transporter er skønnede. Der sker en stigning på ca. 76 % i antallet af kørsler.

Der transporteres ca. 25 m³ gylle ad gangen med gyllevogn. Der vil normalt blive udbragt husdyrgødning i marts, april og maj måned afhængigt af vejret det enkelte år – og i september/oktober måned på græsfrø. Gylleudbringning sker normalt kun på hverdage.

Miljømyndighedens vurdering

Det er kommunens vurdering, at der er valgt de mest hensigtsmæssige transportveje for produkter til og fra ejendommen.

En del af transporterne til og fra ejendommen foregår på en mindre vej, hvor der køres forbi beboelser.

En beboer på Skeldekobbøl 15, 6310 Broager, har i forbindelse med forhåndshøringen foreslået, at landmanden kørte igennem ”Kobbelskov”, når der skulle udbringes gylle til arealerne ved Skeldekobbøl. Herved blev beboere i området sparet for kørslen med gyllevogne forbi deres huse, og landmanden sparede transportafstand. Skov- og Naturstyrelsen, som ejer ”Kobbelskov”, er blevet forelagt forslaget. De ville imidlertid ikke give landmanden tilladelse hertil.

Beboeren har efterfølgende ved partshøringen tilkendegivet, at han ikke har indsigelser mod projektet. Thomas Jacobsen har tilkendegivet overfor ham, at han så vidt det er mulig vil overføre gylle til en lejet beholder på Skeldekobbøl 20 ved hjælp af et mobilt røranlæg. Se Partshøring i afsnit 10.

Deutscher Jugendverband für Nordschleswig har på vegne af lejrskolen Landheim Schelde på Frydenlund 7 sendt indsigelse. De påpeger, at der vil være øget trafik og dermed mere larm og støvgener. Endvidere at udvidelsen betyder mere gødning, og udbringning vil forårsage både støv, lugt og fluer. Se Partshøring i afsnit 10.

Ejeren af et (sommer-)hus på Frydenlund 2 har i forbindelse med partshøringen gjort opmærksom på, at vejen Frydenlund allerede er hårdt belastet og at dette vil blive værre ved en fordobling af transporterne. Han frygter, at murværket på hans ejendom slår revner pga. vibrationer fra den voldsomme trafik. Han har foreslået, at ansøger etablerer en alternativ adgangsvej direkte fra ejendommen til vejen Skeldemark, der hvor gyllelagunen ligger. Herved vil transporter forbi hans hus kunne undgås. Se Partshøring i afsnit 10.

Sidstnævnte indsigelsen har været forelagt Sønderborg Kommunes afdeling Veje og Trafik. Se høringssvar fra afdeling Veje og Trafik, Bilag 17.

Veje og Trafik forudser også øgede udgifter til vedligeholdelse af den pågældende vejstrækning, hvis den tunge trafik forøges, og de bakker op om naboens forslag om alternativ adgangsvej. Veje og Trafik udtaler sidst i høringssvaret: ”Hvis ikke kommunen kan holde vejen i en forsvarlig stand, kan vejbestyrelsen bestyrelsen træffe bestemmelse om at vejen skal forbeholdes visse arter af offentlig færdsel med baggrund i Vejlovens § 13. F.eks. spærre vejen for tunge køretøjer efter forhandling med Politiet.”

Sønderborg Kommunes Miljømyndighed har ikke hjemmel i Husdyrgodkendelsesloven til at regulere kørsel på offentlig vej. Kun lugt-, støj- og støvgener, affødt af trafik forbundet med

driften af et husdyrbruget har vi mulighed for at stille vilkår til. Det fremgår også af afgørelser, truffet af Miljøklagenævnet, i sager om påklagede miljøgodkendelser.

Miljøklagenævnet udtaler således i afgørelse efter Husdyrgodkendelsesloven (J. nr. MKN-130-00160 den 1. september 2009), at:

”Lugt-, støj- og støvgener affødt af trafik forbundet med driften af et husdyrbrug skal vurderes ved ansøgning om miljøgodkendelse. Generne kan f.eks. opstå som følge af til- og frakørsel af dyr og foder, samt kørsel på offentlige vej ved udbringning og opbevaring af husdyrgødning og anden form for gødning. Ved reguleringen af husdyrbrug, er det praksis at betragte landzonen som landbrugets erhvervsområde, og beboere af boliger i landzonen må derfor acceptere visse ulemper, som kan være forbundet med at være nabo til et landbrug. Færdsel på offentlig vej reguleres derudover af færdselsloven og håndhæves af politiet.”

Miljømyndigheden bakker også op omkring forslaget med den alternative adgangsvej, men skal rette sig efter Miljøklagenævnets afgørelser.

Gyllen fra de 2 eksisterende slagtesvinestalde og fra de 2 nye slagtesvinestalde i etape 1 skal pumpes til gyllelagunen, hvorfra det fordeles til harmoniarealerne. Gyllen fra den ældre svinestald ledes til gyllebeholderen på 1240 m³ og udbringes herfra. Gylle fra den gyllebeholder skal i nogle tilfælde transporteres ad de små veje Frydenlund og del af Skeldemark. Den mængde er uændret i før og efter-situationen.

I etape 2 opføres en ny gyllebeholder på 3000 m³ og en ny smågrisestald. For at undgå, at gylle fra den beholder skal transporteres ad de nævnte små veje, stilles der vilkår om, at gyllen fra den nye beholder på 3000 m³ skal pumpes i den eksisterende pumpeledning, ud til gyllelagunen – efter denne er tømt - og fordeles til udbringningsarealerne herfra.

Øvrige transporter øges fra 200 til 266 årligt. Det svarer til en øgning fra 3,8 til 5,1 transporter pr. uge i gennemsnit.

Alt i alt skønnes det dog, at de ekstra transporter ikke vil give anledning til væsentlige øgede gener for de omkringboende.

Sønderborg Kommune vurderer, at de anførte transportveje for gylle til markerne medfører forholdsvist få gener for områdets beboere, når der udvises godt landmandskab.

Sønderborg Kommune vurderer, at kørsel som ovenfor beskrevet og med de nævnte vilkår ikke vil medføre uacceptable gener for omboende.

Vi gør opmærksom på, at transport af gylle er omfattet af EU's biproduktforordning (1774/2002EF, bilag II, kapitel II, pkt. 1). Som følge heraf skal gylle transporteres i hermetisk lukket ny emballage eller tildækkede lækagesikre containere eller køretøjer. Undtaget fra bestemmelsen er dog transport mellem to steder på samme gård. Bestemmelsen administreres af Fødevarestyrelsen.

For at undgå, at der u hensigtsmæssigt spredes gylle på privat eller offentlig vej eller anden mands jord, tolker Fødevarestyrelsen dette således, at landmanden må transportere gyllen uden at leve op til kravet om hermetisk lukket ny emballage eller tildækkede lækagesikre containere eller køretøjer, hvis han kun transporterer gyllen på sin egen jord. Hvis han under samme CVR-nr. har flere ejendomme, der ligger langt fra hinanden, og det betyder, at transporten skal ske over en længere strækning ad privat eller offentlig vej eller anden mands jord, så skal gylle transporteres som anført i bilag II, kapitel II, pkt. 1. Transport af gylle til aftale-

arealer på 3. mands ejendom er også omfattet af bilag II, kapitel II, pkt. 1. Kun, hvis der er tale om transport af gylle mellem to naboer, og gyllen kan transportere direkte fra den ene ejendom til den anden, kan der undtages fra reglen.

Sønderborg Kommune vurderer, at når ovenstående regel efterleves, er det ikke nødvendigt at stille yderligere vilkår til transportformen.

Indsigelserne medfører ikke ændring af projektet.

6 Beskrivelse og vurdering af arealerne

I forbindelse med vurderingen af projektets mulige indvirkning på miljøet er det vurderet, om virksomheden overholder harmonikravet og om der er problemstillinger vedrørende planforhold, som gør sig gældende.

Arealanvendelsens påvirkning af grundvandsressourcerne, vandmiljøet og beskyttet natur i forhold til fosfor, nitrat og ammoniak er også vurderet. Beskyttet natur indebærer naturarealer beskyttet af § 7 i Husdyrloven, § 3 i Naturbeskyttelsesloven, Natura 2000 områder og arter, som er omfattet af Habitatdirektivets bilag IV (bilag IV arter) samt andre relevante artsfredninger. Arealanvendelsens påvirkning af kulturelementer i landskabet, som f.eks. beskyttede jord- og stendiger og fortidsminder og andre aktuelle fredninger er også vurderet.

Ændringer i husdyrbrugets ejede og forpagtede udbringningsarealer skal anmeldes til kommunen og have kommunens accept, før ændringen kan finde sted jf. §§ 15-16 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Anmeldelsen skal ske før planårets begyndelse den 1. august. Kommunen vurderer om sådanne ændringer af udbringningsarealerne kan ske inden for rammerne af denne godkendelse.

Krav om § 16 godkendelse

Arealerne tilhørende Jens Møller, Skeldemark 17, 6310 Broager ligger alle i nitratklasse 1. Arealerne er dermed ikke robuste og omfattet af en godkendelse efter § 16 i Lovbek. 1486 af 4. december 2009. Ansøger Jens Møller har indsendt en ansøgning gennem www.husdyrgodkendelse.dk.

Arealerne tilhørende Jens Møller vil ikke blive yderligere beskrevet eller behandlet i denne godkendelse, men de fremgår af kortbilagene. Her er de markeret som GAJM. Der henvises til § 16 godkendelse af udbringningsarealerne til Skeldemark 17,6310 Broager. Resten af arealerne gennemgås i de følgende afsnit.

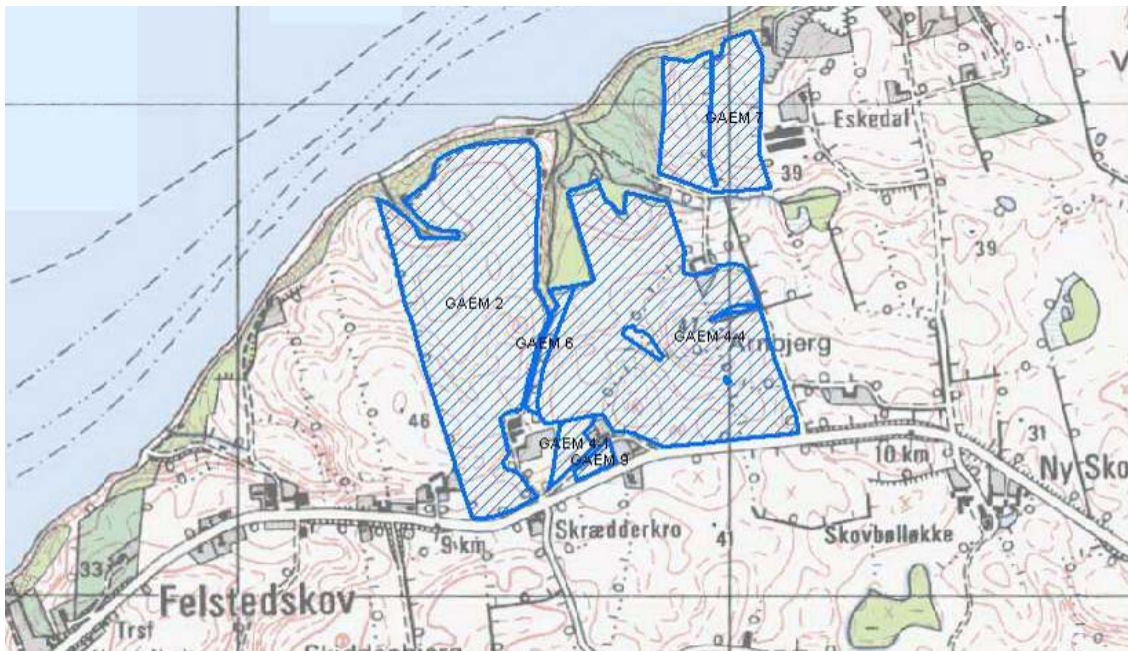
Arealer i Aabenraa Kommune

Det fremgår af bilag 6, at flere af udbringningsarealerne er beliggende i Aabenraa Kommune. Det gælder følgende arealer: GA EM 2, GA EM 6, GA EM 4-4, GA EM 4-1, GA EM og GA EM 7. Det drejer sig om en gylleaftale på 40,60 ha, som kan modtage 56,84 DE:

Sønderborg Kommune har sendt forespørgsel om arealerne til Aabenraa Kommune. Høringssvaret fremgår herunder. Arealerne i Aabenraa Kommune vil derfor ikke blive behandlet yderligere i den efterfølgende vurdering af udbringningsarealerne.

Bemærkninger til § 21 – Frydenlund 3, 6310 Broager

Aabenraa Kommune er af Sønderborg Kommune blevet bedt om at vurdere, om der skal stilles vilkår til aftalearealer beliggende i Aabenraa Kommune, som indgår i udbringingsarealerne for Frydenlundvej 3. Frydenlundvej 3 har ansøgt Sønderborg Kommune om miljøgodkendelse (§12) af husdyrbruget.

Kort over udspretningsarealet beliggende i Aabenraa Kommune. Det grønne areal markerer Sønderborg Kommune.

Der findes ikke nogen naturområder (§3 eller §7 eller tilsvarende udpegninger) på eller i umiddelbar nærhed af markerne, hvilket fremgår af nedenstående kort.

Signaturer

- Aftale
- Udbringning
- Fredede arealer
- Fr. fortidsminder: Ingen beskyttelseslinje
- Fr. fortidsminder: 100m beskyttelseslinje
- Beskyttede sten og jorddiger - DAI
- Udpeget pgr. 7
- Bufferzone I, 300m
- Bufferzone II, 1000m
- Eng
- Hede
- Mose
- Overdrev
- Strandeng
- Sø
- Beskyttede vandløb - DAI
- Natura 2000
- RP05 Særligt næringsfattige naturarealer
- Særligt naturvidenskabeligt interesseomr
- Naturligt og alsidigt dyre- og planteliv
- A (ikke opfyldt) - RP05 Målsætninger for vandløb
- A (opfyldt) - RP05 Målsætninger for vandløb
- B (ikke opfyldt) - RP05 Målsætninger for vandløb
- B (opfyldt) - RP05 Målsætninger for vandløb
- B1 (ikke opfyldt) - RP05 Målsætninger for vandløb
- B1 (opfyldt) - RP05 Målsætninger for vandløb
- B2 (ikke opfyldt) - RP05 Målsætninger for vandløb
- B2 (opfyldt) - RP05 Målsætninger for vandløb
- B2 (F) (opfyldt) - RP05 Målsætninger for vandløb
- B3 (ikke opfyldt) - RP05 Målsætninger for vandløb
- B3 (opfyldt) - RP05 Målsætninger for vandløb
- B3, okker (ikke opfyldt) - RP05 Målsætninger for vandløb
- B3, okker (opfyldt) - RP05 Målsætninger for vandløb

Kort over natur (§3, §7, vandløb, særlig næringsfattig natur, Natura 2000 områder) og fredninger.

På ovenstående kort fremgår et vandløb (privat og uden bræmmekrav), der stopper ca. midt på mark GA EM 6. Ved nærmere studier af luftfotos fremgår det, at marken er et ekstensivt areal, og at vandløbet i realiteten slutter inden, det når ud på marken. Der er derfor ikke grund til at tage særlige hensyn i denne sammenhæng.

De pågældende arealer ligger ikke tæt på eller i opland til målsatte søer.

Natura 2000

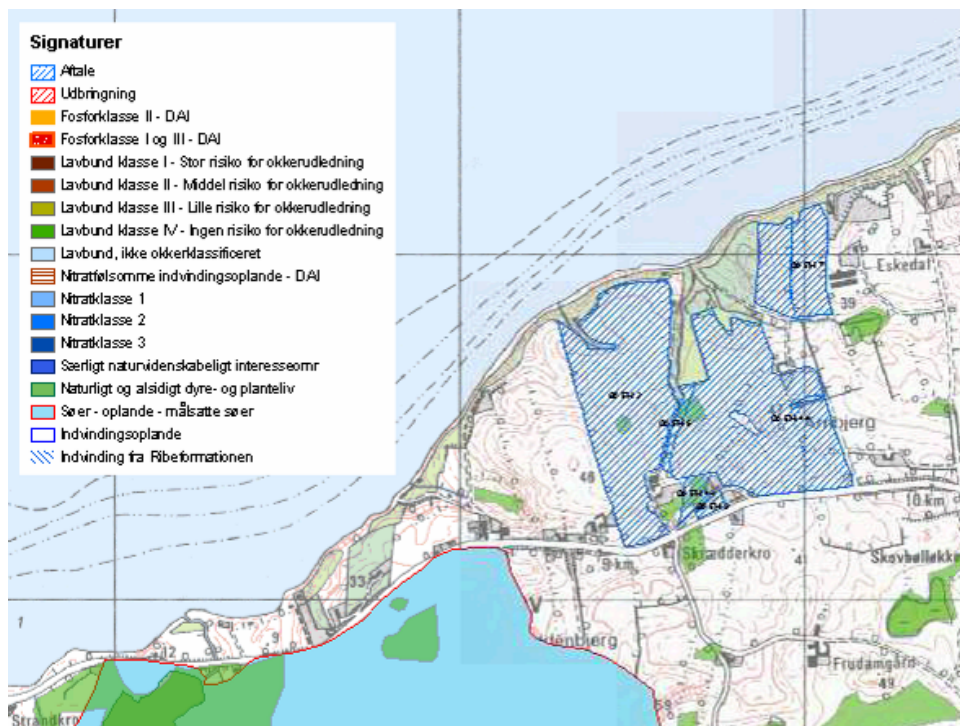
Arealerne afvander til Aabenraa Fjord og ligger ikke i opland til Vadehavet eller andre Natura 2000 områder eller lignende følsomme recipienter.

Nærmeste terrestriske Natura 2000-områder er INO nr. 94, Habitatområde nr. H83 og Fuglebeskyttelsesområde F68 Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov, der ligger ca. 7,3 km sydøst for udbringningsarealet, og INO 95, Habitatområde H84 og Fuglebeskyttelsesområde F58 Hostrup SØ, Assenholm Mose og Felsted Vestermark, der ligger ca. 5,8 km sydvest for udbringningsarealet.

Der er ikke forhold, der taler for at stille vilkår til udbringningsarealerne i relation til disse områder grundet den store afstand og de mellemliggende landbrugsarealer, der i begge tilfælde vil bidrage væsentligt mere end de her omtalte arealer.

Kvælstof og fosfor

Lovgivningen stiller krav om begrænsning af tilførsel af kvælstof og fosfor til overflade-

Kort over nitrat- og fosforklasser samt lavbund og okker, nitratfølsomme indvindingsområder og vandværksoplande. Som det ses af kortet, er der ingen udpejninger på arealerne.

vand, hvis et husdyrbrug, der ønskes etableret, ændret, eller udvidet, har udbringningsarealer, der afvander til særligt sårbare vandområder i Natura 2000-områder. For landbrug, der afvander til sådanne naturområder stilles krav om et lavere husdyrtryk pr. hektar, end de generelle harmoniregler giver mulighed for.

Kravene stilles kun til arealer, der ligger indenfor områder, der ifølge Skov- og Naturstyrelsens kortværk er omfattet af nitratklasse 1, 2 eller 3 eller i oplande til Natura 2000 områder overbelastet med fosfor.

Udspretningsarealerne ligger ikke indenfor områder, der er udpeget som fosfor- eller nitratklasse 1, 2 eller 3 (se kort nedenfor) eller i oplande til Natura 2000 områder udpeget som overbelastet med fosfor, hvilket fremgår af nedenstående kort.

Arealet ligger ikke inden for okkerklasse (se kortet nedenfor), og der stilles derfor ikke vilkår i denne sammenhæng.

Det fremgår af Husdyrlovens regelsæt, at som udgangspunkt er beskyttelsesniveauet, der er fastlagt i lovgivningen, tilstrækkeligt til at sikre overensstemmelse med habitatdirektivforpligtigelserne. Kommunen kan kun i ganske særlige tilfælde skærpe kravene i forhold til lovgivningens generelle beskyttelsesniveau.

Aabenraa Kommune finder ikke, at der er sådanne særlige forhold i den konkrete sag, som kan begrunde en fravigelse fra det generelle beskyttelsesniveau vedr. nitrat og fosfor.

Alle arealerne ligger i et område med almindelige drikkevandsinteresser, og området er ikke udpeget som nitratfølsomt indvindingsopland. Aabenraa kommune stiller derfor ikke vilkår i denne sammenhæng.

Bilag IV-arter og andre fredede dyr og planter

Der er ikke tidligere observeret nogen padder, flagermus eller andre arter, der er omfattet af EF-habitatdirektivets bilag IV (liste over arter, der er under streng international beskyttelse) på eller i nærheden af dyrkningsarealet.

Dette betyder dog ikke, at sådanne arter ikke kan findes i området, men eftersom der ikke findes leve- eller opholdssteder i umiddelbar nærhed af arealet, vurderer Aabenraa Kommune, at der ikke er behov for yderligere vilkår i denne anledning.

Konklusion:

Da arealet ligger udenfor oplande til følsomme vandområder og N og P klasser, er kravene til N og P overholdt ved harmonikravene.

Der er ikke observeret eller registreret andre naturtyper eller –områder på eller ved arealerne eller andre naturforhold, der berettiger til vilkår.

Aabenraa Kommune stiller på baggrund af ovenstående bemærkninger ingen vilkår eller krav m.h.t. Frydenlund 3's udbringningsareal i Aabenraa Kommune.

Arealer i Sønderborg Kommune

Bilag 6 viser udspretningsarealernes geografiske beliggenhed. Der rådes over et samlet udspretningsareal på 181,38 ha, som er ejet eller forpagtet. Dertil kommer aftaler om overførsel af husdyrgødning (gylleaftale) på i alt 171,14 ha. Fordelingen mellem de forskellige typer udbringningsarealer fremgår af tabel 23.

Tabel 23: Oversigt over ejede og forpagtede arealer

	Udspretningsareal (ha)	Antal DE
Eget areal	111,59	252,35 DE svin 1,82 DE kvæg
Forpagtning Andrea Jacobsen, Skodsbølvej 30, 6310 Broager	9,50	
Forpagtning Børge Hansen, Midtballe 4, 6310 Broager	24,16	
Forpagtning Jens Chr. Petersen, Skeldekobbøl 13, 6310 Broager	11,84	
Forpagtning, Leo Holm, Skeldekobbøl 17, 6310 Broager	0,63	
Forpagtning Carsten Schmidt Hansen, Nejsvej 18, 6310 Broager	23,93	
Gylleaftale, Ebbe Fink-Nielsen, Kegnæsvej 84, 6470 Sydals	49,49	44 DE
Gylleaftale Jens Møller, Skeldemark 17, 6310 Broager	35,54	49,5 DE
Gylleaftale Nis Jørn Loff, Skeldekobbøl	45,51	63,7 DE

20, 6310 Broager		
Gylleaftale Erik Møller, Varnæsvej 575, 6200 Aabenraa	40,60	56,84 DE
I alt	352,52 ha	466,39 DE svin 1,82 DE kvæg

Der modtages ikke slam eller andre affaldsprodukter til udbringning på udspretningsarealet.

Miljømyndighedens vurdering

Der stilles vilkår om, at der ikke må udbringes anden organisk gødning på arealerne som f.eks. slam, da dette er en forudsætning for beregningerne i godkendelsen.

6.1 Lokalisering og planmæssige forhold

De planmæssige forhold fremgår af bilag 10.

Ejendommen og de tilhørende arealer ligger primært på den sydlige del af Broagerland. Der-til kommer et mindre antal arealer ved Broager og Egersund samt på den østlige del af Keg-næs.

Zonestatus: Alle udspretningsarealerne er beliggende i landzone. Et enkelt areal, 9-1, ligger inden for en afstand af 200 meter til byzone eller lokalplanlagte områder udlagt til boligfor-mål.

Lokalplan: Ingen af udspretningsarealerne ligger i lokalplanlagte områder.

For udbringningsarealer beliggende inden for 200 meter til byzone gælder der ifølge Husdyr-gødningsbekendtgørelsen, at udbringning af husdyrgødning ikke må finde sted på lørdage, søn- og helligdage.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune stiller ingen vilkår til arealerne som vedrører planmæssige forhold. Det vurderes, at de generelle regler er tilstrækkelige.

6.2 Harmoniareal

Ifølge den gældende husdyrgødningsbekendtgørelse må der højst udbringes en husdyrgød-ningsmængde svarende til 1,4 DE pr. ha pr. planperiode for svin. Hvis der på et tidspunkt ikke er tilstrækkeligt udbringningsareal til rådighed, skal dyreholdet derfor mindskes, så de gældende harmonikrav kan overholdes.

35,55 ha af udspretningsarealerne ligger i nitratklasse 1. Det betyder, at der maksimalt må udbringes 85 % af gødningen i forhold til de generelle regler.

Miljømyndighedens vurdering

Husdyrbruget har i alt 352,52 ha arealer. Heraf er 35,55 ha beliggende i nitratklasse 1. På arealerne i nitratklasse 1 må der maksimalt udbringes 1,19 DE/ha.

Der må derfor maksimalt afsættes 42,3 DE/år på arealer i nitratklasse 1 og på de øvrige udspretningsarealer 443,76 DE/år. Det vil sige i alt 486,06 DE. Da ansøger har ansøgt om 468,21 DE er husdyrbrugets samlede udbringningsareal større end det mindst tilladte jf. Bek. om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. Derfor vurderer miljømyndigheden, at harmonikravet er opfyldt.

Der er således også tilstrækkeligt areal til, at der kan etableres et forsinkelsesbassin på en del af arealet uden at der af denne grund ikke er tilstrækkeligt udspretningsareal.

6.3 Påvirkninger af søer og vandløb

Søer og vandløb samt terrænhældninger kan ses på bilag 14 og 16.

I henhold til Husdyrgødningsbekendtgørelsens § 26 må flydende husdyrgødning ikke udbringes på stejle skråninger med en hældning på mere end 6° ned mod vandløb, søer over 100 m² eller fjorde inden for en afstand af 20 m fra vandløbets, søens eller fjordens øverste kant.

Der er i forbindelse med godkendelsen af ejendommen meddelt en udledningstilladelse til overfladevand.

Opland til søer

Ingen udspretningsarealer ligger i fosforklasse 1-3. Der er heller ikke udspretningsarealer i opland til målsatte søer. Der er ingen arealer ned til søer og dermed heller ikke hældende arealer på udbringningsarealerne.

Der er ingen arealer med lavbundsjarde. Alle udbringningsarealer afvander til Flensborg Fjord.

Miljømyndighedens vurdering

Der er ikke udspretningsarealer med hældning over 6 grader mod søer, hvor der kan være risiko for overfladeafstrømning. Der stilles derfor ikke vilkår til beskyttelse af disse. Den samlede vurdering af Natura 2000 foretages i afsnittet af samme navn.

Ingen af arealerne indeholder lavbundsjarde. Der stilles derfor ikke vilkår til lavbundsjarde.

Vandløb

Mark 7-0+6-0 grænser op til starten af et vandløb, som er beskyttet efter Naturbeskyttelseslovens § 3. Vandløbet er ikke målsat.

Mark F CSH 3 og F CSH 4 grænser mod øst op mod et målsat § 3 beskyttet vandløb. Vandløbet er målsat som C. Målsætningen er opfyldt. Terrænet hælder mindre end seks grader mod vandløbet.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer at da mark 7-0+6-0 ikke grænser op til vandløbet, er der ingen risiko for forurening af vandløbet. Der stilles derfor ikke vilkår.

Da målsætningen for vandløbet ved mark DF CSH 3 og F CSH 4 er opfyldt, og terrænet hæl-

der mindre end seks grader mod vandløbet, vurderes det at der ikke er risiko for overflade afstrømning. Der stilles derfor ikke vilkår.

6.4 Påvirkning af fjord & hav

Kvælstof

Alle udbringningsarealer afvander via vandløb og søer til den ydre del af Flensborg Fjord. Ydre Flensborg Fjord er en del af habitatområdet: Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als (H173). Beskrivelsen og vurderingen fremgår derfor af afsnit 6.8 om Natura 2000, og beskrives derfor ikke yderligere i dette afsnit.

Fosfor

Ingen af husdyrbrugets udbringningsarealer og aftalearealer er beliggende i oplande til et Natura 2000 område (internationalt naturbeskyttelsesområde), der i henhold til Miljøstyrelsens kortværk er overbelastet med fosfor. Derfor skal der ikke, i henhold til lovgivningen, stilles krav til fosforoverskuddet på bedriften, hvis der ikke konkret vurderes behov herfor. Imidlertid er kravet til P-overskud overholdt ifølge ansøgningskemaet på husdyrgodkendelse.dk. P-overskuddet er på 7,8kg P/ha/år ifølge ansøgningskemaet.

Miljømyndighedens vurdering

Kvælstof

Da udbringningsarealerne afvander til den ydre del af Flensborg Fjord, som er en del af habitatområdet: Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als (H173) fremgår vurderingen af påvirkningen af afsnit 6.8.

Fosfor

Ingen af husdyrbrugets udbringningsarealer og aftalearealer er beliggende i oplande til et Natura 2000 område (internationalt naturbeskyttelsesområde), der i henhold til Miljøstyrelsens kortværk er overbelastet med fosfor. Da kravene til P-overskud samtidig er overholdt ifølge ansøgningskemaet i www.husdyrgodkendelse.dk, vurderer Sønderborg Kommune, at ingen af vandområderne vil blive påvirket væsentligt i negativ retning ved udvaskning af fosfor ved en gennemførelse af projektet.

6.5 Nitrat til grundvand

Grundvandsdata kan ses på bilag 13.

Broager

Flg. arealer: 9-0; 9-1; F CSH 2; F CSH 3; F CSH 4

Alle arealer ligger indenfor område med almindelige drikkevandsinteresser. Ingen arealer ligger indenfor nitratfølsomme områder eller indsatsområder mht. nitrat.

De foreslåede udbringningsarealer ligger i nærheden af 3 vandværkers kildepladser:

Broager Vandværk

Egernsund Vandværk

Skodsbøl vandværk

Arealer indenfor indvindingsopland til vandværk (IOL): 9-0: Egernsund vandværk. Udbringningsarealet ligger helt op til vandværkets indvindings boring nr. 169.787.

9-1: Egersund vandværk og Skodsbøl vandværk. Udbringningsarealet ligger helt op til Skodsbøl vandværks indvindingsboringer 169.305; 169.785 og 169.811.

Arealer udenfor IOL: F CSH 2; F CSH 3; F CSH 4 ved Broager vig.

Naturlig beskyttelse: Lertykkelsen over det primære grundvandsmagasin I området omkring Broager varierer fra ca. 10 – 15 m. Da de geologiske lagserie er meget forstyrret i området må beskyttelsen mod overfladepåvirkning betragtes som ringe til moderat.

Vurdering: Arealerne 9-0 og 9-1 må pga. deres beliggenhed helt op til boringernes kildepladser samt den moderat til ringe beskyttelse af grundvandsmagasinerne betragtes som betænkelige. Det anbefales derfor, at der ikke gives udbringningstilladelse til disse arealer.

Arealerne F CSH 2; F CSH 3 og F CSH 4 betragtes pga. deres kystnære beliggenhed samt en større afstand i nedstrøms retning fra kildepladserne som ikke betænkelige. Der kan derfor godt anbefales, at der gives udbringningstilladelser på disse arealer.

Skelde

Arealer helt eller delvist indenfor IOL til Skelde vandværk: 3-0; 3-1; 5-0; 5-1 + 5-2; 5-3; 6-1; 6-2; 7-0 + 6-0; 7-1; 7-2; 7-3; 7-4; 8-0; 8-1; 10-0; 10-1; 10-3; 20-1; 20-2; 30-5; GA NJL 13- til GA NJL 17-.

Arealer helt udenfor IOL: 1-0; 1-1; 2-2; 4-0 + 4-1; 30-0; GA NJL 11-; GA NJL 12-;

Alle arealer ligger indenfor område med almindelige drikkevandsinteresser. Ingen arealer ligger indenfor nitratfølsomme områder eller indsatsområder mht. nitrat.

Naturlig beskyttelse: Lertykkelsen over det primære grundvandsmagasin I området omkring Skelde varierer fra ca. 15 – 55 m. Kvaliteten af dæklagene er dog svingende fra sandet moræneler til fed moræneler. På den baggrund betragtes beskyttelsen mod overfladepåvirkning som moderat til god.

Vurdering: Areal nr. 20-2 ligger mindre end 100 meter fra den ene af Skelde vandværks boringer, nr. 175.24. Dæklaget over boringen består af ca. 22 m moræneler af svingende kvalitet. På den baggrund kan det ikke anbefales, at der gives udbringningstilladelse til dette areal.

De øvrige arealer ligger enten så langt fra vandværkets indvindingsboringer, eller i områder med god naturlig beskyttelse, så derfor er der intet at bemærke til ansøgningen på disse arealer.

Kegnæs

Flg. arealer: GA EFN 1-0; GA EFN 2-0; GA EFN 3-0; GA EFN 4-0; GA EFN 4-1; GA EFN 5-0; GA EFN 6-0; GA EFN 6-1; GA EFN 7-0.

Alle arealer ligger indenfor område med almindelige drikkevandsinteresser og udenfor indvindingsopland til vandværk. Ingen arealer ligger indenfor nitratfølsomme områder eller indsatsområder mht. nitrat.

Øvrig vandforsyning: Campingpladsen ved Kegnæs har egen vandforsyningsboring. Boringen ligger ca. 40 m fra udbringningsareal GA EFN 6-0. Grundvandsmagasinet, som boringen indvinder fra er dog velbeskyttet. Det anbefales dog, at der holdes en sikkerhedsafstand til boringen på mindst 50 m.

Naturlig beskyttelse: Lertykkelsen over det primære grundvandsmagasin I området omkring Kegnæs varierer fra ca. 30 – 50 m (dog 10-15 m ved areal GA EFN 7-0). Kvaliteten af dæklagene er god og består af moræneler. På den baggrund betragtes beskyttelsen mod overfladepåvirkning som god.

Vurdering: De ansøgte arealer er beliggende kystnært og udenfor indvindingsoplande til vandværker og i et område med god naturlig beskyttelse. Med undtagelse af et enkelt areal er der ingen vandforsyningsboringer i nærheden.

På den baggrund er der intet at bemærke til de ansøgte arealer, bortset fra GA EFN 6-0, hvor der bør holdes en sikkerhedsafstand til boring 176.5 m, der ligger på campingpladsen.

Alle udbringningsarealer er beliggende i områder med drikkevandsinteresser. Der er ingen udbringningsarealer i nitratfølsomt indvindingsopland – seneste viden.

Miljømyndighedens vurdering

Det fremgår af høringssvaret fra Vand og Jord, at arealerne 9-0, 9-1 og 20-2 ligger tæt på vandværksboringer.

Der er i følge gældende lovgivning en forbudszone på 10 meter omkring vandværksboringer. Der må ikke gødes eller dyrkes i forbudszonen. Der er netop fremsat et lovforslag, som udvider beskyttelseszonen til 25 meter. Lovforslaget forventes at træde i kraft den 1. juni 2011. Udbringningsarealet 9-1 vil i så fald være omfattet af kommende lovgivning.

Husdyrloven fastlægger, at hvis der foreligger en indsatsplan for grundvandsbeskyttelse, der omfatter et projekts udbringningsarealer, skal retningslinjer heri være styrende for miljøgodkendelse af projektet. Da der på nuværende tidspunkt ikke er en vedtaget indsatsplan for området, vurderer Sønderborg Kommune, at der ikke er grundlag for at stille yderligere vilkår i denne miljøgodkendelse til beskyttelse af grundvandet.

Udbringningsarealerne er ikke beliggende i nitratfølsomme indvindingsområder. På baggrund heraf vurderes at projektet ikke medfører væsentlige problemer i forbindelse med nitratbelastning af grundvandsressourcer. Der stilles derfor ikke vilkår i forhold til nitrat og grundvand.

6.6 Beskyttet natur

Beskyttet natur kan ses på bilag 14. Terrænhældninger kan ses på bilag 16.

Naturtyper omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3 er beskyttede mod tilstandsændringer. En merbelastning af beskyttede naturtyper med næringsstoffer kan have en negativ effekt på naturtypen, som kan medføre tilstandsændringer.

Beskyttede naturarealer fremgår af kommunens vejledende registrering, men undersøgelser viser, at registreringen er mangelfuld. Den omfatter omtrent kun 2/3 af de arealer, som opfylder kriterierne for beskyttelse.

På baggrund af ovenstående er arealerne gennemgået i felten for potentiel § 3 natur inden for en 1.000 meter zone omkring det ansøgte projekt. Læs mere i afsnit 5.1.

I forbindelse med vurderingen af om udbringningsarealerne er robuste, er en del lokaliteter blevet besigtiget. En del naturpunkter er tidligere besigtiget i forbindelse med andre miljø-

godkendelser af husdyrbrug.

Tabel 24 viser en oversigt over fundet ved besigtigelserne, om arealet er blevet registreret som § 3 natur, om der er tale om et ejet/forpagtet areal eller aftaletale. Endelig viser tabellen også om det omtalte naturpunkter ligger på udbringningsarealet eller om udbringningsarealet grænser op til naturpunktet.

Tabel 24: Oversigt over beskyttet natur og vandhuller på eller i umiddelbar nærhed af udspretningsarealerne. Lokalitetsnummeret fremgår af bilag 3.

Areal	Beskrivelse af naturtypen	Lokalitetsnummer	Bilag IV potentielt yngle- eller levested	Bræmme-krav
GANJL 14- og GANJL 15-	Nyregistrering af eng, omgivet dels af græsareal og dels af dyrket mark. Engen er tydeligt påvirket af stor tilgængelighed af næringsstoffer. Dele af engen er fugtig. Engen kan fungere som levested for stor vandsalamander. Arealet hælder under seks grader.	1118	Ja	Nej
7-3	Området er besigtiget af Natur. Der er ikke natur, som er beskyttet efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven.	1532	Nej	Nej
7-2	Området er besigtiget af Natur. Der er ikke natur, som er beskyttet efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven.	1529	Nej	Nej
7-1	Området er besigtiget af Natur. Der er ikke natur, som er beskyttet efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven.	1530	Nej	Nej
5-0	Området er besigtiget af Natur. Der er ikke natur, som er beskyttet efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven.	1135	Nej	Nej
5-3	Området er besigtiget af Natur. Der er ikke natur, som er beskyttet efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven.	1135	Nej	Nej
GANJL 16-	Branddam, stærkt eutrofieret og stort set dækket med andemad. Delvist overskygget af omgivende træer. Vandhullet er ikke oplagt levested for stor vandsalamander eller andre særligt beskyttede padder.	1120	nej	Nej
GANJL 17-	Eng. Tidligere registreret, afgræsses af heste. Kun besigtiget fra vejen, da det ved besigtigelsen ikke var muligt at træffe lods-ejer. Muligt levested for stor vandsalamander.	1121	Ja	Nej
GANJL 12-	Beliggende i mark op til skov. Dybt vandhul med stor åben vandflade og stejle brinker. Omkranset af vedplanter og forekomst af japansk pileurt. Ikke egnet som ynglelokalitet, men kan fungere som levested for stor vandsalamander.	1122	Ja	Nej
GANJL 15-	Vandhul beliggende i dyrket mark. Under tilgroning med bredbladet dunhammer, men stadig med åbent vandspejl. Ligger rimeligt højt i terræn, med skrå brinker. Det var ved besigtigelsen ikke muligt at se om vandhullet er omgivet af udyrkede bræmmer da det havde været oversvømmet hele vinteren og var omgivet af bar jord. Kan muligvis fungere som ynglelokalitet for strandtudse og stor vandsalamander. Arealet	1119	Ja	???

	hælder mindre end seks grader.			
3-0	Vandhul. Opstået som følge af tilledning af tagvand til lavning i skov.	1534	Nej	Nej
3-0 (?)	Nyregistrering af mergelgrav, der kan være beskyttet som vandhul. Ifølge lodsejer var vandstanden ved besigtigelsen unormalt høj, hvilket stemmer overens med, at foråret har været nedbørsrig. Fuldstændig tilgroet med pil, mindre forekomst af japansk pileurt. Meget stejle brinker. Vandhullet er ikke oplagt levested for stor vandsalamander eller andre særligt beskyttede padder.	1133	Nej	Nej
20-1 og 20-2	Arealerne 20-1 og 20-2 blev besigtiget. Der er tale om græssede kulturrenge (nyregistrerede) besigtigelsespunkter 1824 og 1825)) der er domineret af næringselskende græsser. Areal 20-2 er lidt mere fugtigt; men med omtrent den samme forekomst af arter. Det vurderes, at der ikke vil kunne erkendes en tilstandsændring af engene hvis de anvendes til udspreddning som ansøgt.	1824 - 1825	Nej	Nej
F CSH 3	Marken ligger ca. 20 meter fra et § 3 beskyttet vandhul, hvori der er registreret grønfrø. Der er levende hegn mellem marken og vandhullet og derved en naturlig bræmme.		Nej	Nej
F CSH 3 og F CSH 4	Begge marker grænser op til en § 3 beskyttet eng. En del af markerne skråner mellem seks og tolv grader men der et fladt plateau på 5-10 meter i overgangen mellem mark og eng.		Nej	Nej
F CSH 4	Marken ligger op til en § 3 beskyttet mose. Terrænet hælder mindre end seks grader mod mosen.		Nej	Nej

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune har beskrevet den beskyttede natur og vandhuller, som ligger på eller i umiddelbar tilknytning til udspreddingsarealerne i tabel 24.

Mark GANJL 12- grænser op til et dybt vandhul, som er nyregistreret som beskyttet efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven. Der gror træer i overgangen mellem det dyrkede areal og søen. Det vurderes derfor, at der er en naturlig bræmme. Der stilles derfor ikke vilkår om bræmmer.

Markerne GANJL 14- og GANJL 15- grænser op til en eng, hvor en del af engen er nyregistreret som beskyttet efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven. Terrænet hælder med få undtagelser mindre end seks grader mod den del af engen, som er beskyttet efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven. Det vurderes derfor at der ikke er risiko for overflade afstrømning af næringsstoffer. Der stilles derfor ikke vilkår om bræmmer.

Mark 10-0 og GANJL 15- grænser op til en § 3 beskyttet sø. Søen er under tilgroning og ligger rimelig højt i terrænet. Da søen ligger højere i terrænet og er omfattet af krav om bræmmer, vurderes det at der ikke er behov for yderligere krav om bræmmer. Der stilles derfor ikke vilkår.

Mark GANJL 16- grænser op til en branddam, som er stærkt eutrofieret. Det vurderes på den baggrund, at der ikke er behov for at stille vilkår om bræmmer.

Mark GANJL 17- grænser op til en § 3 registreret eng, som er mulig levested for Stor Vandsa-

lamander. Engen hælder nogle steder over 12 grader, andre mellem seks og tolv grader. Marken hælder enkelte steder mellem seks og tolv grader ned til engen. Det vurderes derfor at der ikke er risiko for overflade afstrømning af næringsstoffer. Der stilles derfor ikke vilkår om bræmmer.

Naturarealerne er også blevet vurderet i forhold til bilag IV arter. Vurderingen fremgår af afsnit 6,7.

Lokalitetsnumrene 1532, 1529, 1530 og 1135 er blevet besigtiget. Besigtigelsen viste, at de ikke er omfattet af § 3 beskyttelsen i Naturbeskyttelsesloven. Der stilles derfor ikke vilkår om bræmmer.

6.7 Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (Bilag IV arter)

Kommunens registreringer af bilag IV-arter fremgår af bilag 16.

Af Faglig rapport fra DMU nr. 635 (håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV) fremgår en oversigt over arters udbredelse i grid på 10 x 10 km fordelt over hele landet.

Af listen og ud fra kommunens egne registreringer fremgår at følgende arter registreret i nærområdet til Frydenlund 3:

Markfirben	(<i>Lacerta agilis</i>)
Stor Vandsalamander	(<i>Triturus cristatus</i>)
Løvfrø	(<i>Hyla aborea</i>)
Spidssnudet Frø	(<i>Rana arvalis</i>)
Strandtudse	(<i>Bufo calamita</i>)

Naturafdelingen har konkret kendskab til forekomst af strandtudse flere steder på Broagerland og løvfrø omkring Broager. Den nærmeste registrering af strandtudse er i en afstand af 1,7 km nord for ejendommen ved Spar Es camping. Der er registreret markfirben ved Skrækehøj og andre steder på Broagerland.

Der er desuden registreret marsvin, vågehval og finhval i Flensborg Fjord.

Ved naturafdelingens besigtigelse blev der ikke registreret bilag IV arter. Naturafdelingens registrering er ikke udtømmende for arealernes reelle indhold af bilag IV arter idet besigtigelsen har været fokuseret på identificering af potentielle levesteder og ikke arter.

Markfirbenet lever på sandede jorder og foretrækker sydvendte skråninger med bart jord og sand. Markfirben er meget følsom overfor tilgroning af deres levesteder, idet de nedgravede æg dels skal have en hvis fugtighed, men også den rette mængde varme fra solen. Bar jord i forbindelse med træer er derfor et godt sted. Udspretningsarealerne er alle lerjorder og det antages derfor, at der ikke lever markfirben på de ansøgte arealer.

Stor vandsalamander trues af at blive ædt af rovdyr eller forurening af vandhuller med næringsstoffer. Spidssnudet frø trues af manglende egnede levesteder for opvækst af yngel og overgødskning af vandhuller og Løvfrøer trues af overgødskning af vandhuller og løvdække, som gør vandhullerne uegnede som ynglebiotop.

Løvfrøen foretrækker varme vandhuller, der er rene og uden fisk. Løvfrøen yngler helst i en ikke-tilgroet, lavvandet, bredzone, hvor vandet hurtigt opvarmes. Under tiden yngler løvfrøen i helt nygravede vandhuller uden vegetation, men ofte finder de vandhuller med en god vegetation af vandplanter. Løvfrøen har den største ynglesucces i vandhuller, der tørrer ud i sensommeren, idet de næste forår er fri for både fisk og mange rovinsekter. Gødningsstoffer og anden forurening, herunder andehold og fodring ved vandhullet, gør uegnet som ynglevandhul.

Der er en generel tendens til at den spidssnudedede frø opholder sig tættere på ynglevandhullet end butsnudet frø og på mere fugtige steder. Det betyder, at spidssnudet frø trives bedst, hvor der er udstrakte enge og moser omkring ynglevandhullerne, hvor ungerne kan finde deres føde.

I Østjylland og på Fyn er spidssnudet mere sjældent og holder kun til i de mest næringsfattige miljøer. Desuden findes den i større sammenhængende skovområder. I de mere mosaikagtige landskaber er det den butsnudedede frø der dominerer.

I Danmark overvintrer den spidssnudedede frø typisk på land, hvor den graver sig ned, men kan også overvintrere i vand.

De naturlige fjender er de samme som for butsnudet frø, hvilket betyder at æggene kan ædes af fladorme, mosesnegle, vårfluelarver, flodkrebs, hundestejler og større fisk, samt ænder, vandsalamander, rørhøns og hejrer. De små larver ædes af vandinsekter, så som skorpiostæger, voksne rygsvømmere, guldsmedelarver og larver af stor vandkalv. Store haletudser ædes af stor vandkalv, fisk af forskellig art, stor vandsalamander, snog og forskellige fuglearter såsom ænder og hejre. Også en lang række af dyr æder de voksne frøer, herunder bl.a. gedder, grønne frøer, snog, hugorm, ænder, stork, mink, krage med flere.

Menneskelige påvirkninger, der har forårsaget tilbagegang, er typisk tørlægning af vandhuller, udsætning af fisk, men også grundvandssænkninger og opdyrkning af frøens levesteder. Især mangler den spidssnudedede frø fugtige randzoner nær vandhullet, hvor ungerne kan vokse op. Også forurening af vandhuller i forbindelse med gødsning og kalkning af marker har påvirket spidssnudet frø negativt, idet vandhullerne herigennem er blevet mere næringsrige. Også afvanding af større næringsrige moser har især forårsaget tilbagegang af formen *nigromaculata*.

For at hjælpe den spidssnudedede frø skal der graves mange vandhuller nær hinanden og/eller vandhullerne skal have en bred sumpet zone og være omgivet af eng eller græsmark, frem for skarpt afgrænsede vandhuller omgivet af tør jord.

Strandtudsen vil især anvende lavvandede, lysåbne vandhuller, der udtørres i løbet af sommeren og markoversvømmelser som ynglehabitat. Det vurderes, at en eventuel spredning af strandtudse fra den kendte bestand ved Spar Es kan ske i en linje vest for Frydenlund 3 via lokaliteterne 1121 og 1118 (enge), 1119 (vandhul), 1134 (vandhul) til Skelde Mose og Kragesand. Det er også muligt, at den kan bruge vandfyldte lavninger i de dyrkede marker som ynglelokaliteter.

I vurderingen af, om padde kan have levested og fødesøgningssted på arealerne, er der vurderet på tilstedeværelsen af vandhuller på og ved markerne. Ved vandhuller, er der vurderet på vandhullets egnethed som levested og fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted. Der er ydermere vurderet på vandhullets placering i forhold til kendte populationer.

Der er ikke registreret Bilag IV-arter på eller i umiddelbar nærhed af udbringningsarealerne ved Frydenlund 3. Der er registreret en Strandtudse ca. 300 meter nord for mark 7-0+6-0. Øvrige registreringer ligger i større afstand fra udbringningsarealerne.

Der er registreret Løvfrø ca. 650 meter nordøst for udbringningsarealerne ved Broager. Øvrige registreringer ligger længere væk.

Miljømyndighedens vurdering

Markfirbenet er ikke aktuelt i forbindelse med markerne og der fjernes ikke levesteder som følge af projektet.

Samlet vurderes, at projektets aktiviteter på arealerne ikke vil medføre en væsentlig negativ påvirkning af levesteder og bestande af bilag IV arter. Der stilles derfor ikke vilkår.

6.8 Natura 2000

I de følgende afsnit vil konsekvenserne af godkendelsen for terrestriske og marine Natura 2000 områder blive vurderet. Alle udbringningsarealer afvander til habitatområdet Flensborg Fjord, Bredgrund. Natura 2000 områderne og oplandene dertil fremgår af bilag 15.

Terrestriske Natura 2000 områder

Der er ingen udbringningsarealer som ligger i Terrestriske Natura 2000-områder. Udbringningsarealet 9-0 ligger ca. 3 km sydøst for Natura 2000 området Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov (H83).

Udpegningsgrundlaget for Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov (H83) og truslerne mod H83 er beskrevet i afsnit 5.1. Der henvises derfor til dette afsnit.

Nogle af udpegede naturtyper, f.eks. 7120 Nedbrudte højmoser og 7140 Hængesæk er følsomme over for kvælstoftilførsel og forurening. Tålegrænsen for disse naturtyper vil typisk ligge på 5-10 kg N/ha/år, og for de øvrige terrestriske naturtyper på 10-20 kg N/ha/år. Truslerne mod naturtyperne er især eutrofiering og tilgroning.

Området er også udpeget som fuglebeskyttelsesområde (F68). Udpegningsgrundlaget er Hvepsevåge, Rørhøg og Isfugl.

Det næst nærmeste internationale naturbeskyttelsesområde på land (Augustenborg Skov, Habitatområde 200) ligger ca. 12 km nordøst for nærmeste udspretningsareal (9-1).

Udpegningsgrundlaget for Augustenborg Skov (H 200) er: Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks, bøgeskove på muldbund, egeskove og blandeskove på mere eller mindre rig jordbund og elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld.

Marine Natura 2000 områder

Alle udbringningsarealer ligger i oplandet til det marine Natura 2000 område Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als (H 173).

Udpegningsgrundlaget for Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet omkring Als (H173) er:

- Marsvin (*Phocoena phocoena*)
- Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand

- Rev

Den primære trussel mod marsvin og andre små hvaler er fiskeri, sætning af garn og støj fra bådmotorer. Målsætningen mht. næringssalte, vurderes ikke at være opfyldt i habitatområdet.

Den oprindelige habitatudpegning af Bredgrund blev lavet for at beskytte naturtyperne sandbanker og rev. Revene er værdifulde som levested for mange forskellige havorganismer (alger, muslinger, snegle, børste-orme og fiskeyngel). Muslinger er føde for dykænder og Bredgrund er derfor et vigtigt overvintringsområde for bl.a. edderfugl og havlit.

Kortlægningen af naturtyperne indenfor habitatområdet H173 varetages af Miljøcenter Ribe. Kortlægningen er ikke tilendebragt på nuværende tidspunkt. I udpegningsgrundlaget for det tidligere habitatområde Bredgrund indgik naturtypen rev så naturtypen findes indenfor dette område. Kortlægningen er ikke færdig for det nye habitatområde og der er derfor ikke sikker viden om, hvor naturtypen findes. I Regionplan 2005-2016 er dog angivet en række marine områder der har naturvidenskabelig målsætning på baggrund af forekomst af stenrev. Miljøcenter Ribe oplyser, at de endnu ikke har begyndt kortlægningen af naturtyperne og, at de derfor ikke mener, at der skal tages hensyn til stenrevene, da det ikke er sikkert, at de er omfattet af udpegningsgrundlaget. Miljøcentret begynder kortlægningen af områderne i foråret 2011.

Den primære trussel mod sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand og rev, er kvælstofpåvirkning fra diffuse kilder samt udledning af miljøfremmede stoffer.

Der er ikke kendskab til beliggenheden af naturtypen sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand og rev indenfor habitatområdet.

En del af H 173 er desuden udpeget som fuglebeskyttelsesområde Flensborgs Fjord og Nybøl Nor (Fuglebeskyttelsesområde 64). Udpegningen skete for at beskytte en række fuglearter. Fuglearterne på udpegningsgrundlaget er troldand, bjergand, hvinand og toppet skallesluger.

Nybøl Nor og Flensborg Fjord er desuden fuglebeskyttelsesområde (F64), som har et samlet opland på 12.360 ha. Udpegningsgrundlaget for Nybøl Nor og Flensborg Fjord er: "Troldand, Bjergand, Hvinand og Toppet Skallesluger". Målsætningen mht. næringssalte, vurderes ikke at være opfyldt i habitatområdet og dette er en trussel mod områdets naturværdier.

Troldanden yngler i næringsrige ferskvandssøer, store åer og brakvandslaguner med veludviklet bred-vegetation, eksempelvis rørskov, men lever også ved lavvandede og beskyttede kyster samt på småholme ved brakvandsområder, gerne i strandsumpe. Arten kan yngle koloniagtigt og er i et vist omfang knyttet til hættemågekolonien. Troldanden foretrækker især vandremusling, men æder også snegle, orm, vandplantefrø, insekter og små krebsdyr.

Artens optræden i ferskvand har vist sig at være et dagfænomen, idet de om natten alle flyver til brakvandslokaliteter for at fouragere – man mangler dog opgørelser over hvor arten fouragerer.

Troldanden er følsom over for forstyrrelser på dagrastepladserne i oktober til marts måned og små uforstyrrede, kystnære søer er meget vigtige for de overvintrende troldænder. Den fouragerer om natten i ukendte områder med under 10 m vand og med begrænset forstyrrelse.

Bjerganden er rødlistet som sjælden og en særligt ansvarskrævende dansk art. Endvidere er den oplyst på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1. Op til 1/3 af den samlede nordeuropæiske vinterbestand overvintrer i Danmark, hvorfor egnede områder særligt nær Lillebælt, Aalborg Bugt, Ærø og Sæby er uhyre sårbare overfor forurening og forstyrrelser.

Hvinanden foretrækker at yngle ved søer omgivet af løvskov, men holder også til ved lavvandede og beskyttede kyster. Holder til i hule træer eller opsatte redekasser. Hvinanden spiser muslinger, snegle, insekter, orme, småfisk, krebsdyr og vandplantefrø. De er følsomme overfor forstyrrelser på dagrastepladser især i november til april, og er meget afhængige af gamle træer med huller eller opsættelse af redekasser.

Toppet Skallesluger foretrækker fjorde og små holme beliggende ved lavvandede (max. 20 meters dybde), beskyttede kyster (ses typisk i de indre farvande), men holder også til ved større søer.

Trusler for den toppede skallesluger er bl.a. rovdyr men arten er også følsom overfor forstyrrelser på steder, hvor de fouragerer. Arten er oplyst på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1. Endvidere er arten rødlistet som en særligt ansvarskrævende art.

Miljøstyrelsen udgav 24. juni 2010 et notat om beregning af nitrat til overfladevand. Der præsenteres i dette notat en række afskæringskriterier. Afskæringskriterierne fremgår af tekstboksen herunder:

Miljøstyrelsen har fastlagt følgende afskæringskriterium for skadesvirkning af nitratudvaskning til overfladevande:

Et projekt for husdyrbrug kan ikke medføre en skadevirkning på overfladevande, herunder Natura 2000-områder samt yngle- eller rasteområder for beskyttede arter som følge af nitratudvaskning, hvis følgende punkter alle er opfyldt:

(afskæringskriteriet for så vidt angår påvirkning fra projektet i kumulation med andre planer og projekter) Pkt. 1: Antal dyreenheder (DE) i det aktuelle opland, hvor projektet agtes gennemført, har ikke været stigende siden 1. januar 2007. Hvis der er andre kilder til nitratudvaskning, fx ny bebyggelse end den samlede husdyrproduktion, der har givet anledning til en øget nitratudvaskning fra det aktuelle opland siden 1. januar 2007, skal dette inddrages i vurderingen således, at en eventuel øget nitratudvaskning fra andre kilder end den samlede husdyrproduktion kan medføre et skærpet krav i godkendelsen, der modsvarer miljøeffekten af den øgede nitratudvaskning i det aktuelle opland. Gennemførte initiativer, fx etablering af vådområder, som reducerer nitratudvaskningen fra det aktuelle opland, kan ikke anvendes til at tillade et øget dyretryk i det aktuelle opland.

(afskæringskriteriet for så vidt angår påvirkning fra projektet i sig selv)

Pkt. 2A: Nitratudvaskningen fra den eksisterende og den ansøgte husdyrproduktion er mindre end 5 pct. af den samlede nitratudvaskning fra alle kilder fra det aktuelle opland, hvor projektet agtes gennemført, dog således, at

Pkt. 2B: nitratudvaskningen fra den eksisterende og den ansøgte husdyrproduktion er mindre end 1 pct. af den samlede nitratudvaskning fra alle kilder fra det aktuelle opland, hvor projektet agtes gen-

nemført, hvis udvaskningen sker til et vandområde, der er karakteriseret som et lukket bassin og/eller er et meget lidt eutrofieret vandområde.

Den samlede udvaskning fra Frydenlund 3 til habitatområde 173 kan på baggrund af notatet beregnes til følgende:

Samlet udvaskning fra Frydenlund 3:	
Gennemsnitligt kvælstofreduktionspotentiale i området	25 %
Samlet udspretningsareal	310 ha
Udvaskning fra rodzonen, som skyldes husdyrgødning	5,8 kg N/ha/år
Samlede påvirkning til H173	1349 kg N/år

Den totale udvaskning til H173 kan ligeledes beregnes med baggrund i det nævnte notat. Notatet indeholder en række eksempler med flere forudsætninger. I den nedenstående beregning er disse forudsætninger medtaget. Oplande til Natura 2000 områder er delt i dyrkede og udyrkede arealer. Fordelingen er ca. 60-40. Der er også indsat standardudvaskninger for dyrkede og udyrkede arealer.

Samlet udvaskning fra oplandet til Ydre Flensborg Fjord H173:	
Samlet opland til H173	10.904 ha
Dyrket areal i oplandet til H173 – standard fordeling	6542 ha
Gennemsnitligt kvælstofreduktionspotentiale i området (del 25)	0-50 (mid-
Standardudvaskning fra rodzonen	60 kg
N/h/år	
Udvaskning fra dyrket areal i oplandet til H173, ($60 \cdot 0,75 \cdot 6542$)	294.390 Kg
N/år	
Udvaskning fra øvrige opland ($10 \cdot 0,75 \cdot 4362$)	32.715kg
N/år	
I alt for H173	327.105 kg
N/år	
Ansøgt kvælstofbidrag af samlede kvælstofbidrag til H173.	12,37 %

I henhold til tal fra CHR-registeret, som er tilgængelige på <http://www.jordbrugsanalyser.dk/webgis/kort.htm> er udviklingen i husdyrtrykket i oplandet til Ydre Flensborg Fjord som vist i tabel 25.

Tabel 25: Udviklingen af husdyrtrykket baseret på data fra CHR-registeret i oplandet til Ydre Flensborg Fjord

Årstal	Antal dyreenheder i oplandet
2007	8450
2008	8653

2009	7260
2010	7632

Sønderborg Kommune har siden 2007 meddelt godkendelse til 1071 DE i oplandet til Ydre Flensborg Fjord.

I henhold til Miljøstyrelsens vejledning anbefales det, at kommunen supplerer med lokal viden om udviklingen i oplande, hvor antallet af dyreenheder er mindre end 10.000. Sønderborg Kommune har derfor bedt Conterra lave udtræk af husdyrtrykkets udvikling ifølge gødningsregnskaberne – se 26.

Tabel 26: Udviklingen i husdyrtrykket baseret på data fra gødningsregnskabet i oplandet til Ydre Flensborg Fjord.

Årstal	Antal dyreenheder i oplandet
2007	8149
2008	8744
2009	8182
2010	-

Sønderborg Kommune har ikke kendskab til øget påvirkning fra andre kilder i oplandet.

Antallet af dyreenheder på ophørte brug har kommunen ingen umiddelbare oplysninger om, da disse ofte ikke indberettes til kommunen. Det er kommunens erfaring, at landmændene registrerer ophør af produktionen i CHR, og at tallene fra CHR derfor viser et realistisk billede af udviklingen. Ophørte brug kan frit indenfor 3 år genoptage deres produktion.

Det antages derfor, at ophørte DE automatisk forsvinder ud af CHR løbende og at det nogenlunde er det samme antal ophørte DE i registeret årene imellem.

Der er udbragt slam eller aske på i alt 6,2 ha i oplandet til Ydre Flensborg Fjord siden 2007.

Miljømyndighedens vurdering Terrestriske Natura 2000 områder

Sønderborg Kommune har i en DMU-rapport fået beregnet ammoniakdepositionen i en række naturområder i Habitatområde 83. Grænseværdien var overskredet i større eller mindre grad i alle punkter.

I Miljøstyrelsens bilag til notat om Miljøklagenævnets praksis i sager om miljøgodkendelser af husdyrbrug af 6. juli 2009 fremgår det, at: "Ammoniakpåvirkningen fra et udbringningsareal til et naturområde er i udpræget grad et lokalt fænomen. Selv i "worst case" er der kun påvirkninger indenfor 100 meter fra markkanten på over 1 kg N/ha. I normale tilfælde er der påvirkninger på over 1 kg N/ha i op til ca. 20-30 meters afstand fra markkanten. Den reelle påvirkning vil afhænge af praksis i det enkelte år". Udover denne afstand vil påvirkningen være en del af baggrundsbelastningen.

Med baggrund i notatet fra Miljøstyrelsen stiller Sønderborg Kommune ikke vilkår til udbringningsarealerne. Vurderingen er baseret på, dels at ingen af udbringningsarealerne afvander til Rinkenæs Skov, Dyrehaven og Rode Skov eller øvrige terrestriske Natura 2000 områder, dels at afstanden fra markerne til de terrestriske Natura 2000 områder er så stor, at der ikke vil være nogen påviselig ammoniakpåvirkning fra udbringningsarealerne.

Marine Natura 2000 områder

Marin Natura 2000:

Antallet af DE fra den ansøgte produktion udgør 12,37 % af det samlede antal dyreenheder i oplandet til Ydre Flensborg Fjord i 2010. Det vurderes på baggrund heraf at nitratudvaskningen fra den eksisterende og ansøgte husdyrproduktion er mindre end 5 pct. af den samlede nitratudvaskning til Ydre Flensborg Fjord. I henhold til Miljøstyrelsens vejledning om nitrat til overfladevande vurderes det således, at projektet i sig selv ikke medfører en skadevirkning på habitatområdet.

Antallet af dyreenheder i oplandet til Ydre Flensborg Fjord baseret på tal fra CHR har været faldende i perioden 2007 til 2010. Antallet af udbragte dyreenheder i oplandet ifølge gødningsregnskabet er i perioden 2007-2009 steget med 33 dyreenheder.

Siden 2007 har Sønderborg Kommune givet tilladelse eller godkendelse til 1071 dyreenheder i oplandet Ydre Flensborg Fjord. Faldet i dyreenheder har i samme periode ifølge 25 været 818 dyreenheder. Sønderborg Kommune har konkret kendskab til at ca. 106 dyreenheder har været udnyttet siden 1. juli 2009. Disse er derfor medregnet i CHR-tallene i tabel 25 for 2009 og 2010.

Ifølge Miljøstyrelsens notat må dyreholdet i oplandet være stigende med maksimalt 5 % i forhold til CHR fra 2007. Dette svarer til 8873 dyreenheder.

CHR tallene for 2010 tillagt de 1071 dyreenheder, som kommunen har meddelt godkendelse til svarer til 8703 dyreenheder. Heraf er ca. 106 dyreenheder udnyttet i 2009. Der kan derfor meddeles godkendelse til $(8873 - 8703 + 106) = 276$ dyreenheder, inden niveauet fra 2007 plus 5 % overskrides.

Der godkendes yderligere 237,21 DE i miljøgodkendelse.

Der er ikke kendskab til andre kilder til nitratudvaskning end den samlede husdyrproduktion, der har givet anledning til en øget nitratudvaskning fra oplandet siden 1. jan. 2007.

I henhold til Miljøstyrelsens vejledning om nitrat til overfladevande vurderes det således, at projektet i kumulation med andre planer og projekter ikke medfører en skadevirkning på overfladevande.

Sønderborg Kommune vurderer derfor, at udspreddingen af husdyrgødning fra Frydenlund 3 ikke i sig selv eller i forbindelse med andre projekter vil påvirke habitatområde 173 eller fuglebeskyttelsesområde nr. 64.

Samlet set vurderes det, at arealanvendelsen ikke har negativ indflydelse på de marine Natura 2000 områder. Der stilles derfor ikke vilkår.

6.9 Beskyttede sten- og jorddiger

De beskyttede sten- og jorddiger fremgår af bilag 16.

Der er beskyttede sten- og jorddiger langs eller på følgende marker: 8-0, 20-2, 20-1, 30,4, 80-1, 30-5, 7-4, 7-3, 7-2, 7-1, 7-0+6-0, 5-1+5-2, 6-1, 10-1, 10-2, 5-3, 5-0,10-0, 6-2, GANJL 16-, GANJL 15-, GANJL 14-, GANJL 13-, GANJL 12-, GANJL 11-, GANJL 17-, 4-0+4-1, 3-0, 3-1, 2-2, 1-0, 1-1, 2-0+2-1, 30-1, 13-0, 9-0, F CSH 1, F CSH 2, F CSH 3 og F CSH 4.

De beskyttede sten- og jorddiger er omfattet af bestemmelserne i Museumsloven § 29 a. Det betyder, at de ikke må beskadiges eller sløjfes uden dispensation fra Sønderborg Kommune.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at de beskyttede sten- og jorddiger, der findes på eller umiddelbart op til udbringningsarealerne er tilstrækkeligt beskyttede af gældende lovgivning. Der stilles derfor ikke vilkår.

6.10 Kultur- og fortidsminder

De registrerede fortidsminder kan ses på bilag 16.

Der er ikke registreret fortidsminder på markene. Der er to fredede fortidsminder i kanten af mark 1-0 og GANJL 11-.

Fortidsminder, der er omfattet af bestemmelserne i Museumslovens § 29 e må ikke ændres. Dette vil sige, at alle foranstaltninger der indebærer en påvirkning af fortidsmindernes indhold og overflade ikke er tilladt. Endvidere må der, inden for en afstand af 2 meter fra fortidsmindets bund, ikke foretages jordbehandling, gødes eller plantes jf. § 29 f i museumsloven.

Ved fortidsminder, som har en beskyttelseslinie på 100 meter, må der ikke ændres i tilstanden af arealet inden for 100 meter fra fortidsmindet. Det betyder bl.a. at der ikke må hegnes, beplantes, nedgraves ledninger m.v. Beplantning og hegning som en del af landbrugsdriften er dog undtaget fra bestemmelsen indtil 2 meter fra fortidsmindet.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at fortidsminder på og i nærheden af udbringningsarealerne, er tilstrækkeligt beskyttede af gældende lovgivning. Der stilles derfor ingen vilkår.

7 Bedste tilgængelige teknik (BAT) §12

Et af hovedformålene med Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er at fremme anvendelsen af renere teknologi og sikre brug af den bedste tilgængelige teknik i husdyrbrug. Princippet om brugen af bedste tilgængelige teknik (BAT) indebærer, at der inden for en given sektor skal anvendes den miljømæssigt set mest effektive og avancerede teknologi i produktionen.

Der er BAT for følgende områder:

- Foder afsnit 3.4
- Staldindretning afsnit 3.2
- Forbrug af vand og energi afsnit 3.5
- Opbevaring/behandling af husdyrgødning afsnit 4.1

- Udbringning af husdyrgødning afsnit 4.4
- Management (ledelses- og kontrolfunktioner) se afsnit 7.1.

BAT for Management behandles i afsnit 7.1. De fem øvrige BAT områder er behandlet i de relevante afsnit i godkendelsen.

Samlet BAT-vurdering fremgår af afsnit 7.2.

7.1 BAT for Management

Det er BAT at udføre alle følgende punkter:

- Identificere og implementere uddannelses- og træningsprogrammer for bedriftspersonale
- Føre journal over vandforbrug
- Føre journal over energiforbrug
- Føre journal over mængde af husdyrfoder
- Føre journal over opstået spild
- Føre journal over spredning af uorganisk gødning på markerne*)
- Føre journal over spredning af husdyrgødning på markerne*)
- Have en nødfremgangsmåde til at håndtere ikke planlagte emissioner og hændelser
- Iværksætte et reparations- og vedligeholdelsesprogram for at sikre, at bygninger og udstyr er i driftsklar stand, samt at faciliteterne holdes rene
- Planlægge aktiviteter på anlægget korrekt, såsom levering af materialer og fjernelse af produkter og spild
- Planlægge gødsning af markerne korrekt*)

*) Svarer til § 21 (gødningsplanlægning) og § 22 (gødningsregnskab) i Lov om jordbrugets anvendelse af gødning og plantedække.

Ansøger oplyser følgende:

BAT inden for management/godt landmandskab er i BREF (referencedokument for bedste tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion) defineret på en række områder. På bedriften er der taget følgende forholdsregler:

Der føres journal over udbringning af uorganisk gødning og husdyrgødning på markerne i form af mark- og gødningsplan, som endvidere bruges til planlægning af kommende sæsons spredning.

Der føres ikke løbende journal over vand- og energiforbrug samt spild, men vand- og energiforbrug opgøres årligt i forbindelse med regnskabet.

Der bliver udarbejdet en beredskabsplan i forbindelse med byggeanmeldelsen, således at forholdsregler i forbindelse med uheld med gylle, brand mv. er beskrevet.

Der er ikke udarbejdet egentlige planer for reparation og vedligehold. Der foretages daglige tjek og løbende service på anlæggene efter behov. Der er aftale om rottebekæmpelse med Dansk Skadedyrsservice.

Der lægges stor vægt på dyrevelfærd og god staldhygiejne. Der er alarmer på ventilation og foderanlæg, således at der kan gribes ind, hvis der er strømsvigt eller lignende.

Herudover vaskes rutinemæssigt efter hvert hold smågrise og slagtesvin.

Gyllelagunen kontrolleres jævnligt og der føres logbog.

Gyllen udbringes normalt ikke på søndage og helligdage, og der køres aldrig op til beboelses-ejendomme på lørdage.

Ansøger har på nuværende tidspunkt ingen ansatte. Hvis der ansættes personale på et tidspunkt vil der ikke blive udarbejdet egentlige uddannelses- og træningsprogrammer, men den/de ansatte vil blive sendt på relevante kurser i arbejdstiden, når der er behov, alt efter hvilke type arbejdsopgaver, de skal håndtere.

Miljømyndighedens vurdering

Ansøger har redegjort for implementeringen af BAT i forhold til Management. Der er stillet en række vilkår i de øvrige BAT-afsnit: der skal bl.a. registreres vand-, el- og foderforbrug. Eventuelle spild skal registreres. Der skal føres en driftsjournal for ventilationen.

Der stilles desuden vilkår om, at aktiviteterne på ejendommen skal planlægges optimalt, så der tages mest muligt hensyn til omgivelserne.

Kommunen vurderer, at ansøger lever op til BAT for Management, når de enkelte vilkår efterleves.

7.2 Samlet BAT-vurdering

BAT på Staldindretning (ammoniakemission)

Etape 1

Ansøger har for at reducere ammoniakfordampningen valgt at bygge de to nye svinestalde i etape 1 med delvist spaltegulv med 50-75 % fast gulv, samt at anvende foderkorrektion.

De to eksisterende slagtesvinestalde, som er opført i 2004, er ligeledes med 50-75 % fast gulv. Den ældre eksisterende slagtesvinestald har drænet gulv og spalter (33/67).

Hertil kommer, at der sættes ind med foderkorrektion, for at reducere ammoniakemissionen.

Ejendommens samlede fordampning af ammoniak i ansøgt produktion er ifølge beregninger i Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem 4653,12 kg kvælstof pr. år ved almindelig produktion, og 4773,0 kg ved produktion af tungsvin.

For at kunne fastlægge et ensartet BAT-niveau for slagtesvineejendomme har Miljøstyrelsen den 13. juli 2010 udsendt vejledende emissionsgrænseværdier (standardvilkår). Dette betyder, at der for nye og renoverede stalde maksimalt må udledes 0,29 kg N/dyr/år for slagtesvin fra 30 – 102 kg, hvis dette er proportionalt. For afvigende vægtgrænser korrigeres med referenceligning $((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) * 20,95 + 0,177 * (\text{afgangsvægt} + \text{indgangsvægt}) / 3190) * \text{antallet af svin}$. For eksisterende stalde med delvist spaltegulv med 50-75 % fast gulv må der også maksimalt udledes 0,29 kg N/dyr/år, mens der for eksisterende stalde med drænet gulv og spalter (33/67) maksimalt må udledes 0,40 kg N/dyr/år.

Jf. Miljøstyrelsens standardvilkår må ejendommen maksimalt udlede 4677,8 kg N/år (4797,1 kg N/år ved tungsvin) i etape 1.

Ejendommen overholder således Miljøstyrelsens standardvilkår med den ansøgte staldindretning.

Etape 2

Den nye smågrisestald i etape 2 vil blive opført som toklimastald med delvist spaltegulv. Der sættes fortsat ind med foderkorrektion ved slagtesvinene, for at reducere ammoniakemissionen.

Ejendommens samlede fordampning af ammoniak i ansøgt produktion er ifølge beregninger i Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem 5601,74 kg kvælstof pr. år ved almindelig produktion, og 5576,62 kg ved produktion af tungsvin.

Miljøstyrelsen har ligeledes den 19. november 2010 udsendt vejledende emissionsgrænseværdier (standardvilkår) for smågrise. Dette betyder, at der for nye og renoverede stalde maksimalt må udledes 0,06 kg N/dyr/år for smågrise fra 7 - 30 kg i nye stalde, hvis dette er proportionalt. For afvigende vægtgrænser korrigeres med referenceligning $((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) * 20,95 + 0,177 * (\text{afgangsvægt} + \text{indgangsvægt}) / 628) * \text{antallet af smågrise}$. For slagtesvin er stalde, produktion og standardvilkår som beskrevet i etape 1.

Jf. Miljøstyrelsens standardvilkår må ejendommen maksimalt udlede 5609,8 kg N/år (5587,6 kg N/år ved tungsvin) i etape 2.

Ejendommen overholder således Miljøstyrelsens standardvilkår med den ansøgte staldindretning.

Tabel 27. Ammoniak-emission fra anlæg

	Samlet emission fratrukket det generelle reduktionskrav Kg N/år	Max emission, jf. Miljøstyrelsens BAT standardvilkår Kg N/år	Overopfyldt med Kg N/år
Tilladt dyrehold (nudrift)	(3153,47)	-	-
Etape 1 (skema 19511)	4653,12	4677,8	24,68
Etape 1 (skema 19513) alternativ med højere slagtevægt	4773,00	4797,1	24,10
Etape 2 (skema 13036) hovedansøgning	5601,74	5609,8	8,06
Etape 2 (skema 16242) alternativ med højere slagtevægt	5576,32	5587,6	11,28

For at holde det maksimale emissionsniveau på 5609,8 kg. N/år, stilles der vilkår til tiltag og teknologier under de respektive afsnit.

BAT på fodring

Fodermængde og næringsstofindhold tilpasses dyrenes behov, så der ikke opstår unødigt overforbrug af hverken næringsstoffer eller fosfat. Ansøger anvender foderkorrektion som virkemiddel for at reducere ammoniakemissionen. Se afsnit 3.4.

BAT for energi- og vandforbrug

Slagtesvinestaldene (bygning 2 og 3) er med naturlig ventilation. Det vil sige at der ikke bruges strøm til ventilation i disse stalde. De nye slagtesvinestalde, (bygning 4 og 7), bliver også med naturlig ventilation.

Ventilatorer i bygning 1 vaskes i forbindelse med vask af stalden efter hvert hold grise. Ventilatorer i den nye smågrisestald vil ligeledes blive vasket i forbindelse med vask af de enkelte sektioner (reducerer modstanden). Der er temperaturstyring, alarmer mv. på ventilationsanlæggene. Ventilationens motorer i den nye smågrisestald vil være lavfrekvensmotorer, som er strømbesparende.

Der er installeret lavenergilysstofrør i alle stalde. Der er installeret automatisk tænd og sluk på belysningen. Lyset er tændt min. 8 timer i døgnet for at overholde dyrevelfærdsløvgivningen.

Vand cirkulerer i slanger under gulvet og transporterer varme fra de store grise til de mindre grise. Derved udnyttes den producerede varme optimalt. Dette vil også blive etableret i de nye stalde.

I alle stalde er drikkeniplerne placeret over krypperne/foderautomaterne, så eventuelt drikkevandsspild opsamles.

Overbrusningsanlægget anvendes til køling (overbrusning af dyrene) samt til iblødsætning af staldene før vask. Efterfølgende vaskes med højtryksrensere og koldt vand. Vask med højtryksrensere er vandbesparende.

Vandforbruget måles ikke som sådant, men tjekkes løbende. Staldene kontrolleres dagligt, og der udføres småreparationer med det samme eller tilkaldes service, hvis der er behov for det. Ifølge referencedokument for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anvendes der således BAT (brug af iblødsætningsanlæg, vask med højtryksrensere og ventiler over krybber).

BAT for opbevaring af husdyrgødning

Der er/bliver etableret stabile beholdere, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger. Lageret tømmes hvert år og inspiceres visuelt (tømmes helt 1 gang om året). Beholdernes bund og vægge er tætte, der er ingen spjæld, men alt overpumpes via neddykket rør. Gyllen omrøres kun umiddelbart før tømning. Gyllelagunen har fast overdækning. Gyllebeholderne er overdækket med naturligt flydelag (sikres ved at tilsætte halm efter hver tømning) eller dug. Der er automatisk sluk på gyllepumpen og beholderne kontrolleres ved 10-års beholderkontrollen.

BAT for udbringning af husdyrgødning

Der udarbejdes hvert år en mark- og gødningsplan, hvorved det sikres at mængden af gødning tilpasses afgrødens forventede behov. I planen tages der bl.a. hensyn til jordbundstype, sædskifte, vanding og planternes udbytte.

En maskinstation står for udbringningen af gyllen. Gyllen køres ud med 25 m³ gyllevogn med slæbeslanger. Maskinstationen anvender kran ved udbringning af gyllen, hvilket vil sige at gyllen suges op i gyllevognen direkte fra gyllebeholderen. Der er overløbssikring på kranen, så hvis der pumpes for meget gylle ud, løber det retur til gyllebeholderen. Dette bevirker, at der ikke er risiko for uheld, hvor gylle strømmer ud på jorden.

Ved udbringning følger transport ruter, som vist på bilag 6. Gylle som transporteres længere end 10 km transporteres i lukkede lastbiler.

Der vil forekomme ammoniakfordampning og lugtgener fra marker, hvorpå der er udbragt gylle. Omfanget afhænger af vejrforhold (temperatur, vindforhold og evt. nedbør). Da gyllen køres ud på veletablerede afgrøder, minimeres ammoniakfordampning og lugtgenerne pga. mindre fordampning og hurtigere optagelse i planterne.

Der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal. Der er ingen stærkt hældende arealer og der holdes som minimum 2 m bræmmer til vandløbene.

Gylleudbringning sker normalt kun på hverdage.

Når der udbringes husdyrgødning og suppleres op til Plantedirektoratets norm med handelsgødning, er der forbrugt 15-20 % mindre kvælstof end økonomisk optimal mængde. Dette medfører et kraftigt incitament til optimal håndtering af husdyrgødningen. Ansøger vil derfor søge den mest optimale form for udbringningsteknik, placering i sædskiftet og benytte de mest optimale vejrforhold, således fordampningen af ammoniak reduceres mest muligt og udnyttelsen af næringsstoffer er størst mulig. Ligeledes vil stigende afgrødepriser flytte afgrødernes økonomisk optimale kvælstofniveau højere op, og dermed kræve bedre udnyttelse af husdyrgødning på bedriftens arealer.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer samlet set, med baggrund i de enkelte redegørelser for BAT, at det ansøgte lever op til niveauet for BAT, for en ejendom med den pågældende husdyrproduktion og størrelse, med de vilkår som i øvrigt er stillet i miljøgodkendelsen i relation til BAT.

I forbindelse med revurdering af miljøgodkendelsen vil Sønderborg Kommune gå i dialog med ansøger omkring mulighederne for at nedbringe husdyrbrugets emissioner ved anvendelse af de nyeste renere teknologier. Det sker ved at kommunen gerne vil have en redegørelse for sådanne muligheder og hvornår eventuelle ændringer kunne være gennemført. Kommunen vil gerne have denne redegørelse inden revurderingen. Der stilles på den baggrund vilkår herom.

Det vurderes, at der på nuværende tidspunkt ikke er baggrund for at stille yderligere vilkår om bedst tilgængelig teknologi.

Det skal bemærkes, at BAT-vurderingen er foretaget som en selvstændig vurdering uden hensyn til om beskyttelsesniveauerne i husdyrloven er overholdt.

8 Egenkontrol

Ansøger har stillet følgende forslag til egenkontrol:

Der føres på ansøgningstidspunktet forskellige skriftlige opgørelser over egenkontrol. Der føres logbøger over flydelag på gyllebeholderen, logbog på gyllelagunen og der føres journal over medicinbehandling.

Herudover er der en række andre faste procedurer, som dog ikke registreres skriftligt:

- Der vaskes stalde inklusive ventilatorer efter bestemte rutiner.
- Ved overpumpning fra forbeholder til gyllebeholder tjekkes først, om der er plads.
- Etablering af flydelag umiddelbart efter tømning af gyllebeholder

- I løbet af dagen holdes anlægget under opsyn og det tjekkes, om foderanlæg osv. kører som det skal

Ansøger har ingen umiddelbare forslag til egenkontrol. Så vidt muligt vil det gerne undgås, at skulle føre udførlige driftsjournaler, da der jo ikke bruges flere end de nødvendige ressourcer i form af råvarer, hjælpestoffer, energi osv.

Miljømyndighedens vurdering

Ansøger har redegjort for mulig egenkontrol. Det vurderes, at de vilkår, der er stillet i de foregående afsnit er tilstrækkeligt til at sikre, at der ikke opstår væsentlig påvirkning fra husdyrbruget.

9 Alternative løsninger og 0-alternativet -§12

9.1 Alternative løsninger- §12

Som alternativ placering af bygninger har ansøger overvejet at overholde afstanden til nabo-skel, men bl.a. arkitektonisk og logistisk er den bedste løsning af lægge alle stalde på linje. Desuden har ansøger overvejet at placere den nye gyllebeholder ved den eksisterende gyllelagune, men terrænforskellene gør, at det vil kræve en del jordarbejde at etablere den der. Dette gør sig ikke gældende ved den angivne placering.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer samlet set ikke de behandlede alternativer som værende bedre end det ansøgte projekt.

9.2 0-alternativet

Ansøger ønsker at påbegynde en smågriseproduktion. Ønsket om at udvide produktionen skal ses i sammenhæng med strukturudviklingen i landbruget. Øget konkurrence, øgede omkostninger og faldende priser på landbrugsprodukter samt bortfald af tilskud medfører behov for rationalisering, øget specialisering og større produktioner. Som udgangspunkt er 0-alternativet, at der ikke udvides på ejendommen.

Miljømæssigt vil 0-alternativet betyde, at miljøpåvirkningen i nærområdet omkring ejendommen ikke øges yderligere.

Miljømyndighedens vurdering

Det er Sønderborg Kommunes vurdering, at den øgede miljøpåvirkning, der kommer som følge af udvidelsen på ejendommen ikke påvirker lokalområdet i negativ retning, se nærværende miljøgodkendelse.

Med hensyn til nabogener set i forhold til 0-alternativet kontra udvidelsen på ejendommen, er det Sønderborg Kommunes vurdering, at udvidelsen på Frydenlund 3 ikke vil betyde væsentlig større gener for naboerne omkring ejendommen end ved den nuværende produktion – jf. afsnit om lugt-, støj- og fluegener samt lysforhold.

Det er Sønderborg Kommunes vurdering af de socioøkonomiske konsekvenser, at 0-alternativet, dvs. fastholdelse af et konstant produktionsniveau på ejendommen, ville være en begyndende afvikling af produktionen. Samfundsmæssigt vil 0-alternativet derfor kunne betyde færre arbejdspladser dels på slagterierne, men også i de mindre lokale virksomheder

(vognmænd, foderstoffer m.m.), og som følge af dette må det kunne forventes at samfundets indkomstdannelse mindskes.

9.3 Husdyrbrugets ophør

I forbindelse med ophør af husdyrproduktion, vil der enten ske det, at ejendommen overdrages med alt indhold til en anden husdyrproducent - ellers vil anlægget blive tømt for dyr og gødning, og affald vil blive bortskaffet iht. kommunens affaldsregulativ. Unødvendige olie-tanke vil blive sløjfet.

Miljømyndighedens vurdering

Sønderborg Kommune vurderer, at disse tiltag er tilstrækkelige til at undgå forureningsfare og til at sikre at ejendommen ikke vil blive et attraktivt levested for eksempelvis rotter. Endvidere vurderes det, at disse tiltag vil sikre, at ejendommen ikke kommer til at fremstå som et øde og forladt element i landskabet.

Der stilles derfor vilkår til at et evt. ophør af husdyrbruget skal meddeles til Sønderborg Kommune. Ved ophør af husdyrbruget stilles der vilkår til at oprydningen, skal accepteres af Sønderborg kommune, herunder:

- Gyllebeholdere, fortank med rørsystemer, gyllekanaler/kummer m.v. skal tømmes og rengøres
- Alle staldafsnit skal tømmes for husdyrgødning, der bortskaffes efter regler om udbringning af husdyrgødning
- Restkemikalier, olieaffald, medicinaffald m.v. skal bortskaffes i henhold til kommunens affaldsregulativer.

Vedr. gyllelagune gør vi opmærksom på, at den aktive fase max må være 30 år. Umiddelbart efter at driften af gyllelagunen er ophørt skal anlægget fjernes. Polymer membraner skal destrueres på godkendte affaldsforbrændingsanlæg. Jf byggebladet.

10 Offentliggørelse og klagevejledning

Idehøring/Forhåndsannoncering

Ansøgningen blev offentliggjort den 17. marts 2010 på www.sonderborg.dk og i Sønderborg Ugeavis. Interesserede borgere blev orienteret om ansøgningen med frist til 31. marts til at indsende bemærkninger.

Der indkom følgende bemærkning fra Skeldekobbøl 15, 6310 Broager. Gylletransport kunne evt. gå igennem Kobbelskov, hvilket vil reducere støjgener og gøre transportruten kortere. Søren Hyldgaard fra Rambøll har for Sønderborg Kommune kontaktet Preben Knudsen fra Skov- og Naturstyrelsen, Sønderjylland, der oplyser, at skovvejen ikke er anvendelig til gylletransport. Bemærkningen gav derfor ikke anledning til justeringer af projektet. Ejer af Skeldekobbøl 15, 6310 Broager tilkendegav, at han ønskede udkast til godkendelse tilsendt.

Nabohøring

Der er i forbindelse med udarbejdelsen af godkendelse gennemført en nabohøring fra den 24. marts til den 15. april 2010, vedr. dispensation fra afstandskrav til naboskel. Høringen gav ingen kommentarer.

Partshøring

Udkast til miljøgodkendelse blev den 28. januar 2011 udsendt til høring hos naboer og skønnede parter i sagen, ansøger selv og private personer, der har anmodet herom. Der var frist til afgivelse af bemærkninger på 6 uger frem til og med den 11. marts 2011.

Udkastet blev foruden ansøger og rådgiver sendt i høring hos ejere af forpagtede arealer og ejere af arealer med gylleaftaler og ejere eller lejere af følgende ejendomme:

Frydendal 1/Frydenlund 2, Frydenlund 1, Frydenlund 5, Frydenlund 7, Frydenlund 9, Frydenlund 13, Skeldebro 48, Skeldekobbøl 13, Skeldekobbøl 15, Skeldekobbøl 19, Skeldekobbøl 20, Skeldekobbøl 21, Skeldekobbøl 22, Skeldekobbøl 23, Skeldekobbøl 25, Skeldekobbøl 27, Skeldekobbøl 29, Skeldekobbøl 31, Skeldekobbøl 33, Skeldekobbøl 35, Skeldekobbøl 37, Skeldekobbøl 41, Skeldekobbøl 43, Skeldemark 22 og Skeldemark 24

Partshøringen gav indsigelse fra ejer af huset på Frydenlund 2, 6310 Broager (med bopæl på Frydendal 1, 6310 Broager). Indsigelsen vedrører Lugt (se afsnit 5.2), og Transport, herunder støv/vibrationer fra transport. (se afsnit 5.7). Indsigelsen er behandlet under de nævnte afsnit.

Partshøringen gav endvidere indsigelse/kommentar fra Frydenlund 7. Indsigelsen vedrører øget trafik og gener fra lugt/støv/fluer. Indsigelsen er behandlet under afsnit 5.2 Lugt og under 5.7 Transport.

Partshøringen gav også svar fra ejer af Skeldekobbøl 15. Ingen indsigelse. Se afsnit 5.7 Transport.

Annoncering af afgørelse

Afgørelsen om godkendelse efter Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug er meddelt den 4. april 2011 og offentliggjort på www.sonderborgkommune.dk samt i Sønderborg Ugeavis og Aabenraa Ugeavis onsdag 13. april 2011.

Klagevejledning

Denne godkendelse er meddelt i overensstemmelse med kapitel 3, § 12 stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, (Miljøministeriets lovebekendtgørelse nr. 1486 af 04. december 2009 med efterfølgende ændringer).

Godkendelsen kan indenfor en frist på 4 uger – fra den er offentliggjort i Sønderborg Ugeavis, Aabenraa Ugeavis og på www.sonderborgkommune.dk - påklages til Natur- og Miljøklagenævnet af:

- Gårdejer Thomas Hønholt Jacobsen, Frydenlund 3, 6310 Broager
- Enhver, der har en individuel og væsentlig interesse i sagens udfald
- Miljøministeren
- Sundhedsstyrelsen
- Klageberettigede interesseorganisationer

Godkendelsen kan påklages i overensstemmelse med reglerne i kapitel 7 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

En kopi af denne godkendelse er sendt til:

- Gårdejer Thomas Hønholt Jacobsen

- Rådgiver Morten Bentzon Hansen, LandboSyd
- Miljøministeriet v. Miljøcenter Ribe
- Sundhedsstyrelsen v. Embedslægeinstitutionen Syddanmark
- Danmarks Naturfredningsforening
- Det økologiske Råd
- Danmarks Sportsfiskerforbund
- Dansk Ornitologisk Forening
- Dansk Ornitologisk Forening, Lokalfdeling Sønderjylland

En eventuel klage skal være skriftlig. Klagen mærket "Landbrugsafdelingen" skal sendes til landbrug@sonderborg.dk eller til Sønderborg Kommune, Landbrugsafdelingen, Rådhusstrøget 10, 6400 Sønderborg. Kommunen videresender klagen til Miljøklagenævnet sammen med det materiale, der ligger til grund for sagens bedømmelse. Klagen skal være modtaget af Sønderborg Kommune inden klagefristens udløb onsdag den 11. maj 2011 kl. 15.

Et eventuelt sagsanlæg skal ifølge § 90 i Lov om godkendelse m.v. af husdyrbrug, være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er modtaget, eller – hvis sagen påklages – inden 6 måneder efter, at den endelige afgørelse foreligger. Godkendelsen kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet af ansøgeren, klageberettigede myndigheder og organisationer samt enhver, der har en væsentlig, individuel interesse i sagens udfald, jf. Lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug § 84 - 87.

En eventuel klage skal indgives skriftligt og stiles til Natur- og Miljøklagenævnet, men sendes til Sønderborg Kommune, som umiddelbart efter klagefristens udløb sender klagen videre til Natur- og Miljøklagenævnet ledsaget af denne afgørelse og det materiale, som er indgået i sagens Konklusion.

11 Konklusion

Sønderborg Kommune godkender hermed en husdyrproduktion på i alt 14.500 smågrise 8 - 32 kg og 14.000 slagtesvin 32 - 108 kg, svarende til 466,39 DE. På ejendommen er der ligeledes en ammeko, en tyr, en kvie og en kalv, svarende til 1,82 DE. I alt er der 468,21 DE på ejendommen Frydenlund 3, 6310 Broager. Der udbringes husdyrgødning på 352,52 ha tilhørende bedriften. Godkendelsen omfatter alle arealer, der drives under bedriften, CVR-nr.: 31960274.

Sønderborg Kommune meddeler godkendelsen, da det vurderes, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne.

Sønderborg Kommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget, udbringning af husdyrgødning og drift af arealerne kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som det er beskrevet i Husdyrloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000 områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

Miljøgodkendelsen er meddelt i henhold til § 12, stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Godkendelsen er baseret på de oplysninger, der er redegjort for ansøgningsmaterialet, i beskrivelsen af ejendommen samt i vurderingen af udvidelsen.

De efterfølgende vilkår vurderes at kunne begrænse risikoen for forurening og ikke-uvæsentlige gener. Hvis der mod forventning skulle opstå væsentlige gener for de omkringboende eller andre uforudsete gener i forbindelse med udvidelsen, kan Sønderborg Kommune foranledige, at generne reduceres, ved at meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger jf. Miljøbeskyttelseslovens § 42.

12 Generelt

Meddelelse om miljøgodkendelse i henhold til Husdyrgodkendelseslovens § 12, stk. 2 af Frydenlund 3, 6310 Broager, matrikel nr.: 4 mfl. Skelde ejerlav, Broager, vil blive annonceret i Sønderborg Ugeavis og Aabenraa Ugeavis onsdag den 13. april 2011.

Godkendelsen kan indenfor en frist på 4 uger, fra afgørelsen er offentligt bekendtgjort i de lokale dagblade, påklages til Miljøklagenævnet. Klagevejledning er vedlagt. Klagefristen udløber **onsdag den 11. maj 2011 kl. 15.**

Hvis afgørelsen påklages, kan klagemyndigheden beslutte at ændre vilkårene i godkendelsen eller helt at ophæve godkendelsen. Hvis godkendelsens udnyttes inden klagefristens udløb – og inden en eventuel klage er afgjort af klagemyndigheden – sker udnyttelsen på virksomhedens ansvar.

Godkendelsen omfatter udelukkende forholdet til miljølovgivningen. Andre godkendelser /tilladelser i forhold til anden lovgivning (fx byggeloven, planloven, m.v.) skal søges separat.

Hvis virksomheden udvides eller ændres bygningsmæssigt eller driftsmæssigt på en måde, der medfører forøget forurening eller andre virkninger på miljøet, skal dette godkendes af Sønderborg Kommune, før udvidelsen eller ændringen sker (jf. § 12 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug).

Bedriften skal til enhver tid leve op til gældende regler i love og bekendtgørelser – også selvom disse regler eventuelt må være skærpede i forhold til denne godkendelse.

Ruth Slaikjer
Landbrugsafdelingen
Teknik og Miljø
Sønderborg Kommune

13 **Vilkår**

13.1 GENERELT

1. Meddelelse af denne godkendelse medfører, at alle vilkår givet i miljøgodkendelse af 31. maj 2005 ophæves.
2. Vilkårene i denne godkendelse skal, hvis andet ikke er anført, være opfyldt fra den dato, hvor godkendelsen udnyttes.
3. Husdyrbruget skal indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der ligger til grund for denne miljøgodkendelse, herunder ansøgningsmaterialet, supplerende oplysninger, den miljøtekniske beskrivelse og vurdering, medmindre vilkårene i denne godkendelse og senere afgørelser foreskriver andet.
4. Udskiftning af arealerne indeholdt i denne godkendelse skal forud anmeldes til kommunen senest inden planårets begyndelse den 1. august, jf. § 16 i bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug.
5. Ændringen og udvidelsen skal være gennemført senest marts 2016. Med gennemført menes, at de ansøgte ændringer i staldindretning er sket og at der er indsat et dyrehold, der svarer til udvidelsen af det godkendte dyrehold i staldanlægget (468,21 DE). Er produktionen ikke fuldt gennemført til den dato, vil godkendelsen kun gælde for den produktion, der er ved udløbet af de fem år eller registreret i løbet af de fem år. Ejeren skal underrette tilsynsmyndigheden, såfremt besætningens størrelse efter fem år efter godkendelsesdatoen ikke har opnået den godkendte størrelse.
6. Et eksemplar af miljøgodkendelsen skal til enhver tid være tilgængelig på virksomheden. Eventuelt driftspersonale skal være orienteret om godkendelsens indhold.

13.2 HUSDYRHOLDDET, STALDANLÆG OG DRIFT

Husdyrholdet og staldanlæg

7. Husdyrholdet skal være sammensat og staldindretningen udført som beskrevet nedenfor for hhv. etape 1 og etape 2:

Etape 1.

Dyrehold og staldtype for ansøgt drift	Stald-afsnit nr. (nr på bilag 1)	Antal ansøgt*	Vægt-/aldersgrænser*	Sti-pladser*	DE*
Slagtesvin, drænet gulv + spalter (33/67)	1.1.1 (1)	2121 / 1794	32 – 108 / 32 - 120 kg	558/540	59,98/ 61,5
Slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.1.2 (2)	2970 / 2514	32 – 108 / 32 - 120 kg	781/756	83,99/ 86,2

Slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.1.3 (3)	2970 / 2514	32 – 108 / 32 - 120 kg	781/756	83,99/ 86,2
Ny slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.1.4 (4)	2970 / 2514	32 – 108 / 32 - 120 kg	781/756	83,99/ 86,2
Ammeko, dybstrøelse	1.1.6 (6)	1	400-600 kg	-	0,63
Avlstyr, tung race, dybstrøelse		1	-	-	0,56
Kvie/kalv, tung race, dybstrøelse		1	-	-	0,51
Tyrekalv, tung race, dybstrøelse		1	-	-	0,12
Ny slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.1.7 (7)	2970 / 2514	32 – 108 / 32 - 120 kg	781/756	83,99/ 86,2
Dyreenheder i alt					397,73/ 407,99

*Scenarie 1=etape 1/ scenarie 2= etape 1 med fleksibilitet mellem færre og tungere dyr.

Etape 2

Dyrehold og staldtype for ansøgt drift	Stald-afsnit nr. (nr. på bilag 1)	Antal ansøgt	Vægt-/aldersgrænser*	Sti-pladser *	DE*
Slagtesvin, drænet gulv + spalter (33/67)	1.1.1 (1)	2121	32 – 108 / 32 - 120 kg	558/540	59,98/ 61,5
Slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.1.2 (2)	2970	32 – 108 / 32 - 120 kg	781/756	83,99/ 86,2
Slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.1.3 (3)	2970	32 – 108 / 32 - 120 kg	781/756	83,99/ 86,2
Ny slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.1.4 (4)	2970	32 – 108 / 32 - 120 kg	781/756	83,99/ 86,2
Ny smågrise, toklimastald, delvis spaltegulv	1.1.5 (5)	14500	8-32 kg/ 8-32 kg	2231/1955	70,45/ 59,8
Ammeko, årsdyr, dybstrøelse	1.1.6 (6)	1	400-600 kg	-	0,63
Avlstyr, tung race, dybstrøelse		1	-	-	0,56
Kvie/kalv, tung race, dybstrøelse		1	-	-	0,51
Tyrekalv, tung race, dybstrøelse		1	-	-	0,12
Ny slagtesvin, delvis spaltegulv, 50-75 % fast gulv	1.1.7 (7)	2970	32 – 108 / 32 - 120 kg	781/756	83,99/ 86,2

Dyreenheder i alt					468,21 / 467,79
-------------------	--	--	--	--	-----------------------

*Scenarie 1=etape 2/ scenarie 2= etape 2 med fleksibilitet mellem færre og tungere dyr.

8. Produktionen skal foregå jævnt fordelt over året, og den samlede produktion må på årsplan ikke overstige 407,99 DE i etape 1 og 468,21 i etape 2.
9. Almindelige sæsonudsving samt tilpasninger p.g.a. sanering og lignende accepteres. Det samme gør dyreholdets størrelse som følge af tilpasninger p.g.a. ændrede vægtintervaller. Der må på intet tidspunkt være et dyrehold på ejendommen, der er større end det antal dyr med gennemsnitsvægt, som ligger til grund for lugtberegningen i etape 2, scenarie 2 (den største lugtgene). D.v.s. dyreholdets samlede vægt må på intet tidspunkt overstige 270864 kg gris på stald ad gangen, svarende til 1955 stk. smågrise med en gennemsnitsvægt på 20 kg og 3564 slagtesvin stk. med en gennemsnitsvægt på 76 kg. (Udegående kvæg medregnes ikke). Dokumentation skal foreligge som beskrevet i vilkår om egenkontrol – dyrehold.
10. Landmanden skal informere Sønderborg Kommune om, hvilket scenarie, der produceres efter, når miljøgodkendelsen tages i brug.
11. Landmanden skal forud for ændring af scenarie anmelde det med rimeligt varsel til kommunen. Rimeligt varsel er tre måneder. Anmeldelsen skal indeholde en vurdering af, hvor længe der vil blive produceret efter det valgte scenarie.
12. Sønderborg Kommune skal have meddelelse, når dyreholdet er udvidet til etape 1 (407,99 DE)
13. Sønderborg Kommune skal have meddelelse, når etape 2 sættes i værk.
14. Eksisterende stalde skal ved næste gennemgribende renovering og senest ved re-vurderingen af miljøgodkendelsen i 2019, vurderes i forhold til, at leve op til BAT.

Fodring

15. Ud fra følgende formel må type 2/type 1 korrektionsfaktor højst være som angivet i nedenstående skema for de respektive scenarier A, B, C og D.

$$\left(\frac{\text{FEsv pr. produceret svin} \times \text{gram råprotein pr. FEsv}}{6,25 \text{ g råprotein pr. gram N} - ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times 28 \text{ g N pr. kg tilvækst})} \right) / ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times (20,95 + 0,177 \times (\text{afgangsvægt} + \text{indgangsvægt})))$$

Der er anvendt de værdier, som gengives i skema: FE pr. kg tilvækst: 2,87 (kg tilvækst: 76 kg), g råprotein: 157,5, afgangsvægt (slagtevægt x 1,31) 108 kg og indgangsvægt 32 kg.

Produktions-scenarie		Råprotein-indhold g/FE	Korrektionsfaktor, Max	Indgangsvægt kg	Afgangsvægt kg	Tilvækst kg
A	Alm. Produktion Etape 1	157,5	0,9692	32	108	76
B	Alm. Produktion	153,8	0,9321	32	108	76

	Etape 2					
C	Tungsvin Etape 1	162,0	0,9694	32	120	88
D	Tungsvin Etape 2	158,5	0,9358	32	120	88

Råprotein, korrektionsfaktor, ind- og afgangsvægt samt tilvækst i fire produktions-scenarier af slagtesvin

16. Der skal foreligge dokumentation for foderets indhold af råprotein og samlet forfor. Dokumentation skal gemmes i fem år og forevises på forlangende.
17. Foderet skal indeholde tilstrækkeligt fordøjeligt forfor med brug af for eksempel højtfordøjeligt uorganiske foderfosfater og/eller fytase. Tilsætningen skal kunne dokumenteres for miljømyndigheden på forlangende. Dokumentationen skal gemmes i mindst 5 år.

Energi og vandforbrug

18. Hvis virksomhedens elforbrug overstiger 408.000 kWh/år skal der foretages et energieftersyn inden 1 år efter at elforbruget overstiger ovenstående. Besøgsrapporten fra energieftersynet skal fremsendes miljømyndigheden, og eventuelle forslag til forbedringer, som via en besparelse på el kan tilbagebetales indenfor 2 år, skal udføres senest 2 år efter ansøgers modtagelse af besøgsrapporten.
19. Vandforbruget registreres i en driftsjournal årligt. Journalen skal opbevares i 5 år og forevises miljømyndigheden på forlangende.

Spildevand herunder regnvand

20. Miljøgodkendelsen forudsætter, at der opnås særskilt tilladelse til udledning af tagvand fra Sønderborg Kommune, vand og jord.
21. Al vask af maskiner og redskaber, skal foregå vaskepladsen med støbt, tæt plads med bortledning af spildevandet til opsamlingsbeholder.
22. Vaskepladsen skal til enhver tid være 2 m længere og 2 m bredere end den største maskine, som vaskes på pladsen.

Affald

23. Aske fra afbrænding af halm i eget halmfyr skal opbevares på en sådan måde, at udvaskning af næringsstoffer til jorden undgås. Dvs. asken skal sikres mod nedbør. Alternativt kan asken hægges på en befæstet plads med opsamling af vand og afledning til gyllebeholder.
24. Virksomhedens medicinaffald, veterinært affald m.v. skal opbevares utilgængeligt for uvedkommende.
25. Arealerne omkring bygninger og tilkørselsveje skal holdes ryddelige og fri for affald, foderrester, gødning m.v.

26. Rester af bekæmpelsesmidler skal opbevares i originalemballage og under samme forhold som bekæmpelsesmidler i øvrigt, indtil de anvendes eller bortskaffes. Emballage med pesticidrester skal afleveres som farligt affald, f.eks. til en af Sønderborg Forsynings containerpladser. Tømt og rengjort (skyllet) pesticidemballage kan bortskaffes som brændbart affald.
27. Medicinrester (inklusive vaccinerester) skal opbevares i originalemballage og brugte kanyler i kanylebokse. Medicinrester og brugte kanyler skal afleveres til apoteket. Tom medicinemballage kan bortskaffes som brændbart affald (dagrenovation).
28. Beholdere med spildolie eller andet flydende farligt affald skal stå på rist, palle eller ligende, så eventuelt utætheder er synlige og spild ikke ødelægger de andre beholdere. Under beholderne skal der være en spildbakke med tæt bund, som ikke har afløb til kloak. Spildbakken skal kunne rumme indholdet af den største beholder, der opbevares og være resistent overfor de kemikalier, der opsamles.
29. Olie- og brændstoffiltre skal opbevares indendørs i en beholder, der er resistent overfor olie og brændstof. Batterier skal opbevares indendørs i en syrefast beholder. Lysstofrør, elsparepærer og spraydåser skal opbevares indendørs.
30. Affald skal opbevares og bortskaffes efter kommunens regulativer. Dette betyder bl.a. at al farligt affald skal sorteres i separate beholdere og at aflevering til rette modtager skal kunne dokumenteres overfor kommunen.
31. Farligt affald må maksimalt opbevares i 1 år, før det bortskaffes.

Råvarer og hjælpestoffer

32. Ved håndtering af brændstof, smøremidler og kemikalier m.v. må der ikke opstå spild med deraf følgende risiko for forurening af jord og grundvand
33. Tankning af diesel skal ske på en plads/sted med fast og tæt bund, enten med afløb olieudskiller eller således, at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
34. Opbevaring af diesel/fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en typegodkendt beholder, som står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
35. Påfyldning af dieselolie skal ske under konstant overvågning.
36. Olie skal opbevares på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for forurening.

Driftsforstyrrelser eller uheld

37. Der skal udarbejdes en beredskabsplan for ejendommen som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, der kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø, senest en måned efter godkendelsen er taget i brug. Beredskabsplanens indhold skal være kendt af bedriftens ansatte, og udformet på et sprog som de ansatte kan forstå.
38. Beredskabsplanen skal ajourføres min. hvert 2. år og være let tilgængelig.

39. Virksomheden skal indrettes og drives så spild og andet ukontrolleret udslip af gylle og andre forurenende stoffer forhindres eller forebygges, og sådan at skadernes omfang begrænses, hvis der alligevel sker uheld.
40. Ved driftsuheld, hvor der opstår risiko for forurening af miljøet, er der pligt til øjeblikkeligt at anmelde dette til Alarmcentralen, tlf.: 112 og efterfølgende straks at underrette Tilsynsmyndigheden, Landbrugsgruppen, Sønderborg Kommune, tlf.: 8872 4085.
41. I tilfælde af spild af husdyrgødning i forbindelse med pumpning eller transport, skal dette straks opsamles.

13.3 HUSDYRBRUGETS BELIGGENHED OG PLANMÆSSIGE FORHOLD

Placering i landskabet og bygningsmæssige forhold

42. De nye bygninger og anlæg skal opføres som angivet i tegninger i ansøgningsmaterialet.
43. De nye bygninger og anlæg skal opføres i de materialer og farver, som fremgår af tabel 2. Der skal anvendes afdæmpede farver og ikke-reflekterende eller blanke materialer til de bygningsmæssige ændringer.
44. Der skal udarbejdes en plan med afskærmende beplantning omkring de nye anlæg. Beplantningsplanen skal godkendes af Sønderborg Kommune, inden opførelse af de nye anlæg påbegyndes.
45. Afskærmende beplantning skal være plantet senest ét år efter nye anlæg og bygninger er opført. Den afskærmende beplantning skal vedligeholdes.
46. Det eksisterende hegn mod matr. Nr. 70 Skelde, Broager skal vedligeholdes og bevares.
47. Levende hegn rundt om ejendommen skal vedligeholdes/tinglyses for at ejendommen fortsat kan ligge i "skjul", såfremt godkendelsen udnyttes.

13.4 GØDNINGSPRODUKTION OG –HÅNDBETING

48. Håndtering af gylle skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og skal foregå på en måde, der medfører mindst mulig gene for omgivelserne.
49. Efter udbringning af gylle på mark skal det sikres, at slæbeslanger m.v. er tømt, så der ikke spildes gylle på vejen.
50. Gyllen fra den nye beholder på 3000 m³ skal pumpes i den eksisterende pumpeledning, ud til gyllelagunen – efter denne er tømt - og fordeles til udbringningsarealerne herfra.
51. Der må ikke bringes gødning ud på vandmættet, oversvømmet, frosset eller snedækket areal
52. Der skal anvendes gyllevogne med påmonteret pumpe og returløb, således at spild af flydende husdyrgødning undgås. Alternativt kan der ved hver gylletank anlægges en

tankplads med opsamling til gyllebeholder. Pladsen skal mindst have en tæthed og faldforhold svarende til kravene til møddingpladser i overensstemmelse med Landbrugets Byggeblad for møddingplads, nr. 103.06-05 eller nr. 103.06-06. Afløbet/pumpebrønden skal dimensioneres således at også et større spild kan opsamles. Pladsen skal være etableret senest 1/2 år efter godkendelsesdato.

53. I læskuret til kvæg skal der etableres en dybstrøelsesmåtte. I den del af læskuret, som ikke har fast bund, skal der udlægges en dybstrøelsesmåtte af et lag halm i mindst 0,3 m tykkelse svarende til et stempelslag af en bigballe eller et tilsvarende lag halm i tykkelse og fasthed. Halmen, som anvendes, skal være tør og af en god kvalitet.

13.5 FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG

Lugt

54. Ventilationsanlæg skal rengøres og efterses minimum en gang årligt
55. Bedriften og dens omgivelser skal drives og renholdes således at lugtgener som vidt muligt begrænses. Landbrugsdriften må uden for ejendommens areal ikke give anledning til lugtgener, som af tilsynsmyndigheden vurderes til at være væsentlige.
56. Såfremt tilsynsmyndigheden vurderer, at bedriften giver anledning til flere lugtgener for omkringboende end forventet, skal bedriften udarbejde en handlingsplan for nedbringelse af generne, som accepteres af tilsynsmyndigheden og derefter gennemføres.

Støj fra anlægget og maskiner

57. Virksomhedens bidrag til støjbelastningen i omgivelserne må ikke overstige følgende værdier, målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer:

Mandag-fredag kl. 07-18 (8 timer) Lørdag kl. 07-14 (7 timer)	Alle dage kl. 18-22 (1 time) Lørdag kl. 14-18 (4 timer) Søn- og helligdag kl. 07-18 (8 timer)	Alle dage kl. 22-07 (1/2 time)	Alle dage kl. 22-07 Maksimal værdi
Ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer			
55 dB (A)	45 dB (A)	40 dB (A)	55 dB (A)

Støjbidraget (bortset fra maksimalværdien) måles som det ækvivalente, konstante, korrigerede støjniveau i dB(A) (re. 20 µPa). Tallene i parenteserne angiver referencetiden inden for den pågældende periode.

58. Virksomhedens bidrag til lavfrekvent støj og infralyd fra f.eks. ventilationsanlæg, køleanlæg eller kompressor målt indendørs i bygninger uden for eget skel må ikke overskride grænseværdier for støj jf. Orientering 9/1997 fra Miljøstyrelsen.
59. Miljømyndigheden kan forlange, at virksomheden skal dokumentere, at støjgrænserne er overholdt. Målinger/beregninger skal foretages og afrapporteres som "mil-

jømåling - ekstern støj" i overensstemmelse med Miljøstyrelsens vejledninger nr. 6 fra 1984 og nr. 5 fra 1993.

60. Dokumentationen skal tilsendes miljømyndigheden sammen med oplysninger om driftsforholdene under målingen/beregningen. Tidsfrist herfor aftales med miljømyndigheden.
61. Dokumentationen skal udføres efter Miljøstyrelsens gældende vejledninger af et firma, som er godkendt af Miljøstyrelsen. Målingerne/beregningerne skal foretages og afrapporteres som "Miljømåling - ekstern støj".
62. Målingen/beregningen skal foretages for de mest støjbelastede områder udenfor virksomhedens grund, under de mest støjbelastende driftsforhold - eller efter anden aftale med miljømyndigheden.
63. Driften må ikke give anledning til væsentlige støjgener udenfor ejendommens areal. Hvis der efter kommunens vurdering opstår støjgener, der vurderes at være væsentligt større, end der kan forventes ifølge grundlaget for miljøvurderingen, kan kommunen meddele påbud om, at der skal indgives og gennemføres projekt for afhjælpende foranstaltninger. Ved vurdering af støjgeners væsentlighed tages udgangspunkt i Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser.

Fluer og skadedyr

64. Der skal foretages en effektiv bekæmpelse og forebyggende foranstaltninger mod skadedyrsangreb. Flue og rottebekæmpelse skal ske i overensstemmelse med retningslinjerne fra Statens Skadedyrslaboratorium.
65. Opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.).

Transport

Støv fra anlæg og maskiner

66. Landbrugsdriften må uden for ejendommens areal ikke give anledning til støvgener, som af tilsynsmyndigheden vurderes at være væsentlige.
67. Aktiviteterne på ejendommen skal planlægges optimalt, så der tages mest muligt hensyn til omgivelserne.

13.6 PÅVIRKNING FRA AREALERNE

Udbringningsarealer

68. Arealerne skal drives, som beskrevet i ansøgningen, de supplerende oplysninger og som sammenfattet i godkendelsens miljøtekniske beskrivelse, medmindre vilkårene i denne godkendelse, lovændringer og senere afgørelser foreskriver andet.
69. Der skal til enhver tid opbevares et eksemplar af arealgodkendelsen på ejendommen.

70. De vilkår, der vedrører arealerne skal være kendt af de personer, der er beskæftiget med den pågældende del af arealdriften.
71. Der ikke må udbringes anden organisk gødning på arealerne som f.eks. slam m.v. på arealerne.
72. Sønderborg Kommune skal på forlangende kunne se bedriftens markplan og gødningsregnskab.

13.7 BEDSTE TILGÆNGELIGE TEKNIK

73. Inden miljøgodkendelsen skal revurderes, skal ansøger indsende en redegørelse for i hvilket omfang virksomhedens emissioner kan nedbringes ved hjælp af den nyeste teknologi (BAT), og hvornår eventuelle ændringer i drift og indretning skal være gennemført.

13.8 HUSDYRBRUGETS OPHØR

74. Ophør af husdyrbruget skal meddeles til Sønderborg Kommune.
75. Ved ophør af husdyrbruget skal der foretages en oprydning, som kan accepteres af Sønderborg kommune, herunder:
 - Gyllebeholdere, fortank med rørsystemer, gyllekanaler/kummer m.v. skal tømmes og rengøres
 - Alle staldafsnit skal tømmes for husdyrgødning, der bortskaffes efter regler om udbringning af husdyrgødning
 - Restkemikalier, olieaffald, medicinaffald m.v. skal bortskaffes i henhold til kommunens affaldsregulativer.

13.9 EGENKONTROL OG DOKUMENTATION

Egenkontrol – generelt

76. Oplysningerne fra egenkontrollen skal opbevares samlet, være opstillet overskueligt, hele tiden være opdateret og være lettilgængelige for tilsynsmyndigheden.
77. Oplysningerne skal fremvises for miljømyndigheden på forlangende og dokumentationen skal gemmes i minimum 5 år.

Egenkontrol – ventilationsanlæg

78. Ventilationsarrangementerne skal holdes rene og serviceres jævnligt, så ydelsen af ventilationen er optimal. Driftsjournal herfor skal indeholde oplysninger om dato for kontrol og rengøring min. en gang årligt og journalen skal opbevares i 5 år og forevises miljømyndigheden på forlangende.

Egenkontrol – dyrehold

79. Der skal føres en driftsjournal over dyreholdet. Driftsjournalen skal indeholde oplysninger og dokumentation for antal og vægt af indsatte grise, antal dyr bortskaffet til destruktionsanstalt, slagteri m.v. Driftsjournalen skal fremvises til miljømyndigheden på forlangende, og dokumentationen skal gemmes i minimum 5 år.

Egenkontrol – foder

80. Mængde af forbrugt foder samt opstået spild skal registreres i en driftsjournal.
81. Det skal dokumenteres, at korrektionsfaktoren ved gennemregning af type 2 korrektion ikke overstiger de faktorer i de respektive produktionsscenarier A, B, C og D. Korrektionsfaktoren skal udregnes af ansøgers konsulent over en periode på de seneste 3 år. Dette skal ske i forbindelse med gødningsregnskabet og skal fremvises til miljømyndigheden på forlangende. Dokumentationen skal vise forbruget af foder i perioden, samt antal kg produceret slagtesvin, f.eks. i form af faktura fra foderstof-firma og afregninger fra slagteri.

Egenkontrol – ressourceforbrug

82. Vandforbruget skal registreres i en driftsjournal årligt.
83. Virksomhedens el-forbrug skal kunne dokumenteres for tilsynsmyndigheden, f.eks. ved kvittering fra elselskabet.

Egenkontrol – affald

84. Der skal foreligge dokumentation for korrekt affaldsbortskaffelse f.eks. i form af logbog eller kvitteringer.

Egenkontrol – gyllelagune

85. Vandstandsmåleren skal kontrolleres af ansøger mindst en gang pr. måned. Ansøger skal udarbejde logbog over egenkontrollen. Logbogen skal angive at kontrollen er udført med dato og navn og opbevares på ejendommen i mindst 5 år. På kontrolbrønden skal der være et skilt med teksten: Kontrolbrønd for lækage af bundmembran

Egenkontrol – gødning

86. Der skal føres en journal over forpagtningsaftaler. Det skal registreres hvilke arealer, der er tale om, men også hvilken tidshorisont der er indgået aftaler om.
87. Der skal til enhver tid overfor tilsynsmyndigheden kunne fremlægges mark- og gødningsplan, samt gødningsregnskaber, som kan dokumentere, at husdyrgødningen udbringes miljømæssigt forsvarligt og at harmonikravet overholdes.